

NOENTOE NGKATOEWOE
I MPOEEË ISA,

ANOE NA'OEKI

I LOEKASI.

-10-18
le dr.

BU
KA
78

СОВЕТСКАЯ КНИГА

МОСКОВСКАЯ

ИЗДАТЕЛЬСТВО

G-10-18
1e dr.

BIBLIOTHEEK
HENDRIK KRAEMER
INSTITUUT
Leidsestraatweg 11
2341 GR OEGSTGEEST

Bibl. Hendrik Kraemer Inst.

7110 048 1567

g-10-18

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK UTRECHT

3979 4775

Noentoe ngKatoewoe i mPoeë Isa,

ANOE NA'OEKI

I LOEKASI.

NDA'OEKI RI MASINA.
RI LIPOE BATAWI,
RI TA'OE 1913.

Het Evangelie van Lukas, vertaald in de
Bare'e-taal, door Dr. N. ADRIANI, afgevaardigde
van het Nederlandsch Bijbelgenootschap op
Midden-Celebes.

Uitgegeven door het Nederl. Bijbelgenootschap.

WELTEVREDEN - FILIAAL ALBRECHT & Co. - 1913

Noentoe ngKatoewoe i mPoeē Isa,
anoe na'oeki i Loekasi.

1.

Wo'onja.

1. Mariamo taoe mampeboetoeka mampapodede laolita, ma-
2. nto'o poera² anoe manotomo pewalinja ri kita se'i, gori mpanto'o ntaoe anoe nakita ngkalionja Noentoe ngKatoewoe, nepa napetoemboe.
3. Setoe pai napanto'o ndajakoe, da koe'oekikamo siko, Teopiloe aoe koepomawo, poera³ setoe gori mpodedenja, maka
4. koepeoasi mpodago² rioenja; da noepaintjani manoto² poera² setoe anoe lawi noedongemo ri pampetoemboe ntaoe.

Pampetoemboe noe Mala'eka da pampoana i Johane.

5. Ntongo i Herode mokole ri tana Joedea, toewoemo tadoe mpanjomba samba'a, i Sakaria to'onja; tila mpotetalanja sepa i Abia to'onja; to'o mbe'anja i Elisabe, moeli i Haroeni si'a.
6. Taoe se'e taoe majoa ri soeara mPoeē Ala, wa'a songka pai
7. padika mPoeē Ala naloeloe poera², bare'e nalioenaka. Taoe setoe bare'e moana, maka i Elisabe tamana, wawase'i toe'amo taoe samboko setoe.
8. Mewali ri potetala ntjepanja se'i, motetalamo wo'oe i Sakaria
9. ri soeara mPoeē Ala, pai gori noe ada ntaoe setoe ndalamoroni, konomo lamoronja i Sakaria da mesoea ri ra Banoea mPanjomba, da ma'ombasi doepta.
10. Laoe ri soma wa'a ntaoe sondō, mekakai ri Poeē Ala ri pa-
11. 'ombasi doepta woengka eo. Nakita ntjoroba samba'a mala'eka

- mPoeē Ala, mekakore tondo kana noe lampa'ani woejawa kalaoe
12. doepa anoe nda'ombasi. Tesaloentengkoe i Sakaria mangkita, maekamo rajanja.
13. Mesono i Mala'eka, nato'oka si'a: Ne'e maeka, Sakaria, nda-pedongekamo mPoeē Ala pekakaimoe, we'amoe i Elisabe da mampoana ananggodimi toeama, da noepapoto'oka i Johane.
14. Ntje'e da noepokawongko ndaja raneonja pai da noepoma-donde ndaja, maria wo'oe taoe da mampokawongko pewalinja.
15. Bangke da katoewoenja ri soeara mPoeē Ala, anggoro pai anisi be da nainoe, inosa mPoeē Ala da nakeni ri rajanja.
16. oengka ri katoewoenja. Pai maria To Israeli da napapewalili
17. ri poeënja i Poeē Ala. Maka ri soeara i nTje'e da pelindjanja, karoso ndajanja da ewa karoso ndaja i Elia, da mampapewalili raja wa'a mpapa ri ananja, pai da nakeni moeni taoe wongan-ri kanoto ndaja ntaoe majoa, da mampakatinapaka i Poeē taoe aoe da mampokono Sira.
18. Mesono i Sakaria, nato'oka i Mala'eka: Ewambe'i da pa-intjanikoe gori ngkamontjonja? Jakoe se'i toe'amo, rongokoe matinoewoemo wo'oe.
19. Mesono i Mala'eka, nato'oka si'a: Jakoe se'i i Djabaraeli, aoe mekakore ri soeara mPoeē Ala woengka eo; jakoe ndaposoero ma'i ri siko da mompaoe, da mangkeni noentoe ngkawongko
20. ndaja se'i. Paikanja se'i² siko da bobo, be da noekoto mompaoe, djela² ri eo mpewali noe anamoe, maka bare'e noeaja paoekoe, anoe da kobangani kodjo ri gori ngkamontjonja.
21. Sindjaoe wa'a ntaoe sondo malantoe² i Sakaria, napodjingki
22. ndaja kasaenja ri ra Banoea mPanjomba. Boetoe mesoewoe, bare'e nakoto mantjeko taoe, pai napaintjanimo ntaoe sondo, re'emo anoe nakita ri ra Banoea mPanjomba, maka dja palenja telaenaka, narangaka taoe sondo, bare'e sowa paoenja.
23. Poesamo eo mpotetalanja, mewalilimo ri banoeanja.
24. Oengka lairia tianamo we'anja i Elisabe, mesasamboeni lima
25. mboeja ri banoeanja, panto'onja: Se'imo kapoeroe ndaja i mPoeē riakoe, ri eo mpampetiroa jakoe, mangajali ea matakoe ri taoe-

Pampetoemboe noe Mala'eka da pampoana i Poeë Isa.

26. Ri ka'aono mboeja ndaposoeromo wo'oe mPoeë Ala i Mala'eka
27. Djabaraeli ri lipoe nTo Galilea, Nasare to'onja, da ndjo'oe
ri ana we'a samba'a, anoe da naporongo ntoeama samba'a, i
Joesoepoe to'onja, moeli i Daoedi; to'o mbe'a setoe i Maria.
28. Pepone i Mala'eka ri banoeanja, nato'o: Madago katoewoe-
moe, Maria, siko taoe ndapokapoeroe mPoeë Ala, i Poeë
mangkariani siko.
29. Dja napodjingki ndaja i Maria paoe setoe, na pepewoloka bara
30. noendjaa to'onja. Mesonomo i Mala'eka: Ne'e maeka, Maria,
31. ratamo ri siko kapoeroe ndaja mPoeë Ala. Peole, siko da tiana,
32. toeama da noepoana pai da noepapoto'oka i Isa. Ntje'e da
bangke katoewoenja pai ndapapoto'o wo'oe Ana i mPoeë Sindate;
33. da ntje'e pombai mPoeë Ala poparenta ngkainja i Daoedi, wa'a
moeli i Jako da napopalili, bare'e da poesa kamokolenja.
34. Mesono i Maria, manto'oka i Mala'eka: Ewambe'imo setoe,
maka jakoe bare'e molangkai ?
35. Mesono i Mala'eka, nato'oka si'a: Inosa mPoeë Ala da mangka-
'oewi siko, koeasa i mPoeë anoe Sindate da maleroeni siko, setoe
pai naka Ana mPoeë Ala to'onja taoe magali anoe da noepoana.
36. Peole, potoemoe i Elisabe tianamo wo'oe ri katoe'anja, da
toeama ananja ; ka'aono mboejanjamo se'i, anoe nato'o ntroe
37. tamana woengka eo. Maka bare'e re'e aoe bare'e ndakoto
mPoeë Ala.
38. Mesono i Maria: Se'i jakoe watoea i mPoeë; da mewalimo
riakoe gori mpompaoemi. Oengka lairia malaimo i Mala'eka.

Pesidoë i Maria ri Elisabe.

39. Bare'e masae oengka lairia, meokomo i Maria, melindja, da
40. ndekoe ri lipoe samba'a ri tana Joedea. Sangkarata i Maria

41. ri banoea i nTjakaria, nasekomo i Elisabe. Mewali kanadonge
i Elisabe pantjeko i Maria, molengkomo ananggodi ri ra ngko-
42. mponja, pai se'i i Elisabe napapesoea Inosa mPoeë Ala, bangkemo
nganganja mampompaoeka i Maria, nato'o: Ri wa'a mbe'a
poera², komi aoe madago katoewoemi, madago katoewoe noe
43. ananggodi ri ra ngkompomi. Sangkoedja katoewoekoe pai nda-
44. kama'imo riakoe Ine mPoeëkoe? Lioe² tesoea ri talingakoe
oni mpantjekomi, molengkomo ananggodi ri rajakoe, kawongko
45. ndajanjamo. Madago jaoe katoewoemi, maka ndiajamo noentoe
mPoeë Ala ri komi, anoe da kobanganimo se'i.

Paoende i Maria Poeë Ala.

46. Nato'o i Maria:
Naoende-oende ndajakoe i Poeë,
47. Napokawongko ntanoanakoe Poeë Ala, anoe mangaosoemo
jakoe.
48. Maka ndakitanakamo watoeaa se'i ri kaparinja; setoe pai da
napaoende wa'a ntaoe ri poerinja jakoe se'i.
49. Maka bangke kapoeroe ndaja i Poeë Makoeasa riakoe, magali
kodjo to'oa.
50. Bare'e da poesa kapoeroe ndajaa toewoe salapi, toewoe salapi, ri
wa'a ntaoe anoe mantoebenaka Sira.
51. Ndapapakitaka taoe karoso mpalea, ndawoeraga poera-poera
taoe anoe mobangke-bangke ngkatoewoe.
52. Anoe maroso, ndanawoesaka, anoe malenge, ndawangoe.
53. Taoe kaasi-asi ndapakaboekeka rengko banoeanja, taoe kore'e
ndapapalai doë².
54. Ndapokapoeroe anaa To Israeli, da ndawali-endomo moeni
kapoeroe ndajaa.
55. Gori mpompaoea aoe ndapadjela ri wa'a ntaoe piamota, ri
Boerahima pai wa'a moeli ntje'e, bare'e da poesa.
56. Jabi roea mboeja karoo-roo i Maria ndjairia, nepa mewalili
moeni ri banoeanja.

Pampoana i Johane.

57. 58. Djela ri gori da mpoana i Elisabe, napoanamo toeama. Ndongemo ntaoe kasalipoe-lipoenja pai wa'a ndja'inja, ndapakabangkemo mPoeë Ala kopoeroe ndajaa ri Elisabe, napokawongko sangkani-ngkani pai si'a.
59. Djelamo ri ka'oeajoe ndemenja, ma'imo taoe setoe da ma-soena ananggodi, napapoto'o i Sakaria, napapokasinggona pai
60. 61. papanja. Mesono inenja: Banja, i Johane da to'onja. Mesono taoe setoe: Ri wa'a ndja'imoe bare'e re'e anoe ewantje'e
62. to'onja. Nakawe ntaoe setoe papanja, bara ewambe'i da
63. pampapoto'o ananja. Naperapi watoe mpo'oeki, na'oeki ewase'i:
64. I Johane to'onja. Djingkimo raja ntaoe setoe poera-poera. Lioe² sowamo nganganja mowotoe, molengkomo djilanja, mompaoemo,
65. naoende Poeë Ala. Maekamo raja ntaoe kasalipoe-lipoenja poera-poera. Tebambarimo poera-poera setoe ri tana Joedea anoe ri wawonja.
66. Taoe poera-poera anoe mampedongeka nadikamo ri rajanja pai napanto'o: Ananggodi se'i noendjaa da pewalinja? Maka ndapakaroso mPoeë Ala katoewoenja.

Paoende i Sakaria Poeë Ala.

67. Se'i papanja i Sakaria napesoea Inosa mPoeë Ala, mowatimo, nato'o mpowatinja:
68. Taoendemo Poeë Ala, Poeë nTo Israeli, maka ndapeelimo taoea, ndaosoemo ri kaparinja.
69. Ndapare'eka kita ri moeli mbatoeaa i Daoedi, anaa samba'a, anoe mangkoto maosoe kita,
70. Gori mpanto'oa aoe ndadika ri nganga wa'a nabia aoe montjo oengka i pi amo:
71. Da ndalapasaka kita ri iwalita, ri pale ntaoe anoe madja'a rajanja ri kita,

72. Da ndapokapoeroe wa'a ntaoe piamota, da ndawali-endo pomaaoea aoe bare'e majaa ndalabo.
73. Gori mpodjandjia ri ngkaita i Boerahima:
74. Da ndato'oka kita mantadji eka ndajata ri katetoembamo noe iwalita, da tapangkoto manjomba ri Sira.
75. Ri kaliogoe ndajata pai kajoanja kodjo, sangkarate inosata.
76. Pai siko, anakoe, da nato'o ntaoe: Nabi mPoeë Ala, maka siko da melindja ri soeara mPoeë Ala, da mampakaleneka Sira djajaa,
77. Da mampapaintjanika anaa kadago ngkatoewoenja, ri kajali ntjalanja.
78. Maka bangke kapoeroe ndaja mPoeëta, mampapebeteka kita reme oengka ri Wawo Jangi,
79. Mampakaremeka taoe anoe mawengipa wawase'e, ntongopa motoenda ri kawenginja ewa taoe matemo, da mampapelindja witita ri djaja majoa.
80. Bangkemo ananggodi setoe, maroso rajaanja, ri jopo karooroonja, rantani djela ri eo mpepapamaranja ri To Israeli.

2.

Pampoana i Poeë Isa.

1. Ri ra ngkawase'enja djelamo paoe i Datoe Agoetoesi, nato'o
2. da ma'oeki to'o mpalilinja poera². Ntje'emo oejoe mpa'oeki taoe, ntongo i Kirenioe petoro ri tana Samoe.
3. Melindjamo taoe poera³ mampeki'oeki to'onja, simbente ndjo'oe
4. ri lipoe ntoe'anja. Ndekoemo wo'oe i Joesoepoe oengka ri lipoe Nasare ri tana Galilea, ndeki lipoe i Daoedi, Beteleme
5. to'onja, maka moeli i Daoedi taoe se'e; da ndapa'oeki wo'oe to'onja, sangkani² pai i Maria, aoe da naporongo, ntongo tianamo wawase'i.
6. 7. Karoo²nja lairia, djelamo ri eo da mpoananja, napoanamo ananja oejoeë, toeama, napoedjoe ndonto, nadika ri doela, maka bare'emo soa ri banoea linggona.

8. Re'e wo'oe to pongkambi ri tana setoe, maroo³ ri pada, mabo-
9. langi pinatoewoenja; sampomrido, se'i mala'eka mPoeë Ala, mekakore ri soeara ntaoe setoe, nasindi ngkilaja oengka ri Poeë Ala, maeka kodjo raja.
10. Nato'o i Mala'eka ri taoe setoe: Ne'e maeka, peole, koekenika komi noentoe ngkawongko ndaja, aoe da napokawongko ntaoe
11. poera², maka se'i² mewalimo to pontjompo salami, Poeë Isa i
12. Masehi, ri lipoe i Daoedi. Pai se'i petondoninja: da ndirata ana-
13. nggodi, ndapoedjoe ndonto, nadadika ri doela bimba.
14. Mepilesaka djelamo wa'a joenoe i Mala'eka, be ndaintjani gori ngkasondonja, oengka ri Wawo Jangi, naoende to'o mPoeë Ala, nato'o:
15. Oende²mo Poeë Ala, madagomo sambawo ntana pai oeë, ndap-
16. towé mPoeë Ala to lino poera².
17. Pajamo wa'a mala'eka mewalili ndeki Wawo Jangi, mombesa-
18. lemo to pongkambi, napombeto'oka: Ako, takandekoe ri Beteleme,
19. tapangkitamo poera² setoe aoe ndapapaintjanika kita mPoeë Ala.
20. Nadadoesimo melindja, narata i Maria, i Joesoepoe pai
21. ananggodi ndapapotoeroe ri doela. Boetoe nakita, napetoe-
22. mboemo noentoe anoe nadonge pane, manto'o ananggodi setoe.
23. Bengemo raja ntaoe poera², madonge pompetoemboe nto po-
24. ngkambi. Dja i Maria nadika ri raja poera² setoe, napecewoloka.
25. Mewalilimo to pongkambi, naoende² Poeë Ala, napakabangke
26. to'oa, ri kanadongenjamo pai kanakitanjamo poera² anoe nda-
27. papaintjanikamo taoe se'e rioenja.

Pasoena i Poeë Isa.

21. Poesamo pitoe mbengi, ri gorimo da ndapasoena ananggodi, ndapapoto'omo i Isa, maka ewantje'emo panto'o i Mala'eka ri kabare'epanja toewoe ananggodi.
22. Poesamo eo mpompatani noe inenja, ri gori mpadika i Nabi Moesa, nakeni ananggodi ri lipoe Jeroesale, da napantondjoe ri Poeë

23. Ala. Maka ewase'i nda'oeki ri Soera mPoeë Ala: woewoenja ana toeama anoe oejoëë da ndapapamara ri soeara mPoeë Ala;
 24. pai da napangkeni panjomba gori mpadika mPoeë Ala ri Soeraa: tontji tokoekoe teasamboko, bara ana bangge bodo radoea.

i Simeo pai i Ana.

25. Laoe wo'oe ri Jeroesale taoe samba'a to'onja i Simeo, taoe majoa raja, meaja ri Poeë Ala, nalantoe² kalapa nTo Israeli,
 26. Inosa mPoeë Ala nakeni ri rajanja. Napapaintjanika si'a noe Inosa mPoeë Ala, be da mate, sangadi nakitamo i Masehi anoe oengka ri Poeë Ala.
 27. Nakenimo noe Inosa mPoeë ri rajanja ndekoe ri Banoea mPanjomba; se'i i Isa ananggodi nawawa noe.inenja pai papanja
 28. ri Banoea mPanjomba, da napapewalika si'a wawinja; se'i nasokomo i nTjimeo, nepa naoende Poeë Ala, nato'o:
 29. Se'i² nditimamo madago² inosakoe, boo Poeë, gori mpanto'omi,
 30. 31. maka nakitamo noe matakoe kapoeroe ndajami, anoe ndipare-'eka taoe poera²,
 32. Ewa reme mompakaremeka to polomoa, mampapeawa wa'a anami To Israeli.
 33. Napodjingki mpapa pai ine i mPoeë Isa wa'a mpaoe setoe,
 34. manto'o ananja. Napowatika i nTjimeo taoe setoe, nato'oka i Maria, ine i mPoeë Isa: Peole, ananggodi se'i tedika katerompo pai katewangoe nTo Israeli maria, ewa bate mampapopaiso taoe;
 35. siko da noeëpe ewa nadjolo mpenai rajamoe, nakatongawa nawa² ndaja ntaoe maria.
 36. Laoe wo'oe i Ana, nabi we'a, ana i mPanoeëli, To Asere, taoe toe'amo mpodago; oengka mporonganja pitoe nta'oe dja pola-
 37. ngkainja. Wawase'e bembamo, oeajoempoejoe pai patanta'oemo tinoewoenja, bare'e napapalaika Banoea mPanjomba, mopoeasa,
 38. mekakai, manjomba ri Poeë Ala ri eo ri wengi. Ma'imo wo'oe si'a, naoende to'o mPoeë Ala, nepa mompaoe manto'o i Poeë Isa, ri taoe poera² anoe mampomata² da kalapa noe lipoe Jeroesale.

i Poeë Isa ri tongo wa'a mpandita.

39. Poeramo napakoroka anoe gori mpadika mPoeë Ala, mewali-
40. limo taoe setoe ri tana Galilea ri lipoenja Nasare. Mewonggamo
ananggodi, maroso²mo raja, lo'emo kodjo, tongawamo towe
ndaja mPoeë Ala ri si'a.
41. Santa'oe santa'oe ndekoe inenja pai papanja mosoesa Pasa
42. ri Jeroesale. Ganamo sampiejoe pai roea nta'oe, ndekoe wo'oe
43. taoe setoe pai ananja gori wawai mposoesa. Napakapoesamo
eo mposoesa poera², mewalilimo, paikanja te'ontomo ana-
- nggodinja i Isa ri Jeroesale, bare'e naintjani noe inenja pai papa-
44. nja. Nasaroemaka napojoenoe ntaoe anoe malaimo santjoentjoe,
melindjamo sandeme mampepali ananja ri wa'a ndja'inja pai
45. balenja. Kabare'enja narata, mewalilimo ri Jeroesale da napa-
mpepali ndjairia.
46. Poesamo togo mbengi nepa narata ananja motoenda ri tongo
goeroe, mampedongeka noentoe ntaoe setoe, maria wo'oe na-
47. peoasi. Taoe poera-poera aoe madonge paoenja, napodjingki kalo'e-
48. nja pai kajoa mpesononja. Tesaloentengkoemo inenja pai papanja
mangkita, nato'o noe inenja: Ewambe'imo, anakoe, powiamoe se'i
ri kami? Peole kami pai papamoe djamo kapari-pari mampepa-
49. li siko! Mesonomo ananja: Makoedja komi mampepali jakoe?
50. Bare'e ndiintjani jakoe lawi tetala ri Banoea mPapakoe? Pai
bare'e narata ndaja noe inenja pai papanja pesononja se'i.
51. Naloeloemo moeni inenja pai papanja, djelamo ri Nasare,
medonge kodjo ri inenja pai papanja. Dja inenja nadikamo ri
rajanja setoe poera-poera.
52. Kakosae-sae, kakolo'e-lo'e, kakobangke-bangke i Isa, ndapotowe
mPoeë Ala, napotowe ntaoe poera-poera.

3.

Pampatoedjoe i Johane taoe sondo.

1. Ri kasampiejoe pai lima nta'oe poparenta i Datoe Tiberioe,
ntongo i Pontioe Pilatoe petoro ri tana Joedea, i Herode mokole

- bangke ri tana Galilea, i Pilipoe toe'a'inja mokole bangke ri tana Itoerea pai Tarakoniti pai i Lisania mokole bangke ri tana Abi-
2. lene, ntongo i Anasi pai i Kajapa tadoe mpanjomba bangke, djelamo noentoe mPoeë Ala ri Johane, ana i nTjakaria, aoe maroo-roo ri Pada Bangke.
 3. Ndjo'oemo i Johane, monoentoe ri lembo ngkoro oeë Jarade, nato'oka taoe sondo da mekirioe ri si'a, ane napontjosoi ndaja
 4. salanja ri Poeë Ala, da nakajali, ewa anoe nda'oeki ri Soera Wati i Nabi Jesaja ewase'i:

Pedongeka nganga ntaoe, meboo-meboo ri Pada Bangke :

Weteka i Poeë djajaa, pakaleneka Sira toentoeaa.

5. Wa'a ngojo da ndaboeketi, wa'a boejoe pai woto da ndaowosi, djaja anoe modenggo da ndapakajoa poera-poera, anoe mota-
6. boengkoe da ndapakalene, napangkita ntolino poera-poera kaboeja ndaja mPoeë Ala.
7. Nato'oka taoe sondo anoe ma'i mekirioe ri si'a : Komi setoe, ana oele, i sema manto'oka komi da mampalaika karaoe ndaja mPoeë
8. Ala ? Da ndipapowoea woea mpantjosoi ndajami anoe montjo, pai ne'e ndito'o-to'o ri rajami : Kami i Boerahima kapongkai, maka koeto'oka komi, sawe watoe sindjaoe ndakoto mPoeë
9. Ala mampapewali makoempoe i Boerahima. Paikanja laoemo oease tedika ri poe'oe ngkadjoe; maka kadjoe anoe bare'e madago powoeanja, da ndatowosi, nepa ndatoendjoe.
10. 11. Meoasi taoe sondo: Da wenoemo kami? Mesono si'a: Anoe radoea koemoenja, samba'a da nawaika aoe bare'e re'e anoenja; anoe re'e pangkoninja, da ewantje'emo se'e pantilanja.
12. Ma'i wo'oe to peroeroe asele mekirioe, manto'oka i Johane:
13. Goeroe, da ewambe'i kami? Mesono i Johane: Pantimami
14. asele ne'e ndipaperoeoe ri kamontjonja. Meoasi wo'oe soerodado : Pai kami se'i, ewambe'imo? Nato'oka taoe setoe: Ne'e ndidjeani taoe, ne'e ndilego; wa'anja gadjimi da ndikatoewoeka.
15. Paikanja taoe sondo na pepewoloka ; poera-poera re'e nawa-
16. nawa ndajanja, manto'o i Johane, bara si'amo i Masehi. Setoe

- pai napanto'o i Johane ri taoe setoe poera-poera: Jakoe se'i dja oeë koerioeka komi, paikanja ma'ipa anoe bangke, kodi katoe-wcekoe; sako da malede so'o ntaloepaa bare'e koetaha, ntje'e
17. da marioeka komi Inosa mPoeë Ala pai apoe; doekoe ndakekekeni, da ndapantapika pangkoni, weanja da ndapanoempoe ri kare'enja, otanja da ndatoendjoe noe apoe aoe bare'e mate-mate.
 18. Maria ndjajapa pepatoedjoenja ri taoe sondo, mangkenika si'a
 19. Noentoe ngKatoewoe. Napatoedjoe wo'oe i mokole bangke Herode ri pasagonja i Herodia, we'a ntoea'inja, pai ri powianja maria
 20. ngaja anoe madja'a, paikanja naranganipa i Herode wa'a ngkadja'anja, maka naparirantaroenggoe i Johane.

Pangarioe i Johane i Poeë Isa.

21. Ri ra mparioenja taoe sondo, narioe wo'oe i Isa; roo setoe,
22. ntongopa mekakai ri Poeë Ala i Isa, mabiramo jangi, mena'oemo Inosa mPoeë Ala, ogoenja ewa tontji bangge bodo, nadongemo ntaoe nganga oengka ri Wawo Jangi, manto'o: Sikomo anakoe koepotowe, koepomawo.

Podede wa'a ntaoe toe'a i mPoeë Isa.

23. Se'i i Isa togompoejoe nta'oe tinoewoenja ri pontepoe'oenja mampetoemboe Noentoe ngKatoewoe; gori mpanto'o ntaoe si'a
24. ana i Joesoepoe, ana i Heli, ana i Matati, ana i Lewi, ana i
25. Meleki, ana i Jana, ana i Joesoepoe, ana i Matatia, ana i Amo,
26. ana i Naoemi, ana i Eseli, ana i Nagai, ana i Ma'ati, ana i
27. Matatia, ana i Semei, ana i Joesoepoe, ana i Joeda, ana i Johanani, ana i Resa, ana i Sorobabe, ana i Salatieli, ana
28. i Neri, ana i Meleki, ana i Adi, ana i Kosami, ana i Elimoda,
29. ana i Eri, ana i Jose, ana i Eliese, ana i Jorimi, ana i Matati,
30. ana i Lewi, ana i Simeo, ana i Joeda, ana i Joesoepoe, ana i
31. Jonani, ana i Eliaki, ana i Meleasi, ana i Maina, ana i Matata,
32. ana i Nata, ana i Daoedi, ana i Jese, ana i Obe, ana i Boasi,
33. ana i Salamo, ana i Nahaso, ana i Aminada, ana i Arami, ana

34. i Esero, ana i Paresi, ana i Joeda, ana i Jako, ana i Saki, ana
35. i Boerahima, ana i Tera, ana i Nahori, ana i Saroeki, ana
36. i Ragaoe, ana i Paleki, ana i Eberi, ana i Sala, ana i Kaina,
37. ana i Arapasa, ana i Semoe, ana i Noho, ana i Lame, ana
i Metoesale, ana i Eno, ana i Jaredi, ana i Malale'e, ana i Kaina,
38. ana i Enosi, ana i Seti, ana i Adama, ana i Poeë Ala.

4.

Pangkelo² i Madja'a raja i mPoeë Isa.

1. Mewalilimo i Isa oengka ri wiwi ngkor Jarade, nakeni Inosa mPoeë Ala ri rajanja, nepa nakeni ndajanja se'i da melindjalingja ri Pada Bangke, patampoejoe mbengi karoo-roonja ndjairia, nakelo-kelo i Madja'a. Pai bare'e bara noendjaa-ndjaa nakoni-koni ri ra anoe patampoejoe mbengi setoe, poesamo,
3. maoromo komponja. Nato'o i Madja'a ri si'a: Ane ana mPoeë
4. Ala siko, sekomo watoe se'i, napewali kina'a. Mesono i Isa, nato'oka i Madja'a: Nato'o nTjoera mPoeë Ala: Banja dja wa'anja kina'a anoe da nakatoewoeka ntaoe, paikanja wa'a noentoe mPoeë Ala.
5. Oengka lairia nakeni mpandake i Madja'a i Isa, natoedjoeka
6. si'a wa'a ntana ntaoe ri wawo lino se'i, sarai dja, nepa nato'oka i Isa: Siko da koewaika anoe poera³ se'i pai wa'a mpeawanja, maka jakoe aoe mangkekeni, pai koewaikamo aoe pamponokoe, aginja da manjombamo siko riakoe, da koepawaikamo
8. siko poera³. Mesono i Isa, nato'oka si'a: Panto'o nTjoera mPoeë Ala: Dja ri Poeë Ala da panjombamoe, podo Sira da noepolamo.
9. Nepa nakeni wo'oe i Madja'a i Isa ri lipoe Jeroesale, nadika ri wawo ata Banoea mPanjomba, nato'oka: Ane ana mPoeë Ala siko,
10. penawoesakamo retoe lo'oe, maka nato'o nTjoera mPoeë Ala:
11. Wa'a mala'ekaa da ndapokaoe mPoeë Ala maara³ siko, pai ma-
12. ntjaele paja'amoe, boi bara toedoe ri watoe witimoe. Mesono i Isa,

nato'oka si'a: Nato'o wo'oe nTjoera mPoeë Ala: Ne'e noekelo karaoe ndaja mPoeë Ala.

13. Poeramo kalo'e i Madja'a mangkelo i Isa, napalaikamo rioenja

Pairi nTo Nasare i Poeë Isa.

14. Nakenimo ngkaroso noe Inosa mPoeë Ala, mewalilimo i Isa
15. ri tana Galilea; tolele bambarinja ri sambawo ntana setoe. Napatoedjoemo taoe ri langgaranja, naoende ntaoe poera³.
16. Djelamo i Isa ri Nasare, lipoe ngkabangkenja; djelamo ri eo Satoe, ndjo'oemo ri langgara gori njanjanja, meokomo da mobasa.
17. Ndawaïkamo si'a soera i Nabi Jesaja, nabovelere, nabasa ewase'i:
18. Inosa mPoeë Ala mesoea ri rajakoe, maka ndalantimo jakoe, ndapokaoemo jakoe da mangkenika taoe kaasi² Noentoe
19. ngKawongko nDaja, da manga'ati taoe anoe manee rajañja; da manto'oka taoe ndatawani da kalapanja, taoe boeta da kajosa noe matanja, da malapasaka taoe ndasoko, da mampetoemboe gori nta'oe ngkapoeroe ndaja i mPoeë.
20. Nakojoejoemo moeni soera, nawaika moeni i dodja, motoendamo si'a; se'i mata ntaoe ri langgara poera² mampeole si'a
21. Tepoe'oemo i Isa monoentoe, nato'o: Se'i² kobanganimo panto'o
22. ntjoera roo ri padongemi. Naoendemo ntaoe poera² setoe ponoentoenja, napodjingki ndaja kajoa mpompaoe aoe sowa ri nganganja, mombepeoasi taoe: Banja ana i Joesoepoe si'a?
23. Nepa nato'o wo'oe i Isa: Sangaja² da ndito'oka jakoe kajori se'i: „Sando, soepamo koromoe!“ poera² anoe kadonge noepawalimo ri Kapenaoe, papewali wo'oe ire'i, ri lipoe ngkabangkemoe. Nepa nato'o: Se'i koeto'cka komi: Bare'e re'e nabi
25. aoe naaja ntaoe kasalipoe²nja. Montjo koeto'oka komi: Katoewoe i nabi Elia poea, maria bamba aoe measi² ngkatoewoe ri tana nTo Israeli, ri poreme bangke togo nta'oe pai onomboeja, pai
26. naka'ai ngkaoro ntaoe sambawo ntanamo se'i, paikanja banja bara ri taoe setoe pampokaoe mPoeë Ala i Nabi Elia, wa'anja ri bamba measi² samba'a ri lipoe Sarepati, ri tana nTo Sidoni.

27. Maria wo'oe taoe ketangga ri To Israeli, ntongo toewoe i Nabi Elisa poea, paikanja bare'e re'e aoe napaka'osa, wa'anja dja i Na'ama, To Samoe.
28. Madonge paoe setoe, ma'aimo karaoe ndaja ntaoe sondi ri
29. langgara. Meoko, natoembalaka i Isa, napapesoewoe ri lipoe, nepa nawawa ri wobo jaa ri tando boejoe kare'e lipoenja, da
30. nanawoesaka. Paikanja molioemo Poeë Isa ri tongo ntaoe setoe, malai.
31. Palainja se'e, ndjo'oe ri Kapenaoe, lipoe nTo Galilea, mo-
32. noentoe wo'oe si'a ri taoe setoe ri eo Satoe. Napodjingki ntaoe ponoentoenja, maka tindja kodjo pompaenja.

**Taoe merata lamoanja napaka'osa i mPoeë Isa
ri Kapenaoe.**

33. Laoe wo'oe ri langgara taoe samba'a naperata lamoan madja'a,
34. meboo² marimbo nganganja, nato'o: Da kapokoedjaka siko, Isa, To Nasare, bara da mampakadja'a kami kama'imoe? Koeintjani
35. kasikonja, i Majoa oengka ri Poeë Ala. Napodjangaimo i Isa lamoan madja'a setoe, nato'o: Pondjii, palaika taoe setoe! Narompotaka noe lamoan taoe setoe ri tongo ntaoe, napalaika, bare'e nadja'ati.
36. Tesaloentengkoemo taoe setoe poera², napombeto'o²ka: Ara paoe noendjaamo setoe? Tindjamo mpodago pai napangkoto
37. mampapesoewoe lamoan madja'a, lioe² mesoewoemo kodjo! Te-boerekamo bambarinja ri wa'a lipoe ri tana setoe.

Mania we'a i nTjimo napaka'osa i mPoeë Isa.

38. Mesoewoe i Isa ri langgara, ndjo'oe ri banoea i Simo. Laoe mania we'a i Simo, nawembe, ma'ai; ntje'e napekakaika
39. ntaliwanoea pakaelinja ri Isa. Napemosoekimo i Isa, napetiro taoe madjoe'a, metoetoe, naseko djoe'anja, napalaika ndjoe'anja taoe setoe. Lioe² membangoe taoe madjoe'a mampolinggona si Isa.

40. Sojomo reme, taoe poera² anoe magampi taoe madjoe'a, kono ndjoe'a ngaja², nakeni djela ri Isa, napedjama mpalenja woengka²,
41. napaka'osa. Mariamo wo'oe taoe napalaika lamoanja aoe madja'a, meboo² lamo, nato'o: Siko i Masehi, Ana mPoeë Ala! Nape-tangani i Isa lamo setoe, bare'e nawai mompaoe, maka naintjan i kasi'anja i Masehi.
42. Marememe, melindja ndjo'oe ri tana soa, napepali ntaoe sondo i Isa, narata, nakekeni, boi napalaika si'a. Paikanja mesono i Isa: Sangaja² da ndjo'oepa jakoe ri lipoe ntaninja, mangkeni Noentoe ngKatoewoe, da manto'o poparenta mPoeë Ala, maka ntje'e ndapokaoeka jakoe mPoeë Ala.
44. Monoentoe² i Isa ri wa'a langgara ri tana Galilea.

5.

Kasondo baoe nale'o i nTjimo. Tepoe'oe ngkare'e ana goeroe i mPoeë Isa.

1. Mewali sangkani i Isa nabismo ntaoe sondo mampedongeka Noentoe ngKatoewoe, ntongomekakore si'a ri wiwi nDano Gensesare, nakita doeanga roeogoe mesonda; mosompomo toempoena,
2. 3. nawoeso'i djalanja. Napeponemo i Isa doeanga saogoe, anoe i Simo, naperapi ri toempoena da natoeko sakodi doeanganja oengka ri wiwi nDano, nepa motoenda, ri ra doeangamo ponoentoena
4. 5. 6. 7. 8. 9. ri taoe sondo. Poeramo monoentoe, nato'oka i Simo: Da noetoekomo doeanga ndjo'oe ri timbedi, nepa da noetende djala da mebaoe. Mesono i Simo, nato'oka i Isa: Goeroe, mposambengi ngena kapari-pari modjala, bare'e re'e kale'o, pai se'i, oea ndipokaoemo, da koetende djala. Wawa mpantendenja djala se'i, maria kodjo baoe nale'o; masiamo djalanja. Nakawe ntaoe setoe joenoenja ri doeanga saogoenja, da ma'i mampelae si'a, djela, nabangani doeanga roeogoe setoe, sakodi malodongi.
- Boetoe nakita i Simo, manjombamo si'a ri Poeë Isa, nato'o:
- Poeë, ndipalaikamo jakoe, taoe masala se'i! Maka bengemo rajanja

10. pai raja joenoenja poera², mangkita baoe saloemboe aoe nale'o.
 10. Ewantje'emo se'e i Jakoboe pai i Johane, ana i Sebedeoe,
 joenoe i Simo. Mesono i Isa, nato'oka i Simo: Ne'e maeka,
 11. tepoe'oemo se'i³ siko da mantima raja ntaoe. Naore ntaoe setoe
 doeanganja ri lore, napalaikamo pai rengkonja poera², naloeloe i Isa.

Taoe ketangga napaka'osa i mPoeë Isa.

12. Sangkani wo'oe me'ontomo i Isa ri lipoe samba'a, laoe taoe
 ketangga soemangkoronja; kanakitanja i Isa, momboekotoe, me-
 toetoe toedoe tana,mekakai, nato'o: Poeë, ane maboeja rajami,
 13. ndikoto mampaka'osa jakoe. Nalaenaka i Isa palenja, nadjama
 taoe setoe, nato'o: Maboeja rajakoe, ka'osamo! Lioe² napalaikamo
 14. ndjoe'anja taoe setoe. Napatoedjoe i Isa taoe setoe: Ne'e noe-
 to'o²ka wa'a joenoe, palaimo ndeki tadoe mpanjomba, ntje'e da
 noetoedjoeka koromoe, kenika wo'oe bara noendjaa kaboeja
 ndajamoe, ri ka'osa ngkoromoe, gori mpadika i Nabi Moesa, da
 nakanoto ndaja ntaoe.
 15. Paikanja tolelemo kodjo bambarinja, singkandoeroemo taoe
 maria², mampedongeka noentoe i Isa, pai mampekipakoelisi
 16. djoe'anja. Paikanja i Isa se'i meoeranakamo, ndjo'oe ri tana
 soa, da mekakai ri Poeë Ala ndjairia.

Taoe poengkoe napaka'osa i mPoeë Isa.

17. Mewali sandeme, monoentoemo i Isa, laoe wo'oe To Parisi
 pai pandita motoenda, anoe djelamo oengka ri wa'a lipoe ri tana
 Galilea pai tana Joedea, pai oengka ri lipoe Jeroesale; ndapa-
 karosomo mPoeë Ala i Isa da mampaka'osa taoe madjoe'a.
 18. Ma'imo wo'oe taoe mangkati taoe poengkoe samba'a; nape-
 boetoeka da mampapesoea ri ra banoea, da napadika ri soeara
 19. i Isa. Kabare'enja nale'o ntaoe setoe mampapesoea, kasondo
 ntaoe, mepone ri ata, nasoengke, naoejoe taoe madjoe'a pai
 20. katinja ri ojo ngkas, toedoe ri soeara i Isa. Nakita i Isa taoe

- setoe naaja kodjo si'a, ntje'e pai napanto'o : Bale, majalimo sa-
21. lamoe. Oengka lairia mombeto'o²mo wa'a mpandita pai To Parisi : I sema setoe marampa koeasa mPoeë Ala? i sema mangkoto
22. mangajali sala ntaoe, sangadi Poeë Ala! Naintjanimo i Isa aoe napombeto'o²ka ntaoe setoe, ntje'e pai napanto'o : Noendjaa
23. ndipombeto'o²ka ri rajami ? Bara mbe'i anoe ndato'o saroe-saroe :
24. Majalimo salamoe, bara : Peokomo, pelindja! Paikanja da ndipaintjani koeasa i Ana Manoesia ri wawo lino se'i da mangajali sala ntaoe, (nato'oka taoe poengkoe): Koeto'oka siko : Peoko, pasa'a katimoe, palai ri banoeamoe.
25. Lioe-lioe meokomo i Poengkoe ri soeara ntaoe setoe poera-poera, napasa'a katinja, malai ri banoeanja ntongo maoende²
26. Poeë Ala. Bengemo raja ntaoe setoe poera-poera, naoendemo Poeë Ala, mogalo maeka rajanja, panto'onja : Se'i-se'i takitamo anoe da nasapoe ntaoe madonge.

i Lewi napeboo i mPoeë Isa.

27. Poeramo setoe, melindjamo i Isa, nakita to peroeroe asele, i Lewi to'onja, motoenda² ri kantoronja, ntje'e nato'oka : Loe-
28. loemo jakoe. Napalaikamo i Lewi anoenja poera², naloeloe i Isa.
29. Napolinggonamo i Lewi mpodago-dago i Isa ri banoeanja; maria kodjo to peroeroe asele pai taoe ntaninja anoe laoe mangkoni
30. sangkani-ngkani pai taoe setoe. Kangoeroe-ngoeroemo To Parisi pai pandita ntaoe setoe ri ana goeroe i Isa, napeoasi: Makoedja komi mangkoni pai manginoe sangkani-ngkani pai to peroeroe
31. asele ? Mesono i Isa, nato'oka taoe setoe : Banja taoe madago
32. koronja aoe mampepali sando, taoe madjoe'a jaoe. Jakoe bare'e djela manto'oka taoe majoa da mabalisaka rajanja, taoe masala jaoe.

Popoeasa.

33. Nato'o ntaoe ri Isa : Makoedja ana goeroe i Johane maria-
ngkani mopoeasa pai modo'a-do'a, ewantje'emo wo'oe ana goe-
roe nTo Parisi. Paikanja makoedja ana goeroemoe mangkoni-

34. ngkoni pai manginoe-nginoe woengka eo? Mesono i Isa : Bara noekoto mampapopoeasa taoe mopawawa ntongo ri banoea ntaoe
35. morongo ? Paikanja ma'ipa reme da mogamo si'a pai taoe
36. morongo, ririamo da popoeasanja. Nato'oka wo'oe taoe setoe noentoe mporapa, ewase'i : Bare'e re'e taoe mantjiati koemoe da wo'oe, da natambaka anoe marontomo, maka koemoe da wo'oe mantjiati anoe maronto, sianja bare'e wo'oe meawa ri koemoe
37. maronto. Bare'e wo'oe taoe mampojali anggoro da wo'oe ri pela mboela masae, maka pela mboela masae sangaja-ngaja da nabentesi noe anggoro da wo'oe, kobelaanja anggoro da teseboe ngka-
38. bongo, pela mboela mabentesi. Paikanja anggoro da wo'oe sangaja² da ndapojali ri pela mboela da wo'oe, nakadago poera².
39. Bare'e wo'oe re'e taoe anoe manginoe anggoro masae da mamerapi aoe da wo'oe, maka nato'o : aoe masae, ntje'e madago.

6.

i Poeë Isa poeë noe Eo Satoe.

1. Mewali sangkani ri eo Satoe melindja³ i Isa pai ana goeroenja ri ojo mpae, napoepoemo noe ana goeroenja woea mpae tea-
2. sangkoë, nawali-djordjo mpalenja, nakoni. Meoasi To Parisi sa'e :
3. Makoedja komi, mampowia anoe kapali ri eo Satoe ? Mesono i Isa, nato'oka taoe setoe: Bare'e wo'oe ndibasa aoe napowia
4. i Daoedi, ntongo maoro si'a pai joenoenja ? Mesoeamo ri ra Banoea mPanjomba, natima roti kapali, nakoni, natilaka joenoenja, aoe be madago da nakoni ntaoe, sangadi wa'a ntadoe mpanjomba ?
5. Nepa nato'o : i Ana Manoesia poeë noe eo Satoe wo'oe.

Taoe kape palenja napaka'osa i mPoeë Isa.

6. Mewali ri eo Satoe saeonja mesoea i Isa ri langgara, monoe-ntoe ndjairia. Laoe wo'oe samba'a taoe kape palenja kana,

7. Setoe wa'a mpandita pai To Parisi mangkomatas i Isa, bara da napaka'osa taoe setoe ri eo Satoe, da naparata aoe da
8. napogiloeka. Paikanja naintjani i Isa tangara ndaja ntaoe setoe, ntje'e pai napanto'oka taoe kape: Peoko, pekakore ri tongo
9. ntaoe. Meokomo kodjo taoe setoe, mekakore. Nato'o i Isa ri taoe sondon: Koepeoasi ri komi, bara madago ri eo Satoe mampowia anoe madago, bara mampowia anoe madja'a? masore-
10. paka taoe, bara manawoesaka taoe? Poeramo naapeole lio ntaoe anoe molimboe-limboe, nato'oka taoe kape: Laenaka palemoe!
11. Nalaenaka, osamo palenja, madago ewa anoe sambalinja. Pai kanja To Parisi pai pandita ewa wandomo gori ngkadja'a ndajanja pai napogombomo bara da nakoedja i Isa.

Pampilisi i mPoeë Isa ana goeroenja 12.

12. Mewali ri eo-eo setoe mandakemo i Isa ri boejoe, da mekakai
13. ri Poeë Ala, nabolangi kodjo pekakainja. Marememo, napeboomo ana goeroenja, napilisimo taoe setoe sampiejoe pai radoea,
14. napapoto'o soero: i Simo, aoe napapoto'o wo'oe i Petoeroe, i Andarea
15. toe'inja, i Jakoboe, i Johane, i Pilipoe, i Batolomeoe, i Mateoe,
16. i Toma, i Jakoboe ana i Alipeoe, i Simo anoe ndato'o i Roso
17. Noentoe, i Joeda toe'a'i i Jakoboe, pai i Joedasi To Karioti,
18. anoe da mampobaloe i Isa ri poerinja. Mobaloengkemo i Isa
19. pai taoe setoe, mekakore ri pada, sangkani-ngkani pai taoe maria anoe maloeloe si'a, pai taoe sondon kodjo oengka ri tana Joedea, pai lipoe Jeroesale, pai wiwi ntasi nTo Tiroe pai Sidoni,
20. anoe djela madonge noentoenja pai mampekipakoelisi djoe'anja.
21. Laoe wo'oe taoe anoe naperata lamo a madja'a, napaka'osa. Napari-parimo ntaoe sondon kodjo oengka ri tana
22. mPoeë Ala mesoewoemo oengka ri Isa pai naka'osa ntaoe setoe.

Pampatoedjoe i mPoeë Isa taoe sondon ri Pongkoe nTana.

23. Napapowawo i Isa wa'a ntaoe meloeloe setoe, nato'o: Bangke raja mPoeë Ala ri komi, taoe kaasi-asi, maka komi taliwanoea ri

21. poparenta mPoeë Ala. Bangke raja mPoeë Ala ri komi anoe maoro se'i-se'i, maka komi da mabosoe raneo. Bangke raja mPoeë Ala ri komi anoe toetoemangi wawase'i, maka komi da mogele raneo.
22. Bangke raja mPoeë Ala ri komi, ane naporadjoe ntaoe pai napalaika ntaoe pai nanoentoeki ntaoe pai napetidja'a ntaoe ri
23. paajami i Ana Manoesia ; ri eo-eo setoe mbolimo da mawongko rajami, da ma'ai, maka saromi da bangke ri ra nTjoeroega, maka
24. bare'e ntaninja gaoe ntaoe piamonja ri wa'a Nabi poea. Paikanja pindongo komi, taoe kore'e, maka poeramo ndirata anoe ndipoka-
25. wongko ndajami; pindongo komi anoe mabosoemo, maka da maoro ; pindongo komi anoe mogele wawase'e, maka komi da
26. mapari, da toemangi. Pindongo ane dja naoende ntaoe poera-poera komi, maka bare'e ntaninja powia ntaoe piamonja ri wa'a nabi kambamba-mbamba i poea.
27. Paikanja komi anoe mampedongeka paoekoe koeto'oka: Ndipotowe taoe anoe madja'a ri komi, ndipokapoeroe taoe anoe
28. mamposari komi, ndipompaoeka madago-dago taoe anoe mapepepara komi, ndipekakaika ri Poeë Ala taoe anoe mamponga-
29. sika komi; taoe anoe mantoposaka liomi sambali, ndiwaika wo'oe sambali; pai ane re'e mantima koemoemi, ne'e wo'oe ndipetangani
30. da mantima badjoemi. Taoe merapi ri komi, ndiwaika, pai ane
31. re'e aoe mantima anoemi, ne'e ndiperapi moeni. Ewa pepokonomi da napowiaka ntaoe, ewantje'e wo'oe da ndipowiaka taoe.
32. Ane dja ndipotowe taoe anoe mampotowe komi, mbe'imo kapoeroe ndajami? Maka sawe taoe madja'a, napotowe taoe aoe
33. mampotowe si'a. Pai ane dja ndipokapoeroe taoe mampokapoeroe komi, mbe'imo kapoeroe ndajami? Maka bare'e ntaninja powia
34. ntaoe madja'a woengka eo. Pai ane ndiwai anoemi da nasabo ntaoe aoe da ndisabo wo'oe anoenja raneo, mbe'imo kapoeroe ndajami? Maka taoe madja'a nawaika wo'oe anoenja da nasabo ngkasitaoe-madja'anja, da napantjabo wo'oe anoe ntaoe setoe raneo.
35. Paikanja ndipotowe taoe madja'ati komi, pai ndipokapoeroe, pai ndiwaikamo taoe mantjabo anoemi, maoe bare'e ndikoto ma-

- mpomata-mata bara noendjaa silinja, nepa da bangke saromi oengka ri Poeë Ala pai tongawamo kakominja anaa, maka Sira
36. maboeja rajaa, njaoe ri taoe madja'a pai bare'e majoa. Aginja komi wo'oe da mapoeroe rajami, ewa Papami anoe mapoeroe rajaa.
37. Pai ne'e ndigiwoe taoe, bare'e wo'oe da nagiwoe ntaoe komi; ne'e nditadji taoe, bare'e wo'oe da natadji ntaoe komi; ne'e ndipepali sala ntaoe, bare'e wo'oe da napepali ntaoe salami.
38. Ndipakaboeja rajami mawai-wai, nakaboeja ndaja ntaoe mawai-waika komi; ane re'e anoe ndatoeboe da galami, sangaja-ngaja ri pontoeboe montjo, anoe mariso, anoe ndatandapaka pai ndapapoboejoe; maka pontoeboe kare'enja aoe nditoeboeka taoe, ntje'e wo'oe da natoeboeka ntaoe komi.
39. Nato'o wo'oe i Isa noentoe mporapa ri taoe setoe: Bara da nakoto ntaoe boeta manganini kasitaoeboetanja ri djaja? Bare'e da
40. manawoe ri ngojo taoe setoe? Banja ana goeroe ri wawo goeroenja, paikanja wa'a ana goeroe anoe magoeroemo
41. da ewa goeroenjamo. Makoedja siko mampeole ampoeli ri mata joenoemoe, bare'e noeëpe rangka tesoea ri matamoe ngka-liomoe? Ewambe'i da noeto'oka joenoemoe: Bale, wai da koejali ampoeli ri matamoe, ane bare'e noeëpe kalaue ndangka ri matamoe? Kalopoe-lopoe! jalimo rioenja rangka aoe ri matamoe, nepa da noepeboetoeka mangajali ampoeli ri mata joenoemoe.
43. Bare'e re'e kadjoe madago da madja'a powoeanja, bara ka-
44. djoe madja'a da madago powoeanja. Maka kadjoe poera-poera taintjani gori mpowoeanja, maka bare'e tapoepoe woea djamboe
45. ri kampendo, bara woea loka ri ipoli. Taoe madago sangaja-ngaja mampapesoewoe anoe madago ri bangani ndajanja anoe madago, taoe madja'a sangaja-ngaja mampapesoewoe aoe madja'a oengka ri rajaanja aoe madja'a, maka ane boekemo bangani ndaja, da
46. sowamo ri nganga. Makoedja komi dja kapoeë-poeë riakoe,
47. bare'e ndiloeloe paoekoe? Ri taoe poera-poera bara i sema ma'i riakoe mampedongeka paoekoe pai naloeloe wo'oe, da koe-
48. to'oka komi taoe koedja da koepasiwiaka ntje'e: Taoe setoe

koepasiwiaka taoe anoe mampowia banoea; nakae tana, napakajomboe, nononja toedoe-toedoe ri roka; mesamborimo oeë ri koronja, djelamo ri banoea setoe pai bare'e nakoto noe oeë da 49. mangkeni, maka maroso pampowianja. Taoe mampedongeka paoekoe, pai bare'e naloeloe, ntje'e ewa taoe mampowia banoea ri rangi'i, bare'e sako nanonoi; mesamborimo oeë, djela ri banoea setoe, lioe-lioe madoengka, madja'a kadoengkanja.

7.

i Tadoelako ntjoerodado ri Kapenaoe.

1. Poeramo nasowanaka i Isa noentoenja poera-poera ri taoe
2. sondo, mesoeamo ri lipoe Kapenaoe. Laoe samba'a tadoelako ntjoerodado nTo Roma, ana majoenoenja madjoe'a, ma'ai, taoe
3. anoe napomawo mpoeënja. Kanadongenja ka'i-Isanja, napokaoe taoe toe'a nTo Jahoedi da ndjo'oe ri Isa da nakama'i, mampaka-
4. 'osa ana majoenoenja. Pomberata ntaoe setoe pai i Isa, maroso pompaoenja meaja, nato'o: Taoe setoe re'e kodjo jowenja da
5. ndipokapoeroe, maka napomawo kita, napowiaka kita langgarata.
6. Ndjo'oemo i Isa sangkani-ngkani pai taoe setoe. Bare'emo lawa oengka ri banoea, napokaoe i nTadoelako balenja saga'a manto'oka i Isa: Poeë, ne'e malenge komi, jakoe banja taoe aoe
7. da ndipepone banoeakoe. Setoe pai koepant'o: bare'e madago jakoe da ndjo'oe korokoe ri komi; paikanja ndito'omo paoe sandjoe-
8. mi, sangaja-ngaja da osa ana majoenoeakoe. Maka jakoe se'i sangaja-ngaja re'e aoe ri wawokoe, pai re'e wo'oe soerodado ri arakoe; ane koeto'oka samba'a: Palai! malai, koeto'oka samba'a: Ma'i! da ma'i, koeto'oka ana majoenoeakoe: Powia setoe,
9. napowia. Madonge paoe setoe, djingki raja i Isa, metorobaka ri taoe sondo anoe mangaloeloe si'a, nato'o: Koeto'oka komi; sawe ri To Israeli bare'epa koerata taoe maaja jakoe ewa taoe
10. setoe. Mewalilimo ri banoea taoe ndapokaoe, narata ana majoenoe madjoe'a osamo.

Ngalitaoe mate ri Nai napatoewoe moeni i mPoeë Isa.

11. Bangke reme ndjo'oe i Isa ri lipoe Nai, mojoenoe pai ana goeroe-
12. nja maria pai sondo taoe meloeloe. Mosoemo ri baabaa bente,
ma'imo taoe mangkeni taoe mate, ana noe inenja samba'a², lawi
13. bembamo wo'oe, naloeloe ntaoe maria oengka ri lipoe. Mapoeroemo
raja i mPoeë Isa mangkita we'a setoe, ntje'e pai napanto'oka: Ne'e
14. toemangi. Napemosoeki kati, me'ontomo taoe mopakati, nato'o
15. i Isa: Ngalitaoe, koeto'oka siko: Pembangoe! Membangoemo
kodjo taoe mate, natepoe'oemo mompaoe², natondjoe i mPoeë
16. Isa ri inenja. Bangkemo eka ndaja ntaoe poera², naoende Poeë Ala,
nato'o: Nabi bangke toewoemo ri tongota se'i, ndapetiro ntano i
mPoeë Ala anaa.
17. Tolelemo bambarinja ri sambawo ntana Joedea pai ri tengi ntana.

Taoe napokaoe i Johane da ndjo'oe ri Poeë Isa.

18. 19. Nadongemo i Johane poera² setoe ri ana goeroenja. Napeboo
i Johane ana goeroenja radoea, napokaoe da ndjo'oe ri Poeë
Isa, da napeoasi: Bara komimo anoe lawi da ma'i oengka
20. ri Poeë Ala, bara da tapopeapa samba'anja? Ratamo taoe setoe,
nato'oka i Isa: Kami se'i ndapokaoe i Johane To poparioe da
meoasi ri komi: Komimo anoe lawi da ma'i oengka ri Poeë Ala.
21. bara da tapopeapa samba'anja? Kono ri kadjela ntaoe setoe,
maria taoe napaka'osa i mPoeë Isa kadjoe'anja pai kadodonja,
napapesoewoe lamoanja anoe madja'a; maria taoe boeta napa-
22. kajosa matanja. Mesonomo i Isa ri taoe setoe: Ndipalaimo,
ndipetoemboeka i Johane anoe ndikita pai anoe ndidonge: taoe
boeta josa moeni matanja, taoe poengkoe melindja moeni, taoe ke-
tangga osa moeni, taoe bota nadonge moeni raoa, taoe mate
toewoe moeni, taoe kaasi² ndapetoemboeka Noentoe ngKatoewoe.
23. Madagomo katoewoe ntaoe anoe bare'e napomasina ndaja powia-
koe se'i.

24. Pajamo taoe napokaoe i Johane, tepoe'oemo i Isa manto'oka
taoe sondō ka'i-Johanenja: Noendjaa ndjo'oemo ndipeole ri Pada
25. Bangke? Bara morompa sampoe'oe, nawei² ngojoe? Bara noe-
djaa ndjo'oemo ndipajosa? Taoe mampopoedjoe ngaja² ajapa mada-
go? Peole, taoe anoe maramba poedjoe ngkoronja pai aoe mobangke²
26. ngkatoewoe, ntje'e ri langkanae i Datoe. Paikanja noendjaa
ndjo'oe ndipeole? Sangaja² nabi, pai koeto'oka komi:sawe nabi
27. kodi jaoe. Si'amo anoe nato'o nTjoera mPoeē Ala: Peole,
koepokaoe soerokoe melindja ri soearamoe, anoe da mampakajoaka
28. siko djajamoe. Koeto'oka komi: ri wa'a ntaoe aoe napoana mbe'a
bare'e re'e nabi anoe bangke ewa i Johane, paikanja anoe
kodi ri poparenta mPoeē Ala, nanangi jaoe i Johane.
29. Se'i wa'a ntaoe sondō pai wa'a nto peroeroe asele madonge,
napomontjo Noentoe mPoeē Ala, maka taoe setoe narioemo i
30. Johane. Paikanja wa'a nTo Parisi pai pandita bare'e napodjo
kapoeroe ndaja mPoeē Ala, bare'e mekirioe ri Johane.
31. Nato'o wo'oe i Isa: I sema da koepaporapaka taoe anoe toewoe
32. se'i²? Bara taoe koedja kasiwianja? Koepaporapaka ananggodi
motoenda² ri potomoe, molo'e² pai joenoenja, panto'onja: Kapo-
ganda²ka komi, bare'e ndipodjo motaro, toetodemangi kami, bare'e
33. ndipodjo mesoeē. Maka djelamo i Johane To poparioe, bare'e
mangkoni kina'a, bare'e manginoe anggoro, pai ndito'o: Taoe
34. setoe wando. Djelamo i Ana Manoesia, mangkoni, manginoe,
pai ndito'o: Sindjaoe taoe madota, to panginoe, mamposintoewoeka
35. to peroeroe asele pai taoe madja'a. Paikanja kajoa mPoeē Ala
napomontjomo ntaoe majoa poera².

Nalanai mbe'a samba'a witi i mPoeē Isa.

36. Naajamo nTo Parisi samba'a i Isa, da mangkoni ri banoeanja.
37. Ndjo'oemo ri banoea ntaoe setoe, motoenda da mangkoni. Toewoe-
mo ri lipoe setoe we'a be toemoro; kanadongenja laoe i Isa ri
banoea nTo Parisi setoe, nakeni boetolo madolidi, laoe lana

38. mawongi, ndjo'oe, mekakore ri talikoe i Isa, mosoe ri witinja, toemangi, nantedesi noe oeë matanja witi i Isa, napalisi mboejoenja, nepa naeki witinja, naboeboeka lana wongi. Nakita nTo Parisi, taliwanoea maaja i Isa, ntje'e pai napanto'o ndajanja: Ane nabi kodjo i Isa, da naintjani i sema we'a setoe anoe madjamasi witinja, pai ewambe'i gaoenja woengka eo, be toemoro. Mesono i Isa, nato'oka si'a: Simo, re'e da koeto'oka siko. Mesono i Simo: Ndito'omo, Goeroe. Mesono i Isa: Re'e taoe to pobaloe² doi, radoea taoe moinda ri si'a, samba'a limaatoe ringgi, samba'a limampoejoe.
42. Ri kabare'enja re'e doi ntaoe setoe anoe da nasompoka indanja, napokapoeroemo taoe radoea se'e. To'okakoe, i sema ri taoe radoea setoe da bangke mawo ndajanja? Mesono i Simo: Koeëpepe, anoe ndapokapoeroe mpodago. Mesono i Isa: Montjo noeto'o. Nepa metorobaka ri we'a, nato'oka i Simo: Noekita we'a se'i? Kadjelakoe ri banoeamoe, bare'e noetondjoeka jakoe oeë mpawoeso'i witikoe, pai we'a se'i naoeësi noe oeë matanja witikoe, pai napalisi moeni mboejoeanja. Siko, bare'e noeëki jakoe, si'a oengka ri peponenja bare'e naowe² maeki witikoe. Siko bare'e noelanai wo'okoe, si'a nalanai anoe mawongi witikoe. Setoe pai koepanto'oka siko: salanja aoe maria ndajalisimo mPoeë Ala, maka bangke tote ndajanja; taoe anoe bare'e sondo salanja majali, bare'e wo'oe bangke tote ndajanja. Nepa nato'oka we'a setoe: Majalimo salamoe.
49. Tepoe'oemo taoe anoe mangkoni sangkani² pai i Isa, mompaoe² ri rajanja: i sema taoe setoe da mangajali sala ntaoe? Mesonomo i Isa, nato'oka we'a: Kanoeajanjamо jakoe pai nakajoamo moeni ndajamoe; palaimo madago².

S.

Pantila mbe'a rengkonja ri Poeë Isa.

1. Oengka lairia melindja²mo i Isa ndjo'oe ri lipoe ntaoe, oengka²-nja aoe bangke, aoe kodi, monoentoe², mampepetoemboe Noentoe ngKatoewoe sangkani² pai ana goeroenja sampoejoe pai radoea.

2. Naloeloe wo'oe mbe'a sa'e i Isa, anoe napapalaimo lamoanja madja'a pai djoe'anja, ewa i Maria aoe ndato'o wo'oe i Ma-
3. dalena, aoe napapesoewoe i Isa lamoanja madja'a papitoe, pai i Johana, we'a i Koesa (taoe mangkariani rengko i Herode), pai i Soesana pai sa'e wo'oe anoe mantila²ka i Isa anoenja sa'e, da nakatoewoeka.

Noentoe mporapa: Taoe mantjawoe inii to'onja.

4. Singkandomoemo taoe sondō ma'i ri Isa oengka ri tengi
5. lipoe poera², monoentoemo, noentoe mporapa nato'o: Melindjamo taoe samba'a mantjawoe iniinja. Wawa mpantjawoenga se'i, iniinja sa'e manawoe ri djaja, najongkosi ntaoe, ma'imo wa'a
6. ntontji, natoengkoesi poera². Sa'e manawoe ri wawo mbatoe, toewoe sarai, nepa mate narara ndeme, kabare'enja re'e oeënja.
7. Sa'e manawoe ri tongo ndoei, toewoemo roei sangkani² pai
8. pae, na'oenani ndoei pae setoe. Sa'e manawoe ri tana maboko, toewoe, ma'oë, inii saogoe mewali saatoe. Poeramo mompaoe ewase'e, nato'o: Anoe motalinga da napangkoto madonge, na-padonge.
9. Napeoasi noe ana goeroenja: Noentoe mporapa se'i noendjaa
10. posokinja? Mesono i Isa: Komi ndawaikamo mPoeë Ala mamposoki noentoe mporapa aoe manto'o ka'i-Poeë-Alanja, paikanja taoe sondō djamo porapa se'i ndawaika, da napeole, be na-
11. kita, da napadonge, be narata ndaja. Se'imo posoki noentoe
12. mporapá roo: Inii setoe Noentoe mPoeë Ala. Anoe dja ri djaja kanawoenga, ntje'e taoe mampedongeka Noentoe ngKatoewoe, nepa djela i Madja'a, najali Noentoe ngKatoewoe ri raja
13. ntaoe setoe, boi da naaja pai nakadago ngkatoewoenga. Anoe ri wawo mbatoe katoedoe noe inii, ntje'e taoe anoe madonge Noentoe ngKatoewoe, lioe² napokawongko, paikanja bare'e mokale, naaja Noentoe ngKatoewoe paikanja dja sarai, maka ane

14. djela ri kapepanja, natadji. Ane inii manawoe ri roei, ntje'e taoe madonge Noentoe mPoeë Ala, paikanja nanangi noe aoe napotetala woengka eo pai kakore'enga pai pobangke² ngkatoe-
 15. woenja pai naka bare'e mowoea. Anoe ri tana maboko kakononja, ntje'e taoe madonge Noentoe ngKatoewoe, pai nakeni ri raja aoe madago pai majoa, nepa mowoea bare'e poesa³.

Noentoe mporapa : Taoe mantoetoeni silo.

16. Bare'e re'e taoe mantoetoeni silo, nepa nasango ngkoera, bara nadika ri ara mpala-pala, paikanja nawoentja ri potoendanja,
 17. napangkita ntaoe mesoea raranja. Maka bare'e re'e anoe tesamboenika aoe bare'e da tongawa raneonja, bare'e wo'oe da re'e aoe tesamboenika anoe bare'e da naintjani ntaoe pai da tongawa jaoe.
 18. Pakadago ntano mampedongeka ; maka taoe anoe re'e anoenda, sangaja² da ndarangani, pai taoe anoe bare'e re'e anoenda, sawe aoe nato'o anoenda da ndatimasi poera.³

Kadjela noe dja'i i mPoeë Isa.

19. Ma'imo Ine i Isa pai wa'a ntoea'inja da mampeole si'a, ba-
 20. re'e nakoto mosoe, bare'e woro ri taoe sondö. Napetoemboemo ntaoe ri Isa : Silaoe inemoe pai kasangkompomoe da rajanja
 21. mampeole siko. Mesono i Isa, nato'oka taoe setoe : Inekoe pai kasangkompokoe, ntje'e taoe anoe mampedongeka noentoe mPoeë Ala pai naloeloe wo'oe.

Ngojoe pai ropo napakamanda i mPoeë Isa.

22. Mewali sandeme mesantjawimo i Isa pai ana goeroenja ri doeanga, nato'oka taoe setoe : Da ndjo'oemo ri sambote nDano
 23. kita. Modoeangamo taoe setoe. Ntongo modoeanga, tekalingamo i Isa, toedoemo soembara ri Rano, boekemo oeë ri doeanga-
 24. nja, maparimo naepe ntaoe setoe. Ndjo'oe nalike i Isa, nato'o : Goeroe, goeroe, da mate kita ! Membangoemo i Isa, naseko ngojoe

25. pai ropo, mandamo. Nepa nato'oka taoe setoe: Rimbe'imo aja ndajami? Maekamo raja ntaoe setoe, tesaloentengkoemo, napombetoko: I sema taoe setoe, mantjeko ngojoe pai ropo, naaja!

Taoe merata lamoanja ri tana nTo Gadara.

26. Podoeanganja se'i, ndjo'oemo ri tana nTo Gadara, ntje'e
 27. ri sambote ntana nTo Galilea mpodago. Kandekoe i Isa ri
 lore, momberata pai taoe samba'a, taliwanoea, taoe naperata
 lamoa madja'a, masaemo, bare'e mopoedjoe ngkoro, bare'e wo'oe
 28. mobanoea, djamo ri koemapa karoo²nja. Pangkitanja i Isa, meboo²,
 merompotaka ri soeara i Isa, bangke nganganja nato'o: Da koepo-
 koedja siko, Isa, ana i mPoeë Sindate? pekakaikoe ri siko: ne'e
 29. noedjea²ni jakoe! Maka napokaoe i Isa lamoa madja'a da mesoewoe
 ri taoe setoe. Mariangkani taoe setoe nakenimo noe lamoa madja'a,
 napoengoe ndante, nasangkala ntaoe, da napangkariani, dja nawe-
 siki rante pai sangkala, nakeni noe lamoanja molontjo² ri tana soa.
 30. Napeoasi i Isa: I sema to'omoe? Mesono taoe setoe: I
 31. Santjowoe to'okoe, maka maria lamoa nakeni ri rajanja. Mekakaimo
 32. lamoa setoe ri Isa ne'e napokaoe da ndjo'oe ri Torate. Laoe
 wawoe sadompoe bangke, mangande ri boejoe, metompamo wa'a
 33. lamoa ri Isa da mesoea ri ra mbawoe setoe, nawai. Mesoewoemo
 wa'a lamoa ri taoe setoe, mesoea ri ra mbawoe, menawoesakamo
 34. wa'a mbawoe ri jaa, toedoe ri rano, mate malodongi. Nakitamo
 nto porewoe wawoe anoe mewali setoe, molontjo, napetoemboe
 35. ri lipoe pai ri podjamaa. Meokomo taoe da mampeole, djela ri
 Isa, narata taoe anoe napalaika lamoa, motoenda ri soeara i
 Isa, morengko, manotomo rajanja, maeka kodjo raja ntaoe mangkita.
 36. Napetoemboemo wo'oe ntaoe aoe nakita kaewambe'inja pai naka-
 37. 'osamo ntaoe wando setoe. Setoe pai napamperapi ntaoe poera-
 poera ri sambawo ntana nTo Gadara ri Isa da mampalaika
 tananja, maka ma'ai kaeka ndajanja. Mepone moeni ri doeanga
 38. i Isa, mewalili. Merapimo taoe anoe napalaika lamoa, da meloeloe,
 39. paikanja napapewalilimo i Isa, nato'oka si'a: Pewalilimo ri

banoeamoe, petoemboe kaboeja ndaja bangke mPoeë Ala ri siko. Malaimo, napetoemboeka taoe ri lipoe poera² kaboeja ndaja bangke i Isa ri si'a.

**Ana we'a mate napatoewoe i mPoeë Isa. We'a
madjoe'a napaka'osa i mPoeë Isa.**

40. Pewalili i Isa, naseontjoemo ntaoe sondo, maka taoe poera³
41. malantoe-lantoe si'a. Djelamo taoe samba'a, i Jairoe to'onja, tadoelako ntaoe mangkariani langgara; medoengkalaka ri witi i Isa.
42. mekakai da nakandekoe ri banoeanja. Maka re'e ananja samba'a⁴, we'a, sampoejoe pai roeanta'oe tinoewoenja, sakodi matemo.
43. Melindjamo i Isa, dja napi'isi ntaoe sondo, gori ngkarianja. Laoe we'a samba'a bare'e naowe-naowe ketabela, oengka ri ka'anawe'a-nja, anoenja poera-poera nawaikamo wa'a ntjando, bare'e re'e
44. mangkoto mampaka'osa; napemosoeki mbe'a i Isa ri talikoenja,
45. nakekeni sarai djoë badjoenja, lioe-lioe osamo djoe'anja. Meoasi i Isa: I sema madjama jakoe? Mesapoemo taoe poera-poera, ntje'e pai napanto'o i Petoeroe pai joenoenja: Goeroe, komi mapi'i,
46. naoepitimo ntaoe sondo pai ndito'o: I sema madjama jakoe? Mesono i Isa: Re'e madjama jakoe, maka koeëpe rosokoe majalimo sa'e.
47. Nakitamo mbe'a bare'emo tesamboenika aoe napowia,⁵ ntje'e pai nakama'i, kandende-ndende koronja, mopoloe ri witi i Isa, nepa napetoemboe ri soeara ntaoe poera-poera noendjaa toendainja pai
48. napandjama i Isa pai naka'osa ntjoroba. Mesono i Isa: Anakoe, kanoeajanjamо jakoe pai noeka'osa. Palaimo madago-dago
49. Wawa mpompaoenja, djelamo taoe i ntadoelako nto pongkariani langgara, manto'oka si'a: Ne'emo noerendo i Goeroe, anamoe ma-
50. temo. Padonge i Isa, nato'oka si'a: Ne'e maeka, ajamo jakoe,
51. da toewoe anamoe. Meponemo i Isa ri banoeanja, bare'e nawai taoe da joenoenja, wa'anja i Petoeroe, i Johane, i Jakoboe pai
52. papa pai nene noe ananggodi. Toemangimo taoe poera-poera, bangke nganganja mantangisi taoe mate. Mesono i Isa: Ne'e

53. toemangi, be mate, dja jore. Napogelekamo ntaoe pompaoenja
54. setoe, maka naintjani kapatenja. Napapalaimo i Isa taoe setoe poera², nepa nakekeni pale ntaoe mate, nato'oka si'a, bangke
55. nganganja: Pembangoe, anakoe! Mewalilimo inosanja, lioe-lioe
56. membangoe ananggodi, nato'o i Isa da napakoni. Djingkimo raja noe inenja pai papaja; napatoedjoemo i Isa, ne'e da nato'oka taoe anoe mewali setoe.

9.

Napokaoe i mPoeë Isa ana goeroenja 12 da ndjo'oe mampetoemboe Noentoe ngKatoewoe.

1. Napasiromoemo i Isa ana goeroenja sampoejoe pai radoea, nawaika taoe setoe koeasa pai roso ri wa'a lamo a madja'a,
2. nawaika wo'oe da mampaka'osa taoe madjoe'a. Nepa napokaoe taoe setoe da ndjo'oe mampetoemboe: Mosoemo da tongawa koeasa mPoeë Ala; napokaoe wo'oe da mampaka'osa taoe madjoe'a. Nato'oka taoe setoe: Ne'e ndikeni bara ndjaa-ndjaa ri djaja: ne'e motoko-toko, ne'e mowatoetoe, ne'e ndikeni
4. kina'a, bara doi, ne'e wo'oe rengko mporonto ndikeni. Ane mepone komi ri banoea ntaoe, ndikaroo-roo ndjairia; ane malai
5. moeni komi, oengka ndjairia da palaimi. Ane bare'e nakoho ntaliwanoea komi, ri pampalaikami lipoe setoe, da ndipalisimo awoe ri witimi, mampetondonika taoe setoe karapa mposintoewoe.
6. Malaimo taoe setoe, wa'a lipoe napesidoëki, gori mpodedenja, mangkeni Noentoe ngKatoewoe, mampaka'osa djoe'a ntaoe.
7. Nadongemo i mokole Herode poera³ anoe mewalimo, ipoemo rajanja, maka nato'o ntaoe sa'e: I Johane aoe matemo, toewoemo
8. moeni. Sa'e manto'o: I Elia mepapamara moeni, sa'e manto'o:
9. Toewoemo moeni samba'a nabi poea. Mesono i Herode: I Johane koesajoemo; i sema ntano taoe setoe anoe koedonge bambarinja ewantje'e? Oengka lairia naepalimo djaja da mampeole i Isa.

Pampakoni i mPoeë Isa taoe sondo.

10. Mewalilimo wa'a ntaoe napokaoe da melindja, napetoemboeka i Isa anoe napowia. Napojoenoe i Isa taoe setoe, mebiamo
11. ndjo'oe ri tana soa ri lipoe Besaida. Paikanja naintjanimo ntaoe sondo, naloeloe si'a, nakohomo i Isa taoe setoe, napetoemboeka si'a: Mosoemo da tongawa koeasa mPoeë Ala; nepa napaka'osa wo'oe wa'a ntaoe madjoe'a.
12. Laoekamo reme, djelamo ana goeroenja ri Isa, nato'oka si'a: Ndipapalaimo taoe sondo, da nakandjo'oe ri tengi lipoe pai boja, mampepali da pearinja pai pangkoninja, maka ire'i
13. kita dja ri tana soa. Mesono i Isa: Komi da mampakoni. Mesono taoe setoe: Wa'anja ri kita podo roti limangkomba, baoe roeamba'a, sangadi kami da ndjo'oe maolika taoe poera²
14. setoe anoe da nakoni. Maka wa'a ntoeama laoe limantjowoe. Nato'o i Isa ri ana goeroenja: Papotoenda taoe setoe teli-
15. mampoejoe satoboe. Napapotoenda taoe setoe, motoenda poera².
16. Natima i Isa roti limangkomba setoe pai baoe roeamba'a, nepa metingara ndeki jangi,mekakai ri Poeë Ala, napoe'asi, natilaka
17. ana goeroenja da napawaika taoe sondo. Mangkonimo taoe setoe, mabosoe poera², ndaromoesi jabinja, boekemo karandji sampoejoe radoea.

I sema ndito'o jakoe?

18. Mewali ntongo i Isa mekakai ri Poeë Ala ngkalionja, laoe wo'oe ana goeroenja. Napekoetana i Isa ri taoe setoe: I sema
19. panto'o ntaoe sondo jakoe se'i? Mesono ana goeroenja, nato'o: i Johane To poparioe, sa'e manto'o: i Elia, sa'e: Nabi ntaoe
20. toe'a samba'a toewoe moeni. Meoasi i Isa: Komi, i sema panto'omi
21. jakoe? Mesono i Petoeroe: I Masehi, ana i mPoeë Ala. Pai napetangani mpodago, ne'e da nato'o²ka bara i sema paoe setoe,
22. pai nato'o wo'oe: Ma'ai da kapari ngkatoewoe i Ana Manoesia,

da napakadja'a wa'a ntaoe toe'a pai tadoe mpanjomba pai pandita, nepa da napepate ntaoe setoe ; katogo ndemenja da toewoe moeni.

**Taoe da mampasa'a kadjoe ndapapo-
mbepanggo saeo saeo.**

- 23. Nato'oka taoe poera²: Ane re'e taoe da raja'na maloeloe jakoe, da napariara koronja ri joenoe, da napasa'a kadjoe ndapapo-
- 24. mbepanggo saeo saeo, nepa da naloeloe jakoe. Maka ane madojo taoe mampepali da karate inosanja, ntje'e da tetadji inosanja ; pai ane re'e taoe mawai inosanja ri pampotowenja jakoe,
- 25. ntje'e be da tetadji inosanja. Noendjaamo kodjo jowenja taoe mamporasika sambawo lino pai da tetadji si'a ngkalionja, bara da madja'a ?
- 26. Ane re'e taoe mampomaea jakoe pai wa'a noentoekoe, sangajangaja da napomaea i Ana Manoesia taoe setoe, ane da djela nTje'e ri kabangke mpeawanja, pai ri peawa mPapanja pai wa'a
- 27. mala'eka aoe magali. Montjo koeto'oka komi: sa'e komi anoe ire'i bare'e da mate, sangadi ndikitamo katongawa ngkoeasa mPoeë Ala.

i Poeë Isa ri wawo boejoe pai Nabi radoea.

- 28. Oengka ri pompaoenja ewantje'e bara te'oeajoembengi, manda-kemo i Isa ri boejoe, da mekakai ri Poeë Ala; napojoenoe wo'oe
- 29. i Petoeroe, i Johane pai i Jakoboe. Wawa mpekakainja se'i, ntaninjambo lionja ndakita, poedjoe ngkoronja mewalimo maboeja,
- 30. makilaja. Ma'i wo'oe radoea taoe mompaoe² pai i Isa; ntje'e i
- 31. Moesa pai i Elia. Makilaja wo'oe ndakita taoe radoea setoe, napetoemboeka i Isa da kapatenja aoe da mewali ri Jeroesale.
- 32. Nanangimo joeroe matanja i Petoeroe pai joenoenja; se'i menaa ntjoroba matanja, nakitamo kakilaja i Isa pai taoe radoea sampa-
- 33. oenja setoe. Boetoe malai taoe radoea setoe, mesono i Petoeroe, nato'oka i Isa: Goeroe, sakodi ngkadago kami ire'i, da kapowia kandepe, tatogo: komi saogoe, i Moesa saogoe, i Elia saogoe;

34. pai bare'e naintjani ndajanja aoe nato'o se'e. Ntongo mompaoe se'e ma'i limoe, masoliboemboeti taoe setoe, maeka rajaanja
 35. napasika'oewi limoe. Nepa re'e oni nganga oengka ri limoe,
 36. nato'o: Se'i anakoe aoe koepotowé, ntje'e ndipedongeka. Oengka ri powotoe nganga se'e narata noe ana goeroe dja i Isa ngkalionja; napondjiika ntaoe setoe, bare'e napepetoemboeka bara i sema ri eo² setoe anoe nakitamo.

Ananggodi mate woela napaka'osa i mPoeë Isa.

37. Bangke reme mobaloengke, momberata pai taoe maria kodjo.
 38. Laoe samba'a taoe ri taoe sondo meboo², nato'o: Goeroe, pekakaikoe ri komi, da ndipeole anakoe, maka anakoe samba'a²
 39. dja. Ndipeole, merata lamoanja, meboo² ntjoroba, doito ananggodi, mowoera ngoedjoenja, nadja'ati kodjo, ma'ai, nepa napalaika.
 40. Mekakaimo jakoe ri ana goeroemi da napapalai lamoja setoe.
 41. bare'e nakoto. Mesono i Isa: E, komi setoe, taoe bare'e ndiaja Poeë Ala, bare'e majoa rajami; bara da masaepa da katoewoekoe ri komi? Bara da masaepa da pangkotokoe mangkekenisi
 42. komi? Awa ma'i anamoe! Ntongo melindja ananggodi setoe, naperatamo wo'oe lamoja madja'a, napakadoito. Paikanja napokaraue i Isa lamoja setoe, napaka'osa ananggodi, nepa nawaika
 43. moeni papanja. Napodjingki ntaoe poera² koeasa mPoeë Ala. Ri pampodjingki ntaoe poera² aoe napowia i Isa, nato'oka
 44. ana goeroenja: Ndipapesoea ri talingami paoekoe se'i: i Ana
 45. Manoesia da tenawoesaka ri pale ntaoe. Paikanja bare'e narata ndaja ntaoe setoe posoki mpaoenja, dja tesamboenika ri si'a, pai maeka rajaanja da mampeoasi ri Isa noendjaa posokinja.

I sema da bangke katoewoenja?

46. Sangkani wo'oe ana goeroenja mombepeoasi, bara i sema jaoe
 47. bangke ri wa'a ntaoe se'e. Ntanoka naintjani i Isa anoe napepewoloka ntaoe setoe ri rajaanja; ntje'e pai napantima

48. ananggodi samba'a, nadika ri sorinja, nepa nato'oka ana goeroenja:
 Bara i sema mampokapoeroe ananggodi se'i ri pampomawonja
 jakoe, sangaja² jakoe napokapoeroe, ,pai anoe mampokapoeroe
 jakoe, sangaja² si'a mampomawo Poeë Ala anoe mampokaoe
 jakoe. Maka bara i sema mangkodisi katoewoenja ri wa'a ngkomi,
 ntje'e tepakoro bangke katoewoenja.

Poeë Isa bare'e napolingga nTo Samaria.

49. Mesono i Johane, nato'o: Goeroe, kakita taoe samba'a mampa-
 palai lamo a madja'a, mantjabo to'omi, kapetangani, maka
 50. banja joenoeta si'a. Mesono i Isa: Ne'e ndipetangani, maka anoe
 bare'e maewa kita, ntje'e joenoeta.
 51. Bare'e masae, da djelamo ri eo mpeponenja ndeki Soeroega,
 52. napatotoka i Isa djaja majoa ri Jeroesale, pai napokaoe taoe da
 mesindioe. Pelindja ntaoe napokaoe setoe, djela ri lipoe nTo
 53. Samaria, rajanja da mampakoroka da kare'e i Isa, paikanja
 bare'e napolingga ntaliwanoea; maka nakita ri lipoe Jeroesale
 54. da kandekce mpelindjanja. Boetoe nakita noe ana goeroenja
 i Jakoboe pai i Johane gaoe ntaoe setoe, nato'o: Poeë, ane
 ndiwai, da kaperapi apoe da manawoe oengka ri jangi, da ma-
 ntoendjoe taoe setoe, ewa powia i Elia poea.
 55. Paikanja metorobaka i Isa, napetangani taoe setoe, nato'o:
 Komi bare'e ndiintjani lamo a noendjaa anoe mompaoe ri rajami.
 56. Maka kadjela i Ana Manoesia banja da mampepate taoe, pai-
 kanja da mampatoewoe taoe. Melindjamo wo'oe taoe setoe,
 lioe ri lipoe samba'anja.

Bara ewambe'i da paloeloeta Poeë Isa.

57. Ri ra mpelindjanja, ma'i taoe samba'a, nato'oka i Isa: Poeë,
 bara rimbe'i da kandjo'oemi, da koeloeloe komi.
 58. Mesono i Isa: Sawe langgoë re'e kare'enja, pai wa'a ntontji
 re'e poseanja, paikanja i Ana Manoesia bare'e re'e da pepatambeka
 mbo'onja.

59. Samba'a wo'oe taoe naseko i Isa, nato'o: Loeloe jakoe. Mesono taoe setoe: Ane ndiwai, Poeë, da koemalai rioenja,
60. da koemampakoroka papakoe mate. Mesono i Isa: Papalioemo taoe mate da mampakoroka taoe matenja, dja siko palaimo,
61. petoemboe da katongawa ngkoeasa mPoeë Ala. Mesono wo'oe samba'a: Poeë, da koeloeloe komi, paikanja da ndiwai rioenja
62. jakoe da ndjo'oe mompalakana ri wa'a ndja'ikoe. Mesono i Isa: Taoe mangkekeni padjeko, dja meëli², banja ntje'e palili montjo ri poparenta mPoeë Ala.

10.

Pitoempoejoe taoe napokaoe i mPoeë Isa da mangkeni Noentoe ngKatoewoe.

1. Poeramo setoe, napokaoepa i mPoeë Isa ana goeroenja aoe ntaninja pitoempoejoe, soeronja, da ndjo'oe teraradoea ri wa'a
2. lipoe pai boja anoe da nakandjo'oe ngkalionja ri poerinja. Nato'oka taoe setoe: Anoe da ndapota, maria kodjo, paikanja taoe momota pongoli. Da ndipekakai ri Toempoe mpae ndapota,
3. da ndapampokaoe taoe da mamposipota paea. Ndipalaimo! peole, koepokaoe komi ewa ana bimba da ndjo'oe ri tongo ntjinga.
4. Ne'e ndikeni watoetoe, bara kinojo, bara taloepa, ne'e me'onto
5. da mantjeko taoe ri djaja. Rimbe'i rimbe'i banoea da peponemi,
6. riae²nja ndipekakaika taoe setoe da kadago ngkatoewoenja. Ane laoe ri taliwanoea taoe anoe maaja pekakaimi setoe, gala ntaoe se'emo pekakaimi, ane bare'e re'e taoe maaja, da mewalili
7. moeni pekakaimi ri komi ngkaliomi. Ndikaroo²mo ri banoea setoe; ndikoni, ndiinoe anoe da nawai ntaliwanoea, maka anoe malenge madago da mantima lengenja. Ne'e melimba ri
8. sabanoeanja. Pai ane djelamo komi ri lipoe ntaoe pai napollingga ntaliwanoea, ndikoni anoe nawai ntaliwanoea,

9. ndipaka'osa taoe madjoe'a ndjairia, ndito'oka taoe setoe :Djelamo
10. ri komi katongawa ngkoeasa mPoeë Ala. Ane djelamo komi ri lipoe ntaoe pai bare'e napolinggona ntaliwanoea, ndikandjo'oemo
11. ri djaja, ndito'o : Maoe dja awoe oengka ri lipoemi aoe metaka ri witi mami katadji moeni ri komi, paikanja ndipaintjani:
12. mosoemo da katongawa ngkoeasa mPoeë Ala. Koeto'oka komi : manga'a padjeani mPoeë Ala lipoe nTo Sodomo poea, manee ri lipoe ntaoe setoe ri eo ngkapoesa ndoenia.
13. Pindongo lipoe nTo Korasi, pindongo komi To Besaida! Ane nakitamo nTo Tiroe pai nTo Sidoni wa'a ngkoeasa mPoeë Ala anoe ndikitamo komi, sangaja² da napoedjoe ndontomo koronja pai da motoenda² ri awoe, pontjosoi ndajanjam mangaepe wa'a
14. ntjalanja. Pai sangaja-sangaja da manga'a padjeani nTo Tiroe
15. pai Sidoni, anoemi da manee. Pai komi, To Kapenaoe, sawi ndati jangi pobangke-bangke ngkatoewoemi, paikanja lo'oe
16. ri Torate da kanawoemi. Anoe mampedongeka komi, Jakoemo setoe napedongeka, anoe mantadji komi, jakoemo setoe natadji, pai anoe mantadji jakoe, natadji wo'oe aoe mampokaoe jakoe.
17. Mewalilimo taoe pitoempoejoe setoe, mawongko raja, na-to'o : Poeë, sako lamo a madja'a medonge ri kami, ane kasabo
18. to'omi. Mesono i Isa : Koekita ndaja i Madja'a manawoemo ewa
19. kanawoe ngkila oengka ri jangi. Peole, koewaika komi koeasa mangaidjaki oele pai alipa, wa'a ngkaroso i Madja'a da ndinangi,
20. pai bare'e da re'e bara noendjaa-ndjaa da madja'ati komi. Paikanja ne'e ndipokawongko gaga kakominja napedongeka noe lamo a madja'a ; anoe da ndipokawongko mpodago : kanda'oekinjamo to-'omi ri Soeroega.
21. Lairia mawongkomo raja i Isa pai napanto'o : Koepokawo-
ngkomo, Papa, Poeë jangi pai lino, pawaimi poera-poera setoe da na-
rata ndaja noe ananggodii, pai ndis amboenikamo ri wa'a ntaoe pangintjani pai lo'e. Io kodjo, Papa, maka ewantje'emo pepokonomi.
22. Poera-poera ndawaikamo jakoe noe mPapakoe, pai bare'e re'e anoe maintjani ana mPapakoe, sangadi dja Papakoe, pai bare'e

re'e anoe maintjani Papakoe, sangadi dja jakoe anaa, pai taoe anoe koepapaintjanika.

23. Metorobaka i Isa ri ana goeroenja se'e, nato'oka taoe setoe: Bangke porasi noe mata ntaoe mangkita anoe ndikita komi; maka
24. koeto'oka komi: maria nabi pai mokole poea mawomo raja da mangkita anoe ndikitamo komi, paikanja bare'e ntoe'oe nakita, pai da madonge anoe ndidongemo komi, paikanja bare'e ntoe'oe nadonge.

**Noentoe mporapa: To Samaria
mapoeroe raja da.**

25. Meokomo samba'a pandita, da raja da mangkelo noentoe i Isa, nato'o: Goeroe, noendjaa da koepowia da nakadago ngka-toewoekoe ri jakera? Mesono i Isa: Noendjaa nato'o nTjoera
26. mPoeë Ala? Ewambe'i pabasamoe? Mesono taoe setoe:
27. Potowemo Poeë Ala gori-gori ngkaboeja ndajamoe, gori-gori mpangkoto ntanoanamoe, gori-gori ngkarosomoe, gori-gori mponawa-nawamoe; kasitaoemoe da noepotowe ewa pampoto-wemoe koromoe. Mesono i Isa: Montjo pesonomoe, loeloemo
28. setoe, noekatoewoe. Panto'o ndaja i Pandita da napomontjo
29. ntaoe pekoetananja roo, pai nakawali-mpekoetana wo'oe: I sema
30. ntano kasitaoekoe? Mesono i Isa: Re'e taoe samba'a oengka ri Jeroesale ndjo'oe ri Jeriko, naboengka ntaoe madja'a, nalambesi, nawombo, nepa napalaika, djamo sakodi da mate.
31. Ri ra ngkawase'enza ma'imo samba'a tadoe mpanjomba, molioe
32. ri djaja setoe; kanakitanja taoe setoe, dja nalilimi. Ewase'e wo'oe To Lewi samba'a, djela ri kala oe ntaoe kaasi-asi setoe,
33. boetoe nakita, nalilimi wo'oe. Nepa djela samba'a To Samaria,
34. mosoemo, nakita, mapoeroemo raja da. Napemosoeki taoe setoe, nawewesi welanja, napakoelisi noe lana pai anggoro, nepa na-'oelaja ri kalidenja ngkalionja, nawawanaka ri banoea linggona,
35. nakariani ndjairia. Bangke reme malai moeni, najali radoea soekoe-soekoe, nawaika to pongkariani banoea linggona, nato'o: Kariani-

- kakoe taoe se'i; ane re'e bara noendjaa noeolika si'a, da koe-
36. waika siko olinja ane mewalilimo jakoe. Ri taoe tatogo setoe
i sema noeto'o tepakoro kasitaoe noe ntaoe anoe nawombo ntaoe
37. madja'a? Mesono i Pandita: Sangaja-ngaja aoe mampokapoeroe.
Mesono i Isa: Palaimo , powiamo ewantje'e.

i Marita pai i Maria.

38. Ndjo'oemo wo'oe i Isa pai ana goeroenja, djela ri lipoe kodi.
39. napolingga mbe'a samba'a, i Marita to'onja. Taoe setoe re'e
toea'inja, i Maria to'onja, ntje'e motoenda-toenda ri sori mbiti
40. mPoeë Isa, mampedongeka noentoenja. Dja i Marita tepasalero ri
pampoapoenja aoe maria ngaja; ntje'e pai napampemosoeki i
Isa, nato'o: Poeë, ndipomadago dja jakoe napapalioeka ntoea'ikoe
molinggona? Da ndito'oka jaoe da mangkadoedoengi jakoe.
41. Mesono i Poeë Isa: Marita, Marita, maria ngaja noepletala pai
42. noeposalero ndaja. Podo sangaja re'e jowenja mpodago, pai
tila madago anoe napilisi i Maria, ntje'e bare'e da majali ri si'a.

11.

Papa mami anoe ndate ri Soeroega kare'emi.

1. Mewali sangkani mekakaimo i Isa ri Poeë Ala, bara rimbe'i
kare'enja. Poesamo pekakainja, mesono ana goeroenja samba'a:
Poeë, ndipagoeroe kami mekakai ri Poeë Ala, ewa pampagoeroe
i Johane ana goeroenja.
2. Mesono i Isa: Ane mekakai ri Poeë Ala, ewase'i da panto-
'omi: Boo Papa mami anoe ndate ri Soeroega kare'emi, to'omi
da bangke mpeawa. Poparentami da nakatongawa! Songkami
da napewali, ewa ri Soeroega, ewantje'e wo'oe ri wawo lino.
3. 4. Pangkoni mami woengka eo ndiwaika kami saeo saeo. Pai ne'e
ndipomasala ri kami sala mami, maka kami bare'e wo'oe kapoma-
sala ri joenoe salanja ri kami; pai ne'e ndiwai raja mami da
nakelo i Madja'a, paikanja ndilapasaka kami ri koeasanja.

Noentoe mporapa: Taoe merapi-rapi ri balenja.

5. Nato'oka wo'oe taoe setoe: Ane samba'a ri komi re'e balenja
pai ndjo'oe ri balenja setoe tongo mposambengi, nato'o: Bale,
6. da kooperapi rioenja rotimoe togo ngkomba; maka djelamo bale-
koe samba'a me'onto sarai, pai bare'e re'e da koepolinggonaka
7. si'a. Ewambe'i, ane da mesono taoe setoe: Ne'e noerendo jakoe,
roo ndadampo toengka mbombo, kami saana joremo ri langka,
bare'e da koekoto membangoe da mawaika siko bara noendjaa².
8. Koeto'oka komi, maoe bare'e da nawai ntaoe setoe roti: maka
maendo pampobalekanja taoe merapi², sangaja² da membangoe
pai da nawai aoe naperapi noe balenja setoe ri kabare'enja maea
9. mata balenja merapi-rapi. Ntje'e pai koepanto'oka komi:
Ndipekakai ri Poeë Ala, da ndawaika komi; ndipepali, da
10. ndirata; nditadengkosi baabaa, da ndalokaka komi. Maka taoe
mekakai sangaja-ngaja da ndawaika; taoe mampepali, sangaja²
da re'e narata; taoe mantadengkosi sangaja-ngaja da ndalo-
11. kaka. I sema ri komi, ane naperapi noe anamoe roti, da noewaika
12. watoe? Bara baoe naperapi da noewaika oele, bara tojoe manoe
13. naperapi, da noewaika alipa? Se'i komi taoe masala ri Poeë
Ala woengka eo, ndiintjani mawaika anami aoe re'e jowenja ri
si'a, pagonja Papami anoe ri Soeroega ndaintjani mawai Inosaa
ri raja ntaoe mamperapi.

i Poeë Isa nanoentoeki ntaoe.

14. Napapesoewoe i Isa lamo bobo; pesoewoe lamo setoe,
mompaoe²mo taoe aoe napesoea. Napodjingkimo ntaoe sondi;
15. mesono sa'e: Taoe setoe mampapesoewoe lamo mantjabo koe-
16. asa i Beleseboe, mokole lamo madja'a. Sa'e da rajanja ma-
17. ngkelo petondoni oengka ri jangi, pai napamperapi ri Isa. Pai-
kanja naintjani i Isa toentoe ndaja ntaoe setoe, ntje'e pai na-
panto'o: Ane re'e ri tana ntaoe taliwanoea mampo'iwalika kasi-
taliwanoeanja, bare'e masae da soamo tana setoe; ane ri ba-
noea ntaoe taliwanoea mombekadja'ati pai kasitaliwanoeanja,

18. bare'e masae da mageromo banoea setoe. Ane bare'e mosintoewoe i Madja'a pai wa'a joenoenja, weno da poparentanja ? Ewambe'i pai ndipanto'o : Mantjabo koeasa i Beleseboe pai koepapesoewoe
19. wa'a lamo a madja'a ! Ane koesabo koeasa i Beleseboe mampape-soewoe lamo a madja'a, koeasa i ntjema napokoeasa wa'a anami mampapesoewoe lamo a ? Bare'e da napomontjo noe anami
20. pompaoemi ewantje'e. Paikanja ane koeasa mPoeë Ala koepo-koeasa mampapesoewoe wa'a lamo a, tongawamo ri komi koeasa mPoeë Ala.
21. Ane taoe maroso napataka parewa ntoeama poera-poera pai mainga-inga ri banoeanja, bare'e da makoedja anoenja poera-
22. poera. Dja ane ma'i anoe marosopa pai nanangi taoe maroso setoe, ntje'e da mangajali parewa poera-poera anoe napapa-rewa ntoempoenja rioenja, nepa napamoeroe. Bara i sema bare'e naaja jakoe, si'a iwalikoe, pai bara i sema banja joenoekoe mampasiromoe taoe, si'a mampakateseboe taoe.
24. Ane re'e lamo a madja'a mesoewoe ri taoe, da mojano² ri tana mangaoe, mampepali karodo ndajanja, bare'e narata ; ntje'e pai napanto'o : Da mewalilimo jakoe ri banoea kare'ekoe owi.
25. Pewalilinja se'i, narata soamo, ndapenjooti, ndapakadagomo.
26. Ntje'e pai nakandjo'oe moeni, nakeni lamo a papitoe, anoe ma'aipa kadja'anja, djela, maroo² moeni ri taoe kare'enja owi, mewali taoe setoe madja'a kodjo ri talikoenja, panangi kadja'anja owi.
27. Wawa mpompaoenja ewantje'e, laoe we'a samba'a ri taoe sondo napakarimbo nganganja meboo : Madago kodjo katoewoe noe
28. inemoe aoe mampoana siko, pai mampasoesoe siko. Mesono i Isa : Io kodjo, madago katoewoe ntaoe mampedongeka Noentoe mPoeë Ala pai mantjompenaka ri raja nja.

Petondoni i Nabi Jona.

29. Siromoemo taoe maria mpodago, natepoe'oemo i Isa mompaoe ewase'i : Taoe toewoe salapi se'i, taoe madja'a ; naperapi petondoni, paikanja bare'e da ndawaika si'a petondoni, wa'anjam
30. petondoni i Nabi Jona. Maka ewa i Jona mewali petondoni ri

- To Niniwe, ewantje'emo i Ana Manoesia da mewali petondoni ri taoe
31. toewoe salapi se'i. I Mokole we'a oengka ri Pajompo Jangi da meoko ri eo ngkapoesa ndoenia sangkani² pai taoe toewoe salapi se'i, pai da nanangi, maka si'a djelamo oengka ri tando ntana mampedongeka paoe majoa ri Solema, pai se'i jakoe manangi
32. i Solema. To Niniwe da meoko ri eo ngkapoesa ndoenia sangkani-ngkani pai taoe toewoe salapi se'i, pai da nanangi, maka taoe setoe napontjosoi ndaja salanja madonge noentoe i Jona, pai se'i jakoe manangi i Jona.

Silo ngkoromoe, ntje'e matamoe.

33. Bare'e re'e taoe mantoetoeni silo nepa nadika ri soenonja, bara nasango ntjoempa, sangaja-ngaja nadika ri potoenda ntjilo, da napangkita ntaoe mesoea rekanja.
34. Silo ngkoromoe ntje'e matamoe. Ane josa matamoe, josamo wo'oe sangkoromoe; paikanja ane madja'a matamoe, mawengimo
35. wo'oe koromoe. Pakadago ntano, ne'e mawengi silo ri
36. rajamoe. Ane mareme ntano koromoe, bare'e mawengi, njaoe sakodi, sangaja-ngaja da mareme siko sangkoro, ewa ane narara ndeka ntjilo.

Patoedjoe maroso i mPoeë Isa ri wa'a nTo Parisi pai Pandita.

37. Wawa mpompaoenja, nasalemo nTo Parisi samba'a i Isa da
38. mangkoni ri banoeanja; mepone i Isa, motoenda. Nakitamo
39. i nTo Parisi bare'e mewoeso'i i Isa rioenja, napodjingki. Mesono Poeë Isa, nato'oka taoe setoe: Se'i komi To Parisi madojo mawoeso'i wa'a ntabo pai soeraja ri wawonja, paikanja rajami boke-boke
40. podjampa pai wa'a ndja'a. Tengo komi, maka aoe mampowia
41. wawonja, bara bare'e wo'oe napowia raja? Wa'anjam, tilaka taoe kaasi-asi anoe ri ra ntabomi pai soerajami, da magali poera-
42. poera. Paikanja pindongo komi, To Parisi, maka sako arogo, tiwo mbane pai rajopo ngaja-ngaja ndi'aseleni, paikanja ndilioenaka

- kajoa ndaja pai tote ndaja ri Poeë Ala; aginja ntje'e da ndipapewali, pai aoe sangaja koeto'o roo ne'e wo'oe ndilioenaka.
43. Pindongo komi, To Parisi, maka bangke rajami da motoenda ri soeara ntaoe poera-poera ri langgara, pai da napantoeboe
44. ntaoe matami ri potomoe. Pindongo komi, pandita pai To Parisi, to pelego,² maka komi ewa dajo ntaoe aoe bare'emo mara, najongko-jongkosi ntaoe, bare'e naintjani.
45. Mesonomo samba'a pandita: Goeroe, sangaja-ngaja kono
46. wo'oe kami, paoemi setoe. Nato'o i Isa: Njaoe komi, wa'a mpandita, pindongo! maka ndipapakojoka taoe kinojo aoe bare'e nakoto, pai maoe dja ndisoebo ngkarama sangkadjoe bare'e ndipodjo.
47. Pindongo komi, mawangoeka wa'a nabi poea dajo marate,
48. paikanja nabi setoe napepate noe wa'a ngkaimi. Mewali komi setoe ndipomajoa pai ndipomontjo powia wa'a ngkaimi, maka taoe setoe aoe mampepate wa'a nabi, komi mampakoroka dajonja.
49. Setoe pai nakalaoe Wati oengka ri Poeë Ala: Da koepokaoe ri taoe setoe nabi pai soero, sa'e da napepate, sa'e da nadoedoeki.
50. Da ndapampepali wa'a daa nabi anoe teboeboe oengka ri pontepoe'oe
51. doenia, djela-djela ri taoe toewoe salapi se'i, oengka ri kapate i Abeli, djela ri kapate i Sakaria, anoe ndapepate ri ojo Banoea mPanjomba pai rapoenja; pai koeto'oka komi; sangaja-ngaja
52. da ndapepali ri taoe salapi se'i. Pindongo komi, wa'a mpandita, maka ndijali pogili ri kare'e mpangintjani: kabare'enja ndile'o mesoea, ndipetanganimo wo'oe taoe aoe lawi da mesoea.
53. Panto'o i Isa poera³ setoe ri wa'a mpandita pai To Parisi, natepoe'oemo ntaoe setoe mampakapari katoewoenja, bare'e
54. naowe-owe mampekoetana ngaja-ngaja, mangkelo-ngkelo paoenja da napangkoto manawoesaka i Isa.

12.

1. Ri ra ngkawase'enja singkandomoemo taoe ri ndiwoenja; gori ngkasondonja, taoe mombeidjaki; metorobakamo i Isa ri ana goeroenja, nato'o: Ndipakadago, ne'e ndisoeë mampowoeli woel;

2. nTo Parisi, intje'emo pogopa ndajanja. Maka bare'e re'e anoe mapia, aoe bare'e da ndapapamara raneonja pai bar'ee re'e
3. anoe tesamboenika, aoe bare'e da naintjani ntaoe. Mewali, poera-poera anoe ndito'omo ri wengi. da nadonge ntaoe ri reme, pai anoe dja ndito'o ri talinga ntaoe samba'a ri ra banoeanja, ntje'e da ndapetoemboe ri wawo ata.

Da koeto'oka komi aoe da ndipokaeka.

4. Paikanja koeto'oka komi, wa'a ngkasangkompokoe: Ne'e ndipokaeka taoe mampepate koromi, poera setoe, bare'emo da
5. nakoto bara noendjaa². Da koeto'oka komi aoe da ndipokaeka: Ndipokaekamo anoe nakoto mantadji anggami ri Apoe Naraka,
6. ane napepatemo koromi, ntje'e koeto'o da ndipokaeka. Ane alima tontji tokoekoe, banja radoea dja doi goba olinja? Pai
7. sawe tontji samba'a bare'e ndakalingani mPoeë Ala. Pai ane komi, sako woejoeami poera² ndaimbamo. Ne'e maeka, maka maoe oli ntontji maria ndinangi.
8. Koeto'oka komi: Bara i sema mangkasambiraka jakoe ri soeara ntaoe, ntje'e nakasambiraka wo'oe i Ana Manoesia ri soeara
9. wa'a mala'eka mPoeë Ala. Paikanja anoe masapoe paloeloenja jakoe ri soeara ntaoe, ntje'e wo'oe da ndasapoe ri soeara mala'eka
10. mPoeë Ala. Taoe anoe madja'a pompaoenja manoentoeki i Ana Manoesia, ntje'e da nakotopa ndasompo salanja, paikanja taoe madja'a pompaoenja ri Inosa mPoeë Ala, ntje'e bare'emo da
11. nakoto ndasompo salanja. Pai ane komi da nakeni ntaoe ri pogombo wa'a ntadoe mpanjomba, wa'a ngkabosenja, wa'a mokole, ne'e manee rajami mampepweloka bara ewambe'i da panangimi
12. taoe setoe, bara wenoe da panto'omi, maka Inosa mPoeë Ala da mampapaintjanika komi ri gori da mponoentoemi, anoe da ndipaoe.

Noentoe mporapa: i Taoe Kore'e aoe tengo.

13. Mompaoe wo'oe samba'a ri taoe sondø, nato'o: Goeroe, ndito-'oka kasangkompokoe, da nawaika jakoe tilakoe ri panta ntaoe

14. toe'a mami. Mesono i Isa: A, bale, i sema madika jakoe to
15. pobotoesi, bara to pampotilasika panta ri komi? Nepa nato'oka taoe sondō: Ndipeole pai ndipakadago, boi ma'ai kadarajami maromoesi rengko mpengaja², maka banja kasondo noe anoenja
16. noe nakakatoewoeka ntaoe. Nepa nato'oka taoe setoe noentoe mporapa, ewase'i: Re'e taoe kore'e, madago pewali mpaenja.
17. Monawa² taoe setoe, panto'o ndajanja: Noendjaa da koepowia,
18. maka bare'emo joenga alakoe da koepadika paekoe. Nepa nato'o: Se'i da koepowia, da koegero alakoe, nepa da koewangoe aoe bangke; lairiamo da koepasombo poera² bangani mpodja-
19. maakoe pai wa'a rengkokoe. Nepa da koeto'oka tanoanakoe: Se'i siko mariamo anoemoe, maria nta'oe nepa da poera; karoo²,
20. pangkoni, panginoe, nakawongko ndajamoe. Paikanja ndasekomo mPoeë Ala taoe setoe, ndato'o: Taoe tengo, ri wengimo se'i da kapoera inosamoe; noe noeromoesi poera², i sema da toe-
21. mpoenja? Ewantje'emo kare'e ntaoe noe kore'e ri rengko ri doenia, paikanja bare'e re'e kakore'enja ri Poeë Ala.

Wa'a ngkapari ri katoewoe.

22. Nepa nato'oka ana goeroenja: Ntje'e pai koepanto'oka komi: Ne'emo ndipomapari ndaja noe da pangkonimi, bara noe da
23. poedjoe ngkoromi; inosami da ndipobangke, banja pangkonimi,
24. koromi da ndipobangke, banja poedjoenja. Ndipeole wa'a ntontji: bare'e modjamaa, bare'e momota, bare'e re'e alanja bara lantanya, dja ndapatoewoe mPoeë Ala; pai sangkoedja katoewoemi
25. ri wa'a ntontji! I sema ri komi mangkoto mampakarate inosanja
26. bara dja tesandopo, maoe maria ngaja napepewoloka? Pai ane bare'e sako ndikoto noe sakodi setoe, makoedja pai nakanee
27. ndajami mampēpewoloka mpengaja-ngaja? Ndipeole wa'a ntjese ngkadjo, katoewoenja: bare'e mondodo, bare'e mondjaoe; pai koeto'oka komi, sako i Solema noe ma'ai kabangke ngkatoe-
28. woенja, bare'e morengko ewantje'e. Sako ewo ri pada, noe toewoe

- se'i², raneo ndatoendjoe, ndapaporengko mPoeë Ala gori mporengko-
29. nja, bare'e da ndapaporengko komi, taoe bare'e meaja? Pai se'i komi
ne'e dja sangaja² ndipepali anoe da ndikoni, anoe da ndiinoe, pai ne'e
30. sondo toentoe ndajami. Maoe poera² setoe napepali ntaoe sambawo
31. lino, ndaintjani mPapami kakominja mantako setoe. Aginja ndipari²-
mo da mesoea ri poparenta mPoeë Ala, poera² setoe da ndarangani-
32. ka komi wo'oe. Ne'e maeka rajami, komi taoe pongoli se'i, maka da
33. raja mPapami da ndawaika komi poparentaa. Ndipobaloe anoemi,
nditilaka taoe measi² ngkatoewoe; ndipepali watoetoe kare'e doi
anoe be da masia, rengko anoe bare'e da poera ri ra nTjoeroega,
anoe bare'e da narata nto pelima, bare'e da nakokoti ntotokoemoe.
34. Maka lairia kare'e rengkomi, lairia da kalaoe ndajami.

Noentoe mporapa : i Ana Majoenoe majoa raja.

35. Ndipompakorokamo ewa taoe da malai, silomi da nditoetoeni,
36. ewa ana majoenoe mampopeasi poeënja tewalili mosoesa, da
37. napasoentjoe maliga² ane djelamo pai meboo. Madago kodjo da
katoewoe noe ana majoenoe, ane tewalili poeënja, narata ntongo
menaa²; montjo koeto'oka komi: taoe setoe da napakoni mpoe-
ënja, da napapotoenda, nepa da moadjo² poeënja mamporiokoka
38. taoe setoe. Bara da djela ntongo wengi, bara ane mototoro'omo
39. manoe, ane narata menaa², madagomo taoe setoe. Pai se'i ndi-
paintjani: Ane lawi naintjanimo ntoempoe banoea impia da ka-
djela nto pelima, sangaja-ngaja da nabolangi, bare'e da nawai rindi
40. banoeanja da naboloti. Aginja komi wo'oe da menaa rajami,
maka i Ana Manoesia da djela ri kabare'enja ndipomata-mata.
41. Meoasi i Petoeroe: Ewambe'i, Poeë, bara kono kami
42. se'i noentoe mporapa se'i, bara kono taoe poera-poera? Meso-
no Poeë Isa: I sema ntano to popagampi setoe anoe majoa
pai lo'e, anoe da napotadoelako mpoeënja ri wa'a ana majoe-
noenja, da mampapakoni taoe setoe ri gori da mpangkoninja
43. woengka ndeme? Madago ntano katoewoe noe ana majoenoe

- setoe, aoe da narata mpoeënja ntongo ewase'e powia²nja.
44. Montjo koeto'oka komi: sangaja² da nadika mpoeënja mangkariani
45. anoënja poera². Paikanja ane da nato'o nto popagampi setoe : A, be da ronga ma'i i Poeë, nepa da natepoe'oe mawombo wa'a ana majoenoe toeama pai we'a, mangkoni, manginoe gori ngka-
46. jangoenja, sangaja² da ma'i poeënja ri eo aoe bare'e napomata² nto popagampi pai ri gori ndeme aoe bare'e naintjani, nepa da nawombo wo'oe mpoeënja pai da nadika ri taoe anoe bare'e
47. ndaaja. Ana majoenoe anoe maintjani songka mpoeënja, pai bare'e naloeloe, bare'e wo'oe napakoroka bara noendjaa, ntje'e
48. da ndabobaki maria mbela. Dja anoe bare'e naintjani songka mpoeënja pai napowia wo'oe aoe bare'e madago, ntje'e da ndabobaki bare'e maria mbela. Taoe anoe ndawaika maria, ri si'a wo'oe maria da ndaperapi; taoe anoe ndapariwawo ri anoe maria, maria wo'oe da ndapepali ri si'a.

I Poeë Isa mampatoewoe apoe ri wawo lino.

49. Anoe koekama'ika se'i, mampatoewoe apoe ri wawo lino, pai
50. ane marekamo ntje'e, da ewa mbe'imo jakoe? Re'epa oeë mpandioe, da koepandioe, pai mapari koeëpe rantani ri kapoeranja
51. setoe. Panto'o ndajami aoe koekama'ika se'i, mampakadago tana pai oeë? Koeto'oka komi: Kabanjanja, jakoe da maga'a
52. taoe. Maka tepoe'oemo se'i-se'i, ri samba'a banoea taoe alima da mosisala; anoe radoea da mosisala pai anoe tatogo, anoe
53. tatogo da mosisala pai anoe radoea, aoe papa da mosisala pai ananja toeama, aoe ana toeama da mosisala pai papanja; aoe ine da mosisala pai ananja we'a, aoe ana we'a da mosisala pai inenja; sa'e we'a da mosisala pai ananja aoe napomania, sa'e we'a da mosisala pai manianja we'a.

Petondoni mpengaja-ngaja.

54. Nepa nato'oka taoe sondo : Ane ndikita limoe ma'i oengka ri kasojo ndeme, lioe-lioe ndito'o : Da oedja. Pai sangaja-ngaja mewali.

55. sangaja-ngaja mewali. Pai ane ndikita ngojoe timboro mewoei, ndi-
56. to'o: Da poreme. Pai sangaja-ngaja mewali. Kambamba² komi !
lio ntana pai jangi ndiintjani mampeole, weno e pai bare'e ndiintjani
mampeole katoewoe ntaoe salapi se'i?
57. 58. Makoedja bare'e ndipepali joami ngkaliomi ? Ane da ndjo'oe siko
pai samponoentoemoe da maore paoe ri mokole, peboetoeka rioenja
da mombekadago ntongo ri djajapa, boi panangi siko ri mokole,
ntje'e da mantondjoe siko ri taoe aoe da mampoengoe siko, nepa
59. da naparintaroenggoe. Koeto'oka komi: bare'e da re'e pesoewoemi
ri taroenggoe, sangadi ndisompomo indami poera-poera.

13.

To Galilea anoe napere banoea watoe toaja madoengka.

1. Mewali ri anoe santongo setoe, djelamo taoe ri Isa, mangkeni
bambari: re'emo To Galilea napate i mPilatoe ri Banoea mPanjomba, sigalomo daanja pai daa mpinatoewoe aoe napekisambale.
2. Mesono i Isa, nato'oka taoe setoe: Bara panto'o ndajami To
Galilea setoe meroeoe salanja ri Poeë Ala ri wa'a nTo Galilea
3. poera-poera pai naka ewantje'emo kapatenja? Koeto'oka komi:
kabanjanja, pai ane bare'e ndibalisaka rajami, ewantje'e se'e da
4. kapatemi komi poera-poera. Bara taoe sampoejoe oeajoe anoe
napere banoea watoe toaja ri Siloa pai nakapate, panto'o ndajami
taoe setoe meroeoe salanja ri Poeë Ala ri wa'a nTo Jeroesale poera-
5. poera? Koeto'oka komi: Kabanjanja, paikanja ane bare'e ndibalisaka
rajami, ewantje'e se'e da kapatemi komi poera-poera.

Noentoe mporapa: Kajoekoe aoe be mowoea.

6. Se'imo noentoe mporapa nato'o: Re'emo taoe mampomoeja
kajoekoe sangkadjoe ri bondenja, dja naadjo² mampeole woanja,
7. bare'e ndate. Ntje'e pai napanto'oka to pongkariani bonde:
Se'imo jakoe togonta'oemo mampepali kajoekoe ri toewanja
se'i, bare'e koekita; towomo, makoedja podo bangani bonde

8. ngkabongo? Mesono to pongkariani bonde: Poeë, ndipapalioepa santa'oe se'i, da koekolika tana ri poe'oenja, da koedikaka ta'i
9. mpinatoewoe, nakaboko, bara da mowoeapa; ane bare'e, aginja da ndatowomo.

We'a mobonggo napaka'osa i mPoeë Isa.

10. Sangkani mopatoentoemo i Isa ri langgara samba'a, ri eo
11. Satoe. Laoe wo'oe we'a samba'a madodo, maka re'e lamoanja, sampoejoe pai oeajoe nta'oemo kadodonja. Taoe setoe mobonggo-
12. bonggo, bare'emo nakoto mompajoa. Pangkita i Isa taoe setoe,
13. naseko, nato'oka: Siko we'a, ka'osamo ri kadjoe'amoe. Nepa nadjama mpalenja, lioe-lioe mompajoamo si'a pai naoendemo
14. Poeë Ala. Se'i taoe toe'a nto pongkariani langgara, malose rajanja pampaka'osa i Isa taoe ri eo Satoe; ntje'e pai napanto'oka taoe sondo: Aono jaoe eo mpotetala, riria da ndikama'i mampekipaka'osa kadjoe'ami, dja ne'e ri eo Satoe. Mesono Poeë Isa,
15. nato'oka taoe setoe: Kambamba²? I sema ri komi bare'e da naledes so'o ndjapinja, bara so'o ngkalidenja ri bontjo ri eo Satoe, nepa
16. da nano'o ri oeë, napantjisi? Pai se'i makoempoe i Boerahima samba'a, naso'o lamoanja sampoejoe oeajoe nta'oemo, bare'e
17. da koelede so'onja ri eo Satoe? Pompaoe i Isa ewantje'e, maeamo mata ntaoe sampombebalinja; paikanja taoe sondo mawongko rajanja mangkita wa'a ngkoeasanja poera².

**Noentoe mporapa: Woekoe nambo saogoe.
Podi ndagaloka inaoe.**

18. Nato'o wo'oe i Isa: Ewa noendjaamo poparenta mPoeë Ala?
19. da koepaporapaka noendjaa? Rapanja ewa woekoe nambo saogoe, natima ntaoe, napomoeja ri bondenja; toewoe, masae, bangkemo, ewa kadjoe ede, moseamo wa'a ntontji ri ra'anja.
20. Nato'o wo'oe: Noendjaamo da koepaporapaka poparenta
21. mPoeë Ala? Rapanja ewa podi sakodi, natima mbe'a samba'a nagaloka inaoe, napodisika poera-poera.

Boboka anoe kodi.

22. Melindjamo i Isa, ndjo'oe ri lipoe pai boja ntaoe, mopapatoentoe,
23. ndekoe ri Jeroesale podjajanja. Mesono taoe samba'a, nato'oka si'a: Poeë, bara pongoli dja taoe aoe da djela ri Poeë Ala? Mesono i
24. Isa: Ndipari² da mesoea ri boboka kodi, maka maria taoe da mampe-
25. boetoe³ka da mesoea, koeto'oka komi, pai bare'e da nakoto. Ane meokomo ntano toempoe banoea pai nadampomo baabaa paitepoe-'oemo komi mekakore ri sambalinja, mantadengkosi baabaa pai meboo²: Poeë, poeë, ndilokaka kami! da napesonoka komi: Bare'e
26. koeintjani komi, bara oengka rimbe'i komi. Sangaja² da mesono
27. komi: Ntongo laoe komi, kami mangkoni, manginoe, ri lipoe mami mopatoentoe komi. Da napesonoka komi: Koeto'oka komi: bare'e koeintjani bara oengka rimbe'i komi; ndipalaikamo jakoe, komi poe-
28. ra² taoe be majoa gaoemi woengka eo. Lairia da re'e potoemangi pai poke'i ngisi, ane ndikita i Boerahima, i Saki pai i Jako pai wa'a nabi ri kare'e mPoeë Ala, pai komi ndapetanganimo. Da djela
29. taoe oengka ri pebete ndeme pai oengka ri kasojonja, oengka
30. ri pajompo jangi mpotimali² pai da mosoesa ri kare'e mPoeë Ala. Peole, re'e aoe ri poerinja wawase'i aoe da mesindioe, pai re'e aoe mesindioe wawase'i anoe da teripoeri kare'enja.

Taoe mampapaintjanika Poeë Isa da kadja'a ndaja i Herode.

31. Oengka lairia djelamo To Parisi sa'e nato'oka i Isa: Pelindja, palaimo lawa², napepalimo i Herode inosamoe. Mesono i Isa: Ndipalaimo, ndito'oka to pokira² setoe: Peole, koepapalai lamoa
32. madja'a, koepaka'osa taoe, se'i² pai raneo; karemenja djelamo
33. ri kapoesanja jakoe. Paikanja se'i², raneo pai karemenja sangaja² da melindja jakoe, maka bare'e mewali nabi ndapepate ane bare'e da ri Jeroesale.
34. Boo Jeroesale, Jeroesale! siko mampepate wa'a nabi, pai anoe ndapokaoe mPoeë Ala da ndjo'oe ri siko, ntje'e noewoenoe mbatoe; bara sangkoedja ngkanimo koepeboetoeka da maromoesi anamoe,

- ewa manoe maromoesi ananja ri ara mpaninja, paikanja bare'e
 35. noepodjo. Peole, lipoemi da magero. Pai koeto'oka komi: bare'emo
 da ndikita jakoe rantani da ndito'o: Koepomawomo anoe ma'i
 ndapokaoe mPoeë Ala.

14.

Taoe mewoke koronja napaka'osa i mPoeë Isa.

1. Sangkani djelamo i Isa ri banoea ntadoelako nTo Parisi samba'a, da mangkoni ndjairia ri eo Satoe; napepedongekamo
2. ntaoe setoe, bara da re'e paoe i Isa anoe masala. Laoemo samba'a
3. taoe dja kasii-sii pewoke ngkoronja, mosoe ri Isa. Mesono i Isa, nato'oka wa'a mpandita pai To Parisi: Bara madago mampaka'osa
4. taoe ri eo Satoe, bara kapali? Sandjiimo taoe setoe poera².
5. Nadjama i Isa taoe madjoe'a, napaka'osa, napapalai. Nepa nato'oka taoe sampangkoninja: I sema ri komi, ane manawoemo ri tomba kalidenja bara djapinja, bare'e da nadadoe, da nasorepaka ri
6. eo Satoe? Bare'e nakoto ntaoe setoe mesono².

Noentoe mporapa: Taoe mampepali potoenda meawa.

7. Nepa nato'oka wa'a linggona ri banoea setoe noentoe mpora-pa, maka nakita taoe setoe magasi mampepali potoendanja
8. aoe meawa; ewase'i nato'o: Ane naaja ntaoe siko da ma'i ri posoesanja, ne'e motoenda ri potoenda meawa, boi re'e wo'oe
9. taoe naaja ntaliwanoea anoe ri wawomoe, pai da ma'i toempoe ntjoesa aoe maaja siko pai aoe ri wawomoe, da nato'oka siko: Pasoaka, da napotoenda ntaoe se'i; da maea matamoe pai da
10. motoenda ri aranja mpodago siko. Pagonja, ane naaja ntaoe siko, potoenda ri aranja mpodago, da napanto'o ntoempoe ntjoesa, ane djelamo: Potoenda rindate, bale! Sangaja² da tetoeboenaka
11. koromoe ri taoe poera². Maka taoe anoe mobangke² ngkatoewoe sangaja² da ndapetikodi, pai taoe anoe be napodjo mobangke², ntje'e da ndatoeboenaka.

12. Nato'oka wo'oe taliwanoea, anoe maaja si'a: Ane mosoesa siko, ne'e noeaja wa'a balemoe, bara kasangkompomoe, bara dja'imoe, bara taoe kasalipoe²moe aoe kore'e, da napaaja wo'oe
 13. siko, da nakare'e ntjilinja ri siko. Paikanja ane mosoesa siko, ajamo taoe kaasi², taoe poengkoe, taoe mate oeanja, taoe
 14. boeta; sangaja² da madago katoewoemoe, maka taoe setoe bare'e re'e aoe da nasilika siko; sangaja² da noerata silinja ri eo mpembangoe ntaoe mate anoe majoa rajanja.

**Noentoe mporapa: Posoesa bangke
anoe naposari ntaoe.**

15. Boetoe nadonge ntaoe samba'a, kasilinggonanja, pompaoenja se'e, nato'o: Madago katoewoe ntaoe anoe da mosoesa ri kare'e
 16. mPoeē Ala. Mesono i Isa, nato'oka taoe setoe: Re'e taoe
 17. samba'a mosoesa, maria taoe naaja. Djelamo ri gori da mpangkoni ntaoe, napokaoemo ana majoenoenja da mantima taoe ndaaja, da manto'oka taoe setoe: Ndikama'imo, maka tokamo
 18. poera². Paikanja taoe poera² natepoe'oemo ntjoroba mampupalika tangkoenja, boi ndekoe ri posoesa. Mesono anoe samba'a: Re'e bonde ntaoe nepa koeoli, ntje'e da ndjo'oe koepeole, metompamo jakoe ri poeēmoe: ne'e makodi rajaa.
 19. Mesono samba'a: Re'emo djapi ntaoe koeoli. lima taoe, ntje'e da lo'oe koepeole, metompamo jakoe ri poeēmoe: ne'e makodi
 20. rajaa. Mesono wo'oe samba'a: Jakoe nepa porongokoe, ntje'e pai
 21. naka bare'e koekoto da ndekoe. Djela moeni ana majoenoe setoe ri poeēnja, napetoemboe aoe napotangkoe ntaoe ndaaja. Maraoemo toempoe ntjoesa pai napanto'oka ana majoenoenja: Pakaliga ndjo'oe ri lipoe, pepali ri djaja bangke pai kodi, kenimo
 22. taoe kaasi², taoe modingge², taoe boeta, taoe poengkoe. Mesonomo ana majoenoe: Poeramoe, poeē, kakeni, gori mpantō'omi, pai
 23. kanja laoepa kasoanja. Mesono toempoe ntjoesa, nato'oka ana majoenoenja: Ndikandjo'oepa ri djaja pai ri bonde, ndipeboomo
 24. taoe da ma'i, nakaboekemo banoeakoe. Maka koeto'oka komi:

Bare'e da koewai njaoe samba'a taoe ndaaja rioenja da ma'i mangkoni ri posoesakoe.

**Noentoe mporapa: Taoe mawangoe banoea
bare'epa mogombo rioenja.**

25. Mariamo kodjo taoe naloeloe i Isa ri pelindjanja; metorobakamo,
26. nato'oka taoe setoe: Ane re'e taoe djela riakoe pai bare'e natilikoesi papanja pai inenja, rongonja, ananja, toekakanja, toeainja,
27. sako koronjamo se'i, bare'e da nakoto maloeloe jakoe. Pai taoe bare'e mampasa'a kadjoe mombepanggo pai majongko ja'akoe,
28. bare'e da nakoto maloeloe jakoe. I sema ntano ri komi aoe da rajanja mawangoe banoea toaja, bare'e da mogombo rioenja, da maimba saro ntaoe, bara da gana doinja da mampakapoera po-
29. banoea setoe? Boi roomo ndadika nononja pai bare'emo nakoto mampakaroo, maka da napogeleka ntaoe poera² anoe mangkita,
30. panto'onja: Taoe setoe natepoe'oemo mawangoe banoea, bare'e
31. nakoto da mamparoo. Bara i sema mokole anoe da rajanja mampoiwalika kasimokolenja, bare'e da mogombo rioenja, bara da nakoto maewa iwali roeandiwoe ma'i ri si'a, anoe sandiwoe dja
32. taoenja? Ane naepe bare'e da nakoto, da napokaoe taoe da soero ri iwalinja, ntongo lawapa taoe setoe, da mampeoasi bara napokonopa mosintoewoe. Ewantje'emo komi woengka², anoe bare'e mampalaika anoenja poera², bare'e da nakoto maloeloe jakoe.
34. Madago jaoe boere, paikanja ane balimo kamasinja, da ndakoe-
35. dja, nakamasi moeni? Bare'emo re'e jowenja, bara ri bonde, bara da ndapakabokoka tana, bare'e; dja wa'anja ndatadj. Bara i sema motalinga da madonge, napadonge.

15.

**Noentoe mporapa: Ana bimba tetadji.
Soekoe-soekoe tetadji.**

1. Djela² wo'oe ri Isa wa'a nto peroeroe asele pai taoe masala,

2. da mampedongeka patoentoenja. Dja mombekakangoeroe wa'a nTo Parisi pai wa'a mpandita nato'o: Taoe setoe dja mamp-
3. sintoewoeka taoe madja'a pai mangkoni ri banoeanja. Ntje'e pai
4. napanto'o i Isa- ri taoe setoe noentoe mporapa ewase'i: I sema
ri komi anoe saatoe bimbanja pai tetadji samba'a, bare'e da
napalaika anoe siompoejoe pai sasio ri tongo mpada, da
5. ndjo'oe mampepali aoe tetadji setoe, sangadi narata? Ane
6. naratamo, napasa'a, mawongko raja. Djelamo ri banoean-
ja, napasiromoe balenja pai taoe kasalipoe²nja, nato'o: Da
mawongko rajata, maka koeratamo bimbakoe anoe tetadji.
7. Ewantje'emo se'e koeto'oka komi, da kawongko ndaja ntaoe ri ra
nTjoeroega, maka samba'a taoe masala aoe montjosoi raja, ntje'e napokawongko ntaoe ri ra nTjoeroega, panangi taoe majoa
siompoejoe pai sasio, anoe bare'e da re'e katebalisaka ndajanja.
8. Bara we'a samba'a ane re'e doinjoe sampiejoe soekoe², pai
tetadji samba'a, bare'e da natoetoeni silo pai da napesojoki
raja banoeanja, da napampepali soekoe² setoe sangadi narata?
9. Pai ane naratamo, da napeboo ongganja pai taoe kasalipoe²nja,
panto'onja: Ma'imo, nakawongko ndajata, maka koerata moeni
10. soekoe²koe, aoe tetadjimo. Ewase'e, koeto'oka komi, mawongko
raja noe mala'eka mPoeë Ala ane re'e taoe masala, napontjosoi
ndaja salanja ri Poeë Ala.

Noentoe mporapa: Ana mampalaika Papanja.

11. 12. Nepa nato'o wo'oe: Re'e taoe samba'a radoea ananja. Mesono
anoe toe'a'i, nato'oka papanja: Papa ndiwaikamo jakoe tilakoe ri
panta ngkaikoe. Ntje'e pai napantila mpapanja pantanja ri taoe ra-
13. doeae setoe. Bare'e masae oengka lairia napasambaka anoe toe'a'i
anoenja poera², malai ri tana lawa kare'enja, nabolontanaka anoe
nakeni poera², wongo katoewoenga. Poeramo natadji anoenja poera²,
14. maoromo taoe ri tana setoe, tepoe'oemo wo'oe maoro si'a.
15. Ndjo'oe mekigampi ri taoe samba'a ri tana setoe; napokaoe

- ntaoe setoe si'a da ndjo'oe ri bondenja, mangkariani wawoe.
16. Kaoro ngkomponja se'e, ma'ai kadarajanja da mangkoni ota
 17. anoe nakoni² mbawoe, bare'e ndawaika si'a. Oengka lairia tebalisakamo rajaanja pai napanto'o: Sangkoedja sangkoedja ana majoenoe mpapakoe bangke pangkoninja woengka eo, pai jakoe
 18. da mate joga ire'i. Da ngkoemeokomo, da koendjo'oe ri papakoe,
 19. da koeto'o: Papa, masala jakoe ri Poeë Ala pai ri komi; bare'emo madago jakoe da toewoe anami, aginja da ndipowatoeamo jakoe.
 20. Meokomo si'a, ndjo'oe ri papanja. Lawapa, nikitamo mpapanja, mapoeroemo raja ntje'e, molontjo, nasokowaka, naeki.
 21. Mesono ananja: Papa, masala jakoe ri Poeë Ala pai ri ko-
 22. mi, bare'emo madago jakoe da toewoe anami. Paikanja napokaoe mpapanja ana majoenoenja: Tima badjoe pai salana madolidi, da napobadjoe, naposalana, woentja sintji ri karamanja, so'o
 23. taloepa ri witinja. So'omo ana baoela maboko, roro, da nt-
 24. mangkoni, nakawongko ndajata. Maka se'i anakoe matemo pai toewoe moeni, tetadjimo pai tarata moeni. Oengka lairia mosoesamo taoe setoe.
 25. Ntongo ewase'e ri bondepa aoe toekaka; pewalilinja, mosoe-
 26. mo ri banoea, nadongemo taoe mongajoe, moraego. Ntje'e pai napampeboo ana majoenoe samba'a, nepeoasi bara noendjaa
 27. setoe. Mesono taoe setoe: Toea'imi djela moeni, ndaroromo mpapami ana baoela maboko, maka ndarata moeni anaa
 28. madago²dja. Malosemo raja anoe toekaka, be napodjo mepone. Mena'oemo papanja da mantima. Mesonomo anoe toekaka,
 29. nato'oka papanja: Ndipeole, bara sangkoedja nta'oemo koepodjamaaka komi, bare'epa sangkani koesapoe pompaoemi, pai bare'e sawe sangkani ndiwaika jakoe ana mboela samba'a, da koeroroka
 30. wa'a balekoe. Se'i djelamo anami, poeramo natadji anoenja ri wa'a mbe'a, lioe² ndiroroka ana baoela maboko. Mesono papanja:
 31. Siko, anoekoe, sangaja² riakoe karoo²moe, anoekoe poera² tepa-
 32. koro anoemoe. Da ntamosoesa kawongko ndajata, maka se'i toea'imoe matemo pai toewoe moeni, tetadjimo pai tarata moeni.

16.**Noentoe mporapa: To popagampi anoe
bare'e majoa.**

1. Nato'o wo'oe i Isa ri ana goeroenja: Taoe kore'e samba'a re'e to popagampinjo; ntje'e napasebe ntaoe ri poeënja, nato'o:
2. Anoemi nabolontanaka. Napekitima mpoeënja taoe setoe, nato'oka si'a: Noendjaa setoe koedonge anoe manto'o siko? Imbaka-koe poera² anoe mesoea, mesoewoe, maka bare'emo da noe-
3. koto magampi anoekoe. Monawa² to popagampi setoe, nato'o ndajanja: Noendjaamo da koepowia, maka se'i poeëkoe da mampapalai jakoe? Modjamaa bare'e koekoto, da merapi
4. poeroe ri taoe, maea matakoe. Koeintjanimo aoe da koepowia, da napampolinggonamo ntaoe ri banoeanja jakoe, ane nairimo
5. mpoeëkoe jakoe. Napekitimamo taoe moinda ri poeënja, ntesasamba'a, napeoasi ri aoe djela rioenja: Sangkoedja inda-
6. moe ri poeëkoe? Mesono taoe setoe: Saatoe boetolo lana. Mesono to popagampi: Se'i soera kalaoe indamoe, potoenda,
7. dikamo limampoejoe, pakaliga! Nepa nato'oka samba'a: Sangkoedja indamoe? Mesono taoe setoe: Wea saatoe pikoe. Mesono to popagampi: Se'i soera kalaoe indamoe, dika oeajoempoejoe.
8. Naoende mpoeënja to popagampi aoe modenggo setoe, kasondo noe lo'enja, maka taoe anoe mampepali doenia se'i sondlo'enja ri wa'a joenoenja, panangi taoe anoe mampepali Poeë
9. Ala. Ntje'e pai koepanto'oka komi: Ndipakaboeja rajami ri taoe, tilaka si'a doimi anoe lawi rengko ndoenia, nakadago ngkare'emi ri jakera, ane natambomo noe doimi komi.
10. Anoe majoa raja*na* mangkariani aoe kodi, sangaja² da majoa raja*na* mangkariani aoe bangke: anoe be majoa mangkariani
11. aoe kodi, bare'e wo'oe da majoa mangkariani aoe bangke. Ntanoka ane bare'e majoa komi mampakoroka doimi anoe lawi rengko ndoenia, da naaja i ntjema komi mampakoroka rengko montjo, anoe bare'e tetadji?

12. Pai ane bare'e majoa komi mangkariani anoe joenoe, i sema
 13. da mawaika komi aoe anoemi? Bare'e nakoto noe ana majoenoe
 mepoeë ri taoe radoea, maka sangaja² da naposari samba'a,
 samba'a da napokono, samba'a da napomawo, samba'a da natali-
 koesi. Bare'e ndikoto mepoeë ri Poeë Ala pai ri doi.

Poeë Ala mangkita raja ntaoe.

14. Poera² setoe nadongemo nTo Parisi, anoe magasi mampepali
 15. doi, napasinggiri ntaoe setoe paoe i Isa. Nato'o i Isa ri taoe
 setoe: Komi setoe magasi mantoedjoeka taoe kajoa ndajami,
 'paikanja Poeë Ala anoe mangkita rajami, maka anoe mobangke²
 16. ri taoe, ndapomadja'a mPoeë Ala. Soera i Nabi Moesa pai
 waa nabi poera² anoe ndaaja, djela ri kadjela i Johane; oengka
 lairia ndapetoemboemo kadjela mpoparenta mPoeë Ala, pai
 17. ntje'e da napago-pagosi ntaoe. Saroe² da kapaja jangi pai lino
 18. pai bare'e da paja maoe samba'a horopoe ri soera i Nabi
 Moesa. Bara i sema mampalaika ronganja nepa naporongo aoe
 samba'anja, mosalara si'a, pai anoe mamporongo we'a setoe aoe
 napalaika noe langkainja, mosalara wo'oe si'a.

Noentoe mporapa: i Taoe Kore'e pai i Taoe Kaasi-asi.

19. Re'e taoe kore'e, mamporengko sabe pai soti, mosoesa woe-
 20. ngka eo, bangke katoewoenja. Laoe wo'oe taoe kaasi² samba'a, i
 Lasaroe to'onja, maroo² ri poe'oe edja i ngKore'e, djoekoe² bisoe ri
 21. koronja. Taoe setoe da raja mangkoni jabi ngkina'a i ngKore'e
 anoe natadji noe ana majoenoe, pai se'i wa'a asoe djela, nadjilati
 22. welanja. Masa, matemo i Kaasi², angganja nakeni noe maia'eka
 23. ndeki kare'e i Boerahima. Matemo wo'oe i Kore'e, ndatana.
 Laoemo ri Apoe Naraka, metingara si'a ntongo ri kaparinja, nakita
 24. i Boerahima lawa², i Lasaroe ri sorinja. Napeboo, nato'o: Ndi-
 pokapoeroemo jakoe, ngkai Boerahima, ndipokaoemo i Lasaroe
 nakama'i, da napaome woentoe ngkaramanja ri oeë, da na-

25. pantedesika djilakoe, maka mapari koeëpe ri apoe se'i. Mesono i Boerahima: E makoempoekoe, endomo wa'a dago noeratamo ntongo toewoe ri wawo lino, paikanja i Lasaroe dja wa'a mpepa
26. narata; se'i² madagomo si'a, mapari siko. Sandjaja wo'oe, laoe ngo-jo lo'oeka ri ojota, pai nakabare'e nakoto ntaoe oengka ire'i da
27. molioe ri komi, bara anoe oengka iretoe da molioe ri ma'i. Mesono i Kore'e: Mekakai jakoe ri komi, ngkai, da ndipokaoe i Lasaroe da
28. ndjo'oe ri banoea mpapakoe, maka laoe kasangkompokoe alima, da napampatoedjoe taoe setoe, boi da djela wo'oe ri kare'ekoe anoe
29. madja'a se'i. Mesono i Boerahima: Taoe setoe re'e soera i Nabi
30. Moesa pai wa'a nabi, ntje'e da napedongeka. Mesono i Kore'e: Bare'e, ngkai Boerahima, paikanja ane re'e taoe mate me-
31. mbangoe da ndjo'oe ri taoe setoe, sangaja³ da tebalisaka rajanja. Mesono i Boerahima: Ane bare'e napedongeka i Nabi Moesa pai wa'a nabi, njaoe re'e taoe mate membangoe moeni, bare'e da naaja.

17.

Pasapoe ntaoe Poeë Ala. Pampokapoeroe taoe masala. Katerangani noe aja ndaja. Ana majoenoe anoe bare'e re'e jowenja.

1. Nato'o i Isa ri ana goeroenja: Sangaja² da re'e pasapoe ntaoe Poeë Ala raneonja, paikanja masala kodjo taoe anoe
2. mangkelo pesapoe setoe. Moroeana taoe setoe da ndatakaka watoe bangke ri le'enja, nepa da ndanawoesaka ri tasi, dja ne'e nakelo sako ananggodi samba'a da masapoe Poeë Ala.
3. Ndipapenaa rajami. Ane masala kasangkompomoe ri siko,
4. patoedjoeki, ane montjosoi rajanja, pokapoeroe. Njaoe pitoe-
ngkani sandeme si'a masala ri siko pai pitoengkani ndjo'oe ri
siko, panto'onja: Masala jakoe, da noepokapoeroe.
5. Nato'o noe ana goeroe ri Poeë Isa: Ndirangani aja ndaja
6. mami. Mesono Poeë Isa: Ane re'e aja ndajami ewa woekoe nambo saogoe, pai ndito'oka kadjoe bangke se'i: Kajali, kateroe-

- ntjoepaka ri tongo ntasi, sangaja² da naloeloe paoemi.
7. I sema ri komi re'e ana majoenoenja modjamaa bara mangkambi
 8. pinatoewoe, ane mewalili taoe setoe ri podjamaa pai da nato'o mpoeënja: Ma'i mangkonimo kita. Bara bare'e da nato'oka taoe setoe: Pakoroka pangkonikoe, pakaliga morioko, da koemangkoni,
 9. da koemanginoe, poera jakoe, pangkoni, panginoemo siko. Da
 10. noeende wo'oe ana majoenoemoe setoe ane naloeloemo songkamoe? Koeëpepe bare'e. Da ewantje'e se'e komi, ane ndiloe-loemo songka mPoeë Ala poera³, ndito'o ri rajami: Kami ana majoenoe aoe bare'e re'e jowenja, maka podo aoe ndapokaoeka kami ntje'e kapowia.

10 taoe ketangga napaka'osa i mPoeë Isa.

11. Pelindja i Isa ndjo'oe ri Jeroesale, naloeloe djaja ri tida ntana
12. Samaria pai Galilea. Kadjelanja ri lipoe samba'a, momberata
13. pai taoe ketangga sampiejoe, lawa²pa me'ontomo ri djaja. Meeboo² taoe setoe, nato'o: Isa, Goeroe, ndipokapoeroe kami!
14. Pangkita i Isa taoe setoe, nato'oka: Ndipalaimo, koromi nditoe-djoeka tadoe mpanjomba. Malaimo taoe setoe, wawa mpalainja
15. osamo. Samba'a ri taoe setoe nakita koronja osamo, mewalilimo,
16. naoende Poeë Ala, bangke nganganja. Metoetoemo, momboekotoe ri soeara i Isa, mampetoemboe kawongko ndajanja, pai
17. taoe setoe To Samaria. Mesono i Isa: Banja sampoejoe taoe
18. anoe koepaka'osa? Mbe'imo anoe sasio? Bare'e re'e anoe mewalili maoende Poeë Ala, podo taoe samba'a se'i anoe banja
19. taoe kita? Nepa nato'oka taoe setoe: Peokomo, palai; noeajamo Poeë Ala pai ndapampokapoeroemo siko.

Kamara mpoparenta i mPoeë Ala.

20. Napeoasimo nTo Parisi, impia da ndapapamara mPoeë Ala koeasaa, ntje'e pai napesono i Isa, nato'oka taoe setoe: Poparenta mPoeë Ala ane djelamo, bare'e da tongawa ri matami,
21. kobelaanja bare'e da nato'o ntaoe: E, ire'i, bara: silaoe, maka
22. poparenta mPoeë Ala da tongawa ri rajami. Nato'oka wo'oe ana

goeroenja: Ri eo² anoe da ma'i, da bangke rajami da mangita
 eo i Ana Manoesia, maoe dja samba'a, pai bare'e da ndikita.
 23. Komi da nato'oka ntaoe: Peole silaoe, peole ire'i: Ne'e ndjo'oe,
 24. ne'e ndiloeloe taoe setoe. Maka ewa kama'i ngkila, anoe maki-
 laja oengka ri jangi sambira djela² ri jangi sambira, ewase'e da
 25. kama'i i Ana Manoesia ri eonja. Paikanja bangke da kapari
 ndajanja anoe da naepe rioenja, da nadjeani ntaoe toewoe
 26. salapi se'i. Ewa ri eo ngkatoewoe i Noho, ewantje'emo da
 27. kare'enja ri eo da kadjela i Ana Manoesia; bare'e naowe² ntaoe
 mangkoni, manginoe, mowe'a, molangkai, djela² ri eo mpesawi
 ntji Noho ri doeanganja, nepa ma'i oeë bangke, nasambori taoe
 28. setoe poera². Ewase'e wo'oe pewalinja ri eo ngkatoewoe i Looti:
 bare'e naowe² ntaoe mangkoni, manginoe, mangoli, mobaloe²,
 29. momoeja, mobanoea, pai ri eo mpalai i Looti, mampalaika lipoe
 Sodomo, manawoemo apoe pai solo oengka ri jangi, napepate taoe
 30. setoe poera². Ewantje'emo se'e da kare'enja ri eo mpepapamara
 31. i Ana Manoesia. Ri eo setoe ane da re'e taoe ri wawo ata
 banoeanja pai wa'a rengkonja ri ra banoea kare'enja, taoe setoe
 ne'emo mena'oe da mantima, pai anoe ri podjamaa, ne'emo da
 32.33. mewalili moeni. Ndiendomo we'a i Looti. Anoe ma'ai kadarajanja
 mampakarate inosanja, ntje'e da ronga poera inosanja, pai anoe
 bare'e bangke raja mampakarate inosanja, ntje'e da marate
 34. inosanja. Koeto'oka komi: ri wengi setoe ane re'e taoe radoea
 anoe merooe potoeroenja, samba'a da ndapokono mPoeë Ala,
 35. samba'a da ndatadji. Ane re'e we'a radoea anoe montiwani pomba-
 djoenja, samba'a da ndapokono, samba'a da ndatadji. Radoea taoe
 36. da mombekadoedoengi modjamaa, samba'a da ndapokono, samba'a
 37. da ndatadji. Mesono taoe setoe naopeiasi: Rimbe'i jaoe, Poeë?
 Mesono i Isa: Lairia anoe mate, lairiamo poromoe ntontji.

18.

i To Pobotoesi anoe bare'e majoa.

- 1 Re'e wo'oe noentoe mporapa aoe nato'o i Isa ri taoe setoe,

posokinja: ne'e naowe² ntaoe mekakai ri Poeë Ala, ne'e male-
 2. loe raja. Ewase'i nato'o: Re'e to pobotoesi paoe ri lipoe sa-
 3. mba'a, bare'e napokaeka Poeë Ala, bare'e naaja taoe. Toewoe
 wo'oe ri lipoe setoe bemba kaasi² samba'a; taoe setoe ndjo'oe
 ri to pobotoesi, nato'o: Botoesikakoe kara²koe pai taoe sampo-
 4. noentoekoe. Masaemo bare'epa napodjo, nepa nato'o ndajanja: Njaoe
 5. bare'e koepokaeka Poeë Ala, bare'e koeaja taoe, paikanja oea
 we' a setoe bare'e naowe² marendosi jakoe, da koebotoesimo pa-
 6. oenja, boi masae² da panangi jakoe nariso. Nepa nato'o
 mPoeë Isa: Pedongeka pompace nto pobotoesi aoe be majoa.
 7. Bara bare'e da ndapedongeka mPoeë Ala paoe ntaoe anoe nda-
 potowe, ane bare'e naowe² mekakai ri Sira ri eo, ri wengi, pai da
 8. ndapakasae? Koeto'oka komi, da ndapakaliga mampedongeka
 paoenja. Paikanja ane djelamo i Ana Manoesia, bara da narata
 taoe mangaaja si'a?

**Noentoe mporapa: To Parisi pai To
Peroeroe Asele.**

9. Se'i wo'oe toentoe mporapa, nato'oka taoe anoe manto'o ri ra-
 janja si'a majoa pai napamposari wa'a joenoe; ewase'i panto'o
 10. mPoeë Isa: Ndekoemo taoe radoea ndeki Banoea mPanjomba,
 da mekakai ri Poeë Ala, samba'a To Parisi, samba'a To Pe-
 11. roeroe asele. Mekakoremo To Parisi, mekakai ri rajanja, nato'o:
 Boo Poeë Ala, mawongko rajakoe kajakoenja banja ewa wa'a
 joenoe: to podjampa, taoe modenggo, taoe mosalara, bara ewa
 12. To Peroeroe asele sindjaoe. Saminggoe roeangkani mopoeasa
 jakoe, anoekoe poera² koetila sampoejoe, santila koewawa ri
 13. Banoea mPanjomba. Ane i To Peroeroe asele, ntje'e lawa peka-
 korenja, sako metingara bare'e nataha, dja natopo² dadanja,
 nato'o: Boo Poeë, ndipokapoeroemo jakoe aoe masala ri komi.
 14. Koeto'oka komi: mewalilimo i To Peroeroe asele, majoamo ra-
 janja ri Poeë Ala, i To Parisi bare'e, maka taoe poera² anoe
 mobangke² ngkatoewoe, ntje'e da ndakodisi, pai taoe anoe ma-
 mpetikodi koronja, ntje'e da bangke katoewoenja ri poerinja.

Poeë Isa masoko ana nggodi.

15. Nakeni wo'oe ntaoe wa'a ananja ri Isa, da napampedjama;
16. nakita noe ana goeroe, napetangani. Paikanja napeboomo i Isa ananggodi setoe, nato'o: Papalioe ananggodi da ma'i riakoe, ne'e ndipetangani, maka si'amo toempoe mpoparenta mPoeë Ala.
17. Montjo, koeto'oka komi: Taoe bare'e naaja poparenta mPoeë Ala ewa peaja noe ananggodi ri papanja, bare'e da djela ri si'a poparenta mPoeë Ala.

i Ngalitaoe Kore'e.

18. Napeoasi ngkabosenja samba'a, nato'oka i Isa: E Goeroe Madago, noendjaamo da koepowia, nakadago ngkatoewoe noe a-
19. nggakoe ri jakera? Mesono i Isa: Makoedja noeto'o jakoe madago?
20. Bare'e re'e aoe madago, wa'anja Poeë Ala. Noeintjani padika
21. mPoeë Ala: ne'e mosalara, ne'e mepepate, ne'e melima, ne'e
22. kambamba², toeboe mata inemoe pai papamoe. Mesono taoe setoe: Oengka ngkakodi²koe koeloeloemo setoe poera². Mesono i Isa: Re'epa sangaja anoe bare'epa noepowia: Anoemoe poera² pobaloemo, tilaka taoe kaasi², nakare'e ntilamoe ri ra nTjoeroe-
23. ga; ane roomo setoe, ma'i loeloemo jakoe. Boetoe nadonge ngkabosenja paoe setoe, mapari naepe, maka ma'ai kakore'enja.
24. Nakita i Isa kaparinja, ntje'e pai napanto'o: Mapari ntano taoe kore'e
25. mesoea ri poparenta mPoeë Ala. Saroe² baoela mesoea ri pinga ndjaroe, mapari taoe kore'e mesoea ri poparenta mPoeë Ala.
26. Mesono taoe anoe madonge setoe: I sema ntano da nakoto
27. mesoea? Mesono i Isa: Anoe bare'e nakoto ntaoe, ndakoto mPoeë
28. Ala. Mesono i Petoeroe: Kami, kapalaikamo anoe mami poera²,
29. kaloeloemo komi. Mesono i Isa: Montjo koeto'oka komi, bare'e re'e taoe mampalaika banoeanja, bara we'anja, bara kasangkomponja, bara inenja pai papanja, bara ananja, da naparata popa-
30. renta mPoeë Ala, pai be da narata anoe meroeoe mpodago ri anoe poera² setoe ntongo toewoe ri lino se'i, pai ane matemo koronja, da toewoemo angganja, bare'emo da re'e kapatenja.

Pampetoemboe i mPoeë Isa da kapatenja.

31. Napeboomo i Isa ana goeroenja sampoejoe radoea, nato'oka:
 Peole, kita da ndekoe ndeki Jeroesale, pai da ndabanganimo
 poera² anoe na'oekimo wa'a nabi poea, manto'o i Ana Manoe-
 sia. Da ndatondjoeka to polamo, da ndapasinggiri, da ndadjeani,
 32. da ndatoepesi, nepa da ndabobaki, da ndapepate, pai ri katogo
 33. ndemenja da membangoe moeni. Pai bare'e narata ndaja noe ana
 34. goeroe paoe setoe, tesamboenika katoedoenga ri taoe setoe, bare'e
 naintjani posokinja anoe nato'omo i Isa.

Taoe Boeta ri lipoe Jeriko.

35. Bare'epa djela ri lipoe Jeriko taoe se'e, laoe taoe boeta motoe-
 36. nda² ri wiwi ndjaja, merapi². Padongenja sondo taoe molioe,
 37. napeoasi bara noendjaa setoe. Mesono taoe: I Isa to Nasare
 38. molioe. Meboo²mo i Boeta, nato'o: Isa, makoempoe i Daoedi,
 39. pokapoeroe jakoe! Napokaraoemo ntaoe aoe tesindioe, da na-
 pondjii, dja napari² meboo²: Makoempoe i Daoedi, pokapoeroe
 40. jakoe! Me'ontomo i Isa, nato'oka taoe da napanini i Boeta ri si'a.
 41. Mosoemo, napeoasi: Noendjaa noeto'o da koepowiaka siko?
 42. Mesono i Boeta: Poeë, nakajosa matakoe. Mesono i Isa: Kajo-
 43. samo matamoe! noeajamo Poeë Ala pai noeka'osa. Lioe² josa-
 mo matanja, naloeloe i Isa, naoende Poeë Ala. Boetoe nakita
 ntaoe sondo, naoende wo'oe Poeë Ala.

19.

i Sakeoe.

1. Mesoeamo i Isa ri lipoe Jeriko, molioe ri tongo lipoe.
2. Laoe taoe samba'a i Sakeoe to'onja, taoe setoe tadoelako nto
3. peroeroe asele, taoe kore'e. Bangke rajaنجa da mangkita i Isa,
 bara ewambe'i lionja, paikanja bare'e nakoto gori ngkasondo
4. ntaoe, maka boeroe² koronja. Molontjomo si'a, morioe, mepone

- ri kadjoe marate da napampetiro i Isa, maka da molioe lai
 5. poe'oenja naini. Djelamo ri poe'oe ngkadjoe setoe, metingaramo
 i Isa, nakita i Sakeoe, nato'oka si'a: E Sakeoe, pena'oemo ma-
 6. liga². Maka saeo se'i jakoe da mepone ri banoeamoe. Mekala-
 sipomo i Sakeoe, mena'oe, napolingga i Isa, mawongko raja-
 7. nja. Mongkangkangoeroemo taoe poera² anoe mangkita, nato'o:
 8. Dja ri banoea ntaoe madja'a peponenja da mosambengi. Paikanja
 napemosoekimo i nTjakeoe i Poeë Isa, nato'oka: Ndipeole, Poeë,
 anoekoe poera² ga'a ntongo koetilaka taoe kaasi², pai ane re'e
 anoe ntaoe koetima koelego², koewaika moeni toempojenja,
 9. togongkani peroeoenja. Mesono i Isa, nato'oka si'a: Sandeme
 se'i tongawamo tote ndaja mPoeë Ala ri toempoe banoea se'i,
 10. lawi makoempoe i Boerahima wo'oe. Maka kadjela i Ana Manoesia,
 da mampepali pai mampatoewoe wa'a anoe tetadjimo.

**Noentoe mporapa: Mokole madika doi
 ri ana majoenoenja.**

11. Napedongekamo ntaoe noentoenja setoe; ntje'e pai napa-
 sepeka wo'oe mPoeë Isa noentoe mporapa. Maka mosoemo ri
 Jeroesale kare'enja, pai napanto'o ndaja ntaoe sondo, mosoemo
 12. wo'oe da katongawa mpoparenta mPoeë Ala. Nato'o: Samba'a
 mokole da ndjo'oe melindja ri tana lawa kare'enja, da ndalanti
 13. mokole ndjairia. nepa da mewalili. Ntje'e pai napampeboo rioenja
 ana majoenoenja sampoejoe, nawaika teasaatoe roepia samba'a
 14. taoe, nato'oka: Ndipapotoro rantani djelamo moeni jakoe. Pai-
 kanja mokole setoe bare'e napodjo mpalilinja pai napampokaoe
 taoe da soero maloeloe si'a, da manto'oka taoe ri tana lawa:
 15. Kami bare'e kapodjo taoe setoe da mokole mami. Poeramo
 ndalanti, mewalilimo i Mokole, nepa napektima ana majoenoe
 anoe natila²ka doi owi, da napadonge bara wenoemo pewalinja
 16. doi setoe. Djelamo anoe samba'a, nato'o: Poeë, saatoe roepia
 17. anoe ndiwaika jakoe owi, santjowoemo peroeoenja. Mesono i
 Mokole: Siko taoe ndaaja; kanoto ndajamoe mangkariani aoe
 18. sakodi, koewaika siko mangkariani sampoejoe lipoe. Nepa djela

- wo'oe aoe samba'a, nato'o: Doi saatoe roepia, Poeë, ndiwaika
 19. jakoe owi, limaatoemo peroeoenja. Mesono i Mokole: Siko alima
 20. lipoe da noekekeni. Nepa djela wo'oe samba'a, nato'o: Poeë,
 se'i doi saatoe roepia ndiwaika jakoe owi, koetipoesoemo ri
 21. ajapa, nepa koesombo ngkabongo. Koepokaeka komi, maka
 koeintjani komi taoe masii, mantima anoe bare'e ndidika, mampota
 22. anoe bare'e ndipomoeja. Mesono i Mokole: Gori mpompaoemoe
 se'i da koedjeani siko, taoe madja'a! Noeintjani kajakoenja
 taoe masii, mantima anoe bare'e koedika, mampota anoe bare'e
 23. koepomoeja. Makoedja doikoe setoe bare'e noewaika to pontolo
 24. doi, da koepantima moeni sangkani² pai peroeoenja? Nepa nato'-
 oka taoe anoe laoe: Timamo doinja, waikamo toempoe roepia
 25. santjowoe. Mesono taoe setoe: Poeë, santjowoemo roepianja.
 26. Mesono i Mokole: Koeto'oka komi: Taoe re'emo anoenja, da
 ndaranganipa, taoe anoe bare'e re'e, da ndajali wo'oe anoe
 27. re'e. Paikanja taoe madja'a rajanja riakoe, anoe bare'e napodjo
 jakoe da mokolenja, awa ma'i, pepatemo ri soearakoe.

Pesoea i mPoeë Isa ri lipoe Jeroesale.

28. Poeramo mompaoe ewantje'e, ndekoemo i Isa ndeki Jeroe-
 29. sale. Mosoemo ri lipoe Bepage pai Betania, ri poe'oe boejoe
 30. ngKadjoe Lana, napokaoe ana goeroenja radoea, nato'o: Ndi-
 kandjo'oe ri lipoe sindjaoe, ane djela ndjairia, da ndirata ana
 ngkalide ndataka, bare'epa sangkani napelamba ntaoe, ntje'e
 31. ndilede, ndino'o waima'i. Ane re'e mampeoasi: Makoedja ndilede?
 32. da mesono komi: Maka ntje'e ndapepokaoeka i mPoeë. Malaimo
 33. taoe napokaoe, narata gori mpompaoenja. Palede ntaoe setoe
 34. ana ngkalide, napeoasi ntoempojenja: Makoedja ndilede? Mesono
 taoe ndapokaoe: Maka tinako i mPoeë.
 35. Nakenimo ntaoe setoe ri Isa, nalampi mpaoebanja talikoe
 36. ana ngkalide, napapepone i Isa ri wawonja. Ntongo melindja,
 37. natalesi wo'oe wa'a mpaoebanja ri djaja. Mosoemo da moba-
 loengke ri sambali boejoe ngKadjoe Lana, natepoe'oemo ana
 goeroenja poera³ mangaoende Poeë Ala, marimbo nganganja,

38. kawongko ndajanja mangkita wa'a ngkoeasa mPoeë Ala, nato'o:
 Oende Mokoleta rata,
 Sira soero mPoeë Ala!
 Ri Soeroega ndakadago!
 Meawa Sira ri wawo!
39. Mesono To Parisi sa'e, anoe ri tongo ntaoe sondo: Goeroe,
 40. papondjiimo ana goeroemoe! Mesono i Isa: Koeto'oka komi:
 ane mondjii taoe setoe, sako watoe da meboo.
 41. Mosoemo, napetiromo lipoe Jeroesale, natangisi i Isa lipoe
 42. setoe, nato'o: Siko wo'oe, ane dja noekita ri eo ngkatoewoemoe
 se'i anoe mangkeni kadago ngkatoewoemoe. Paikanja se'i² te-
 43. sasamboenikamo ri matamoe. Maka da djelamo eonja ri siko, da
 naboejoenaka noe iwalimoe tana, da naposaroe kota mantolilimi
 bentemoe sape², nepa da naoengkoe siko, da napi'isimo siko
 44. mainti², nepa da nagero siko, pai wa'a ntaoe banganimoe,
 bare'e da nawai watoe saogoe da metakapa ri kasiwatoenja,
 kabare'enja noeaja kadjela ntowe ndaja mPoeë Ala ri siko.

**Pairi mPoeë Isa to pobaloe² ri
 Banoea mPanjomba.**

45. Mesoeamo i Isa ri Banoea mPanjomba, natepoe'oe mairi
 46. taoe mobaloe² ndjairia, nato'o: Panto'o nTjoera mPoeë Ala:
 Banoeakoe tepakoro Banoea mPanjomba riakoe, dja komi, ndipo-
 wiromo kare'e nto podjampa.
 47. Monoentoe i Isa ri soma Banoea mPanjomba woengka eo;
 pai se'i wa'a ntadoe mpanjomba pai wa'a mpandita sangkani²
 pai wa'a ngkabosenja, mampepali djaja da manawoesaka si'a,
 48. paikanja bare'e narata, maka wa'a ntaoe sondo mampomawo
 Poeë Isa pai ponoentoenja.

20.

**Pangarioe i Johane taoe sondo, bara
 oengka ri sema?**

1. Mewali sangkani ri eo² setoe, ntongo i Isa mampatada

taoe sondō ri Banoea mPanjomba, mampetoemboe Noentoe ngKatoewoe, djelamo taoe mpanjomba, pandita pai taoe toe'a
 2. sa'e, naseko, nato'o: To'oka kami, roso noendjaa noeponaroso mantoedjoe koeasa ewantje'e, bara i sema mawaika siko koeasa
 3. setoe? Mesono i Isa, nato'oka taoe setoe: Re'e wo'oe sandjaja
 4. da koepokoetana ri komi, da ndito'oka jakoe: Pangarioe i Johane taoe sondō, bāra oengka ri Poeē Ala setoe, bara oengka ri
 5. taoe? Mompepwoloka taoe setoe, panto'o ndajanja: Ane tato'o:
 Oengka ri Poeē Ala, da nawali-mpekoetana: Ane ewase'e, ma-
 6. koedja bare'e ndiaja owi? Ane tato'o: Oengka ri taoe, da na-
 woenoē mbatoe ntaoe sondō kita, maka manoto ri rajanja i
 7. Johane nabi katoewoenja. Setoe pai napesono: Kami bare'e
 8. kaintjani. Mesono i Isa: Ana ewase'e, bare'e wo'oe da koeto'oka
 komi oengka rimbe'i koeasakoe mampowia aoe koepowia.

**Taoe mangkariani bonde anggoro
 madja'a rajanja.**

9. Natepoe'oe i Isa manto'oka taoe noentoe mporapa se'i: Re'e taoe mampomoeja anggoro, nawaika taoe da nakariani, nepa
 10. ndjo'oe moweloea, lawa kandjo'oenja. Djelamo ri powoeanja, napokaoe ana majoenoe samba'a da ndjo'oe ri taoe setoe, da napawaika si'a tilanja anggoro setoe, paikanja nabobakimo nto
 11. pongkariani ana majoenoe, napapewalili ngkabongo. Oengka lairia napokaoe wo'oe ana majoenoe samba'a, ntje'e wo'oe na-
 12. bobaki, nadjeani nto pongkariani, napapewalili ngkabongo. Bar-
 re'epa naowe ntoempoena, napokaoe wo'oe aoe katatogonjamo,
 ntje'e wo'oe nawombo ntaoe setoe, mawelamo, natadji ri samba-
 13. li mbaja. Panto'o ndaja ntoempoe anggoro: Noendjaamo da
 koepowia? Da koepokaoemo anakoe aoe koepomawo, ane ntje'e
 14. nakita da napokapoeroe. Nakitamo nto pongkariani anggoro,
 napombeto'oka: Si'amo da toempoe anggoro raneonja, da tape-
 15. pate, naka galatamo anggoronja. Natoembalaka ri sambali mba-
 ja, napepatemo. Da nakoedjamo ntoempoe anggoro taoe setoe?

16. Da ma'i, da napate taoe madja'a setoe, anggoro da nawaika taoe ntaninja. Kanadongenjamo ntaoe sampompaoe i Isa, nato'o:
17. Ne'e kodjo ewantje'e! Nakomatasimo i Isa taoe setoe, nato'o: Noendjaa ntano anoe laoe ri soera mPoeë Ala: Watoe anoe
18. natadjimo ntaoe mobanoea, ntje'e masae² mewalimo nono. Taoe anoe mampere watoe setoe, da mapoe'a woekoenja; taoe anoe napere mbatoe setoe da malesa.

Pawai asele ri Datoe.

19. Napeboetoekamo wa'a mpandita pai tadoe mpanjomba da mantjoko i Isa tongo ewase'e, paikanja napokaeka taoe sondo; maka naepe ndajanjam, noentoe mporapa setoe konomo si'a posokinja. Oengka lairia mainga³mo taoe setoe; ntje'e pai napampokaoe taoe aoe nawoentjaka paoe; taoe setoe na'oaka mantoedjoe kaboeja ndajanja, paikanja natoenggai da mangkelo paoe i Isa, da napangkoto mampombaika si'a ri Petoro, da napadjeani, da napahoekoe.
21. Nasekomo ntaoe setoe i Isa, napekoetana: Goeroe, kaintjani komi majoa pompaemi pai patadami, bare'e ndipokaeka lanti ntaoe, paikanja nditoedjoeka taoe djaja ri Poeë Ala gori ngka-
22. montjonja. Bara madago da tawaika i Datoe asele, bara bare'e?
23. Naepemo i Isa dja kira² ntaoe setoe, ntje'e pai napanto'o:
24. Makoedja komi mangkelo paoekoe? Tondjoekakoe ringgi sangkomba. Lio i ntjema pai to'o i ntjema oekinja? Mesono taoe setoe:
25. Lio pai to'o i Datoe. Mesono i Isa: Ane ewase'e, i Datoe da waika anoe i Datoe, Poeë Ala da waika anoe mPoeë Ala.
26. Bare'e nakoto manawoesaka i Isa ntongo laoe taoe sondo, ri pesononja se'i, napodjingkimo, mondji.

Pembangoe ntaoe mate.

27. Nepa ma'i wo'oe To Sadoeki sa'e; taoe setoe masapoe pe-
28. mbangoe ntaoe mate; napekoetana: Goeroe, padika i Nabi Moe-

sa, ane matemo kasangkompo ntaoe, ntongo toewoepa we'anja, bare'e moana, da naporongo ngkasangkomponja we'a setoe, da nakare'e moeli ngkasangkomponja mate. Toewoemo owi taoe
 29. sangkompo papitoe toeama; mowe'amo i Ka'isa, mate tamana.
 30. Napowe'amo i ngKaradoea eranja, mate wo'oe tamana. Nepa i
 31. Katatogo mampowe'a, djelamo ri Kapapitoe, poera² mate tamana.
 32. 33. Matemo langkainja poera², nepa mate wo'oe w'ea. I sema ntano
 da mamporongo we'a setoe ri pembangoe ntaoe mate? Maka
 34. naporongomo ntaoe papitoe setoe. Mesono i Isa, nato'oka taoe
 35. setoe: Taoe toewoe wawase'i mowe'a, molangkai. Paikanja ta-
 oe anoe ndapokapoeroe mPoeë Ala, da mesoea ri kare'ea, pai da
 membangoe ri kapatenja, ntje'e bare'e da mowe'a, bare'e da mola-
 36. ngkai, maka bare'emo nakoto da mate, dja ewa mala'eka katoewoe-
 nya, maka toewoe ana mPoeë Ala, toewoe taoe membangoe ri
 37. kapatenja. Pai ane pembangoe ntaoe ri kapatenja, ntje'e wo'oe
 ndato'omo i Moesa ntongo ri jopo ngoera poea, manto'o
 38. Poeë Ala: Poeë i Boerahima, Poeë i Saki, pai i Jako. Banja
 Poeë ntaoe mate i Poeë Ala, Poeë ntaoe toewoe, maka toe-
 39. woe anaa taoe setoe poera². Mesono pandita sa'e: Goeroe, ma-
 40. joa pesonomoe. Pai bare'emo nataha ntaoe mampekoetana ri
 si'a bara noendjaa².

Poeë Isa i Masehi, makoempoe i Daoedi.

41. Nato'oka wo'oe taoe setoe: Ewambe'i nato'o ntaoe i Mase-
 42. hi makoempoe i Daoedi? Pai se'i i Daoedi ndato'o ri Soeraa:
 43. Ndato'o i mPoeë ri Poeëkoe: Potoenda tondo kanakoe, rantani
 44. koedika wa'a iwalimoe ewa ilongkoe ri ara mpaja'amoe. Nda-
 poeë ntano i Daoedi i Masehi, wenoe pai ndakatoewoe makoempoea?
 45. Nato'oka wo'oe ana goeroenja, pai napedongeka wo'oe
 46. ntaoe sondo poera²: Pakadago wa'a mpandita, aoe mampokono
 mobadjoe marate, aoe napobangke ndaja da napantoeboe ntaoe
 ri potomoe, pai da motoenda ri kadera bangke ri langgara, pai
 47. motoenda ri wo'o medja ri posoesa. Taoe setoe mangkoni anoe

nakatoewoeka bembə kaasi² pai na'oamo mampakasae pekakai-nja ri Poeë Ala; taoe setoe da mapari djeaninja raneonja.

21.

Panawoe mbe'a kaasi·asi doi ri peti ri Banoea mPanjomba.

1. Nakita i Isa wa'a ntaoe kore'e manawoe doinja ri peti mpa-
2. nawoe doi ri Banoea mPanjomba. Nakita wo'oe bembə kaasi²
3. samba'a manawoesaka doi manoe roea ntoebi ndjairia. Nato'o: Montjo koeto'oka komi, taoe kaasi² setoe ntje'e anoe manawoe-
4. saka maria mpodago. Maka taoe poera² setoe, anoe nanawoe ri peti, podo naga'a ri anoenja sondo, si'a nanawoemo ri anoenja sakodi poera² aoe da nakatoewoeka.

Pampetoemboe i mPoeë Isa da kagero Banoea mPanjomba pai kamara ngkoeasa i mPoeë Ala.

5. Nato'o ntaoe sa'e: Banoea mPanjomba ndapapeawa mbatoe
6. madolidi pai pombai ntaoe mpengaja². Mesono i Isa: Anoe ndikita setoe, mosoemo eonja bare'emo da metaka watoe saogoe ri
7. kasiwatoenja, aoe bare'e da ndajali. Mesono taoe, napekoetana: Impia da pewalinja, Goeroe, pai noendjaa pompetondoninja ane
8. mosoemo da pewalinja? Mesono i Isa: Ndipakadago, boi na-lingoeni ntaoe. Maka maria taoe da ma'i mampobaloe to'okoe, da nato'o: Jakoemo si'a; mosoemo da katongawa ngkoeasa
9. mPoeë Ala; ne'e ndiloeloe. Ane ndidonge taoe mo'iwali, taoe bale paroe ri mokolenja, ne'e tesaloentengkoe; maka sangaja² ntje'e da mewali rioenja, paikanja bare'epa da djela ntjoroba
10. da kapoesanja. Nepa nato'o wo'oe: Taoe salemba da mampo'-iwalika taoe salembanja, mokole da mampo'iwalika kasimokole-
11. nja; lindoegi bangke da re'e, pai oro bangke pai djoe'a melele

ri tana ntaoe sa'e, pai da re'e wo'oe anoe ndakita ri jangi: petondoni bangke anoe da napokaeka ntaoe.

12. Rioe²nja da nasoko ntaoe komi, da nadoedoeki, da nakeni komi ri pogombo ntaoe toe'a pai ri taroenggoe, da nano'o ko-
13. mi ri mokole, ri petoro, ri kandiloeloenja jakoe, pai da re'e
14. djajami ma'ioka kakominja maloeloe jakoe. Ndipakanotomo raja-
15. mi, ne'e pindoea ndipepewoloka aoe da pesonomi. Maka jakoe da mawaika komi aoe da ndipesonoka pai kalo'emi, anoe ba-
- re'e da nanangi ntaoe samponoentoemi, bare'e da nakoto ri ko-
16. mi. Sawe inemi pai papami, wa'a ngkasangkompomi, dja'imi,
17. balemi da manawoesaka komi, sa'e komi da ndapepate. Taoe
18. poera² da mamporadjoe komi, ri kandiloeloenja jakoe. Paika-
19. nja sawe woejoeami santoko bare'e da mareboe ri wo'omi. Ri kabare'enja da teentjoe rajami da ndirata katoewoemi.

Da kagero noe lipoe Jeroesale.

20. Ane ndikita lipoe Jeroesale nalimboemo ntjoerodado, da ma-
21. notomo ri rajami mosoemo da kageronja. Ane ewase'emo, wa'a ntaoe ri tana Joedea da napolontjomo ndeki boejoe pai taoe anoe ri ra lipoe da napesoewoemo, pai anoe bare'e ri li-
22. poe ne'e mesoea. Maka eo mpesawamo eo setoe, nakakobanga-
23. ni wa'anja anoe nato'o nTjoera mPoeë Ala. Pindongo wa'a ntaoe tiana pai anoe mampasoesoe ananja ri eo² setoe, maka ma'ai da kaparinja ri tana se'i, pai da kono pedjeani taoe ri
24. tana se'i. Da ndapepate mpenai, da ndatawani nakateseboe ri wa'a ntana ntaoe, pai lipoe Jeroesale da najongkosi nto polamoa, rantani poeramo wo'oe poparenta ntaoe setoe.

Petondoni da kadjela i Ana Manoesia.

25. Da re'e wo'oe petondoni ri eo, ri woeja, ri betoe'e pai wa'-a ntaoe ri lino da mapepa, kabata ndajanja madonge ka-

26. kakoeoe² ntasi pai sologinja, maka taoe da poera inosanja, kae-ka ndajanjamо pai da nato'o ndajanja: bara noendjaa da mewali ri wawo lino, maka poera² anoe maroso ri jangi da kandjoea².
27. Oengka lairia da nakita ntaoe i Ana Manoesia djela ri limoe,
28. ri wa'a ngkarosonja pai peawanja. Ane natepoe'oemo mewali poera² setoe, ndipengodewakamo, ndiowemo metoetoe, maka mosoemo da kateosoemi.
29. Nato'oka wo'oe taoe setoe noentoe mporapa, ewase'i: Ndi-peolemo kadjoe mampapoe pai wa'a ngkadjoe aoe mondontosi:
30. 31. ane ndikita molondemo, ndiintjani da pooedjamo. Ewase'e-mo wo'oe komi, ane ndikita pewali ntjetoe, ndiintjani mosoemo
32. da kamara ngkoeasa mPoeë Ala. Montjo koeto'oka komi, bare'-epa da paja wa'a ntaoe toewoe salapi se'i, rantani mewalimo
33. setoe poera². Tana pai jangi da paja, noentoekoe se'i bare'e da paja.

Ne'e lingoe rajami!

34. Paikanja ndipakadagomo komi, ne'e ndipakalingoe rajami, bara da majangoe, bara bare'e da ndigori² katoewoemi, bara bangke gaga da katoewoemi, boi djela ntjoroba eo setoe ri komi
35. ewa da kono nteko, maka sangaja² da djela ri taoe poera²
36. anoe toewoe ri wawo lino. Ndipapenaa rajami, ne'e ndiowe² mekakai ri Poeë Ala, ndipangkoto mampalaika poera² anoe da mewali setoe, pai ndipangkoto mombesoeara pai i Ana Manoesia.

Pogombo i Joedasi pai iwali i mPoeë Isa.

37. Ane ri eo, ri Banoea mPanjombamo karoo² i Isa, mampatada taoe, ane ri wengi, mesoewoe ri lipoe, da sambengi ri boejoe
38. ngKadjoe Lana. Nawoerokimo ntaoe sondо da ndeki Banoea mPanjomba, mampedongeka noentoenja.

22.

1. Mosoemo soesa pangkoni roti bare'e mewoke, Eo Pasa to-
2. 'onja; napepalimo wa'a ntadoe mpanjomba pai pandita djaja da
3. mampepate i Isa, maka taoe sondo napokaeka. Se'i i Joedasi,
- To Karioti, samba'a ri ana goeroe sampoejoe radoea setoe,
4. nakelomo i Madja'a rajanja, pai nakandjo'oemo mogombo pai
- wa'a ntadoe mpanjomba pai tadoelako nto pongkariani Banoea
- mPanjomba, bara ewambe'imo da pangkeninja i Isa ri taoe setoe.
5. Mawongkomo raja ntaoe setoe, napombeto'oka da nawaika
6. doi. Na'iokamo i Joedasi, nepa napepali kira² da napangkeni
- i Isa ri taoe setoe, dja ne'e laoe taoe sondo.

**Pangkoni i mPoeë Isa pai ana goeroenja
ri wengi Eo Pasa.**

7. Djelamo ri eo mpangkoni roti be mewoke, eo mpontjambale
8. ana bimba mposoesa Pasa, napokaoemo i Isa i Petoeroe pai i
- Johane, nato'o: Ndipalai, ndipakoroka kita pangkoni mposoesa
9. Pasa, da takoni naini. Meoasi taoe setoe: Rimbe'i ndito'o da
10. kapampakoroka? Mesono i Isa: Ndipeole, ane mesoeamo ri lipoe
- komi, da momberata pai taoe samba'a mampasa'a ponomboe-
11. nja; ntje'e da ndiloeloe djela ri banoea da peponenja. Nepa
- da ndito'oka toempoe banoea: Ewase'i panto'o i Goeroe:
- Imbe'imo lintjoe da pangkonikoe ana bimba mposoesa Pasa
12. sangkani³ pai ana goeroekoe? Taoe setoe da mantoedjoeka
- komi lintjoe bangke, tokamo parewanja, ndjairia da pampa-
13. korokanja. Ndekoemo taoe setoe, narata ewa panto'o i Isa,
14. napakorokamo pangkoni mposoesa Pasa. Ratamo ri karatanja,
15. motoendamo i Isa pai ana goeroenja sampoejoe pai radoea. Nepa
- nato'oka taoe setoe: Bangke rajakoe da mangkoni pangkoni mpo-
16. soesa Pasa se'i sangkani³ pai komi, kabare'epanja nadjeani jakoe.
- Maka koeto'oka komi: bare'emo wo'oe da koekoni, sangadi djelamo
17. ri gorinja ri poparenta mPoeë Ala. Nepa natima i Isa tabo mpangi-

- noe, napekakaika ri Poeë Ala, nepa nato'o: Ndisabe, ndipotoeba
 18. woengka², maka koeto'oka komi, bare'emo da re'e panginoekoe
 19. oeë anggoro, sangadi djelamo poparenta mPoeë Ala. Poeramo
 setoe, natima roti, napekakaika ri Poeë Ala, napoe'asi, natondjoeka
 ana goeroenja, nato'o: Se'imō korokos, noe ndatondjoe ri komi,
 ndikoni, ndipaendo² jakoe. Nepa natima wo'oe tabo mpanginoe
 20. karonja mangkoni, nato'o: Tabo se'i podjandji mPoeë Ala anoe
 da wo'oe, ri daakoe anoe da molepe jowe ngkatoewoemi.
 21. Paikanja peole, pale ntaoe anoe mampobaloemo jakoe, laoemo
 22. ri sorikoe ri wawo medja. Maka i Ana Manoesia da malai gori
 mpanto'o mPoeë Ala, paikanja pindongomo taoe anoe mampo-
 23. baloe! Ntje'e pai napontepoe'oemo noe ana goeroe mombepeoasi,
 bara i sema si'a anoe mampowia aoe ewantjetoe.

I sema ri komi anoe bangke katoewoenko?

24. Mewali wo'oe posisala noe ana goeroe, bara i sema ri taoe
 25. setoe anoe bangke katoewoenko. Mesono i Isa: Wa'a mokole
 ntaoe mangkekeni taoe sondo pai wa'a ntaoe bangke anoe
 mangadjeani taoe sondo, sangaja² ndato'o: Poeë maboeja raja.
 26. Dja komi ne'e ewasetoe, paikanja anoe bangke ri komi, da ewa
 toe'a'i pewalinja, pai anoe tadoelako, da ewa anoe meloeloe.
 27. Maka i sema anoe bangke? aoe motoenda mangkoni, bara
 aoe morioko? Banja anoe motoenda mangkoni? Paikanja
 28. jakoe ri tongomi ewa toe'a'i morioko. Pai komimo anoe bare'e
 29. mampalaika jakoe ri wa'a ngkapepakoe. Pai ewa ndadjandji
 mPapakoe riakoe poparentaa, ewase'i koedjandjika komi wo'oe, da
 30. ndipangkoni pai ndipanginoe ri medjakoe ri poparentakoe, pai da
 ndipotoenda ri kadera bangke, mangkekeni To Israeli sampoejoe
 pai roea lemba.

Pampatoedjoe i mPoeë Isa i Petoeroe.

31. Nepa nato'o mPoeë Isa: E, Simo, Simo, bare'e naowe² i

32. Madja'a merapi da mantapi wa'a ngkomi ewa taoe mantapi wēa, paikanja koepekaika siko ri Poeë Ala, nakanti mpekekenimoe ri Poeë Ala. Pai ane tebalisakamo moeni rajamoe, pakaroso raja
 33. wa'a ngkasangkompomoe. Mesono i Petoeroe: Poeë, ane sa-
 34. ngkani² pai komi, koekoto da ndataroenggoe, da ndapepate. Mesono i Isa: Koeto'oka siko, Petoeroe, bare'epa sako mototoro'o manoe, togongkanimo noepesapoeka paloeloemoe jakoe.

Noendjaa nditako anoe bare'e ndirata?

35. Nepa nato'oka ana goeroenja poera³: Pampokaoekoe komi melindja soerokoe, bare'e mangkeni watoetoe, bara kinojo, bara taloepa, noendjaa anoe nditako pai bare'e ndirata? Mesono taoe
 36. setoe: Bare'e bara noendjaa³. Mesono i Isa: Paikanja se'i³, anoe re'e watoetoe, da naganggomo, anoe re'e kinojo, da na-
 37. kojomo pai anoe bare'e mopenai, da napobaloemo paoebanja,
 38. da naolika penai. Maka koeto'oka komi: se'ipa wati i nabi poea anoe da koebangani: Si'a ndaposaroe taoe madja'a. Maka wa'a
 38. wati anoe kono jakoe, da koebangani. Mesono taoe setoe: Se'i,
 Poeë, penai roea mata. Mesono i Isa: Ganamo.

Poeë Isa ri bonde Djatisemane.

39. Mesoewoemo i Isa ri lipoe, ndjo'oe ri boejoe ngKadjoe Lana
 40. gori njanjanja woengka eo, naloeloe noe ana goeroenja. Djela-
 41. mo ri kadjelanja, nato'oka taoe setoe: Ndipekakai ri Poeë Ala,
 42. boi nakelo i Madja'a rajami. Napalaikamo ana goeroenja, gori
 43. ngkandjo'oeka mbatoe ndapewoenoeka kalawanja, momboekotoe,
 44. mekakai ri Poeë Ala, nato'o: Papa, ane ndipokono, ndijalimo
 moeni pepa se'i riakoe, pai banja elo ndajakoe, sangaja² elo
 43. ndajami da mewali. Mepapamaramo mala'eka mPoeë Ala sa-
 44. mba'a oengka ri Wawo Jangi, mampakaroso raja. Kako'ai² ka-
 pari ndajanja, kakoroso² pekakainja; sako ininja mewali daa

45. kantede² ri tana. Poera mekakai, meokomo, ndjo'oe ri ana goe-
 46. roenja, narata jore, nanangi ngkapari ndajanja. Mekoetana i Isa:
 Makoedja komi jore? Ndipembangoe, ndipekakai ri Poeë Ala,
 boi nakelo i Madja'a rajami.

Poeë Isa nasoko ntaoe.

47. Ntongo mompaoe² i Isa, se'i taoe maria ma'i nawawanaka
 i Joedasi, samba'a ri ana goeroe sampoejoe radoea. Napemo-
 48. soeki i Joedasi i Isa da naeki, mesono i Isa: Joedasi, noeëki i
 49. Ana Manoesia, dja da noepangkeni ri taoe madja'a? Nakitamo
 ntaoe anoe maliwoeki i Isa anoe da mewali, ntje'e pai napanto'o:
 50. Poeë, da kamombetoto? Mepomaimosamba'a, kono ana majoenoe
 51. i nTadoenja Bangke, mapoepoe talinganja tondo kana. Mesono
 i Isa: Ndipa'oengkamo ire'i! Nepa nadjama talinga noe ana
 52. majoenoe setoe, napaka'osa. Naseko i Isa taoe anoe ma'i
 mantjoko si'a, wa'a ntadoe mpanjomba pai tadoelako ri Banoea
 mPanjomba pai taoe toe'a, nato'o: Ewa da mantjoko taoe
 53. mepepate kama'imi, mangkeni penai pai tarasoeloe. I woengka
 eo jakoe sangkani² pai komi ri Banoea mPanjomba, pai
 bare'e sako ndidjamamo jakoe! Pai se'i²mo panto'omi da gorinja;
 ewantje'imo pangkoto ntaoe anoe mawengi raja.

Pesapoe i mPetoeroe.

54. Nasokomo ntaoe setoe i Isa, nawawanaka, nakeni ri ba-
 noea i nTadoe mPanjomba Bangke. Meloeloewaka i Petoeroe,
 55. lawa sakodi. Natawoeisi ntaoe setoe apoe ri lintjoe bangke,
 nalimboe, motoendamo wo'oe i Petoeroe ri tongo ntaoe setoe.
 56. Nakita noe ana majoenoe we'a samba'a i Petoeroe motoenda
 mosoe ri reka apoe, naapeole lionja, nepa nato'o: Ntje'e wo'oe
 57. samba'a joenoenja. Mesapoe i Petoeroe, nato'o: Bare'e koei-
 58. ntjani taoe setoe. Bare'e masae, nakita ntaoe samba'anja i Pe-
 toeroe, nato'o: Siko wo'oe samba'a joenoe ntaoe setoe. Meso-

59. no i Petoeroe: Bare'e. Oengka lairia bara dja sadjaa, nato'o wo'oe ntjamba'a, napakaroso pompaoenja: Montjo, ntje'e wo'oe
 60. joenoenja samba'a, maka To Galilea. Mesono i Petoeroe: A, bare'e koeintjani pompaemoe setoe. Ri ra mpesono i Petoeroe
 61. ewantje'e, sampaamo mototoro'o manoe. Meeli Poeë Isa, simparamata pai i Petoeroe; lairia naendomo i Petoeroe paoe i mPoeë Isa, manto'oka si'a: Bare'epa mototoro'o manoe, togo-
 62. ngkanimo noe pesapoeka paintjanimoe jakoe. Mesoewoemo i Petoe-
 roe, toemangi, ma'ai katoemanginja.

Poeë Isa mantjoeara wa'a ntadoe mpnjomba pai pandita mogombo.

63. 64. Setoe taoe mangkekeni i Isa, mompasinggiri, nabobaki, na-
 salimoentoeni, nepa natoposaka lionja, napeoasi: To'oka kami
 65. gori ngkalo'emoe: i sema mabobaki siko? Mariapa ngaja mpaoe-
 66. nja anoe madja'a, mampolo'eka si'a.

Marememo, tepasambakamo ri pogombo bangke wa'a ntaoe toe'a, wa'a ntadoe mpnjomba pai pandita, napaposoearamo i Isa ri
 67. pogombonja se'i, nato'oka: Ane siko i Masehi, to'oka kami.
 68. Mesono i Isa: Maoe koeto'oka komi, bare'e da ndiaja. Pai ane koepekoetana ri komi bara noendjaa², bare'e da ndipesonoka jakoe,
 69. bare'e wo'oe da ndilapasaka jakoe. Paikanja tepoe'oe se'i² i Ana
 70. Manoesia da motoendamo ri tondo kana mPoeë Ala anoe makoeasa. Meoasi taoe setoe poera²: Ntanoka siko Ana mPoeë
 71. Ala? Mesono i Isa: Gori mpanto'omi se'i: si'amo jakoe. Ntje'e pai napesono ntaoe setoe: Da mampepalipa sabi kita? Maka tadongemo poera² paoenja ngkalionja!

23.

Poeë Isa mantjoeara i Petoro Pilatoe.

1. Meokomo taoe mogombo setoe poera², nawawa i Isa ri pe-
 2. toro Pilatoe. Natepoe'oemo mampasebe i Isa, nato'o: Kakitamo

- taoe se'i malingoeni taoe sondō, nato'o: ne'e da ndawaika i
3. Datoe asele, manto'o koronja i Masehi pai mokole mami. Mopeoasi wo'oe i Pilatoe, nato'oka i Isa: Siko jaoe mokole nTo
 4. Jahoedi? Mesono i Isa: Gori mpanto'omoe se'i. Mesono i Pilatoe, nato'oka wa'a ntadoe mpanjomba pai taoe sondō: Bare'e
 5. koekita sala ntaoe setoe. Paikanja napakaroso ntaoe setoe, manto'o: Dja nabali²saka raja ntaoe sondō, sambawo ntana Joedea pampagoeroenja, natepoe'oemo oengka ri tana Galilea djela²
 6. ire'i. Kanadonge i mPilatoe kaGalileanja, napecoasi: Bara To
 7. Galilea taoe setoe? Manotomo ri rajanja kama'i i Isa oengka ri tana aoe nakekeni i Herode, napakatoe ri Herode, maka taoe setoe laoe wo'oe ri Jeroesale ri eo² setoe.

Poeë Isa mantjoeara i Mokole Herode.

8. Pangkita i Herode i Isa, mawongko kodjo rajanja, maka masemo kadarajanja mangkita, maka mariamo nadonge manto'o i Isa, pai napomata² wo'oe da nakare'e koeasanja napapakitaka
9. si'a. Maria ngaja napecoasi, bare'e bara noendjaa pesono i Isa.
10. Laoemo wa'a ntadoe mpanjomba pai wa'a mpandita, napari²
11. mampogiloeka si'a. Mompasinggirimo i Herode pai wa'a ntjoeradonja, napolegaka, napaposalionggoka koemoe makilaja, nepa
12. napakatoe moeni ri Pilatoe. Oengka lairia mombekadagomo i Pilatoe pai i Herode, maka i owi mombekadja'a taoe setoe.

I sema da mate, i Poeë Isa bara i Baraba?

13. Napasiromoemo i mPilatoe wa'a ntadoe mpanjomba, wa'a
14. ngkabosenja pai taoe sondō, nepa nato'oka taoe setoe: Se'i ndikenimo riakoe taoe se'i, panto'omi: nalingoeni taoe sondō; pai se'i jakoe mampeoasimo si'a ntongo ri kalaoemi, bare'e
15. koekita salanja anoe ndipasebeka si'a. Sawe i Herode bare'e, maka koepokaoemo komi da ndjo'oe ri ntje'e; bare'e ntano
16. re'e napowia anoe da ndapepateka. Aginja da koebobaki, nepa

17. da koelapasaka. Maka wawainjamo ri eo mposoesa, samba'a
18. taoe aoe ndataroenggoe da ndalapasaka. Pai se'imo taoe sondo poera² meboo: Nakapajamo taoe setoe, i Baraba da ndilapaka
19. kami. I Baraba setoe lawi ndataroenggoe, maka meewa ri Datoe sangkani² pai joenoenja sa'e ri lipoe, pai re'e wo'oe taoe napepate.
20. Monoentoemo wo'oe i Pilatoe, panto'o ndajanja da malapa-
21. saka i Isa. Paikanja marimbo pesono ntaoe sondo, nato'o: Pa-
22. koe ri kadjoe, pakoe ri kadjoe! Katogongkaninjamo naopeoasi i mPilatoe: Noendjaamo kodjo salanja? Bare'e koekita powianja anoe da ndapepateka. Aginja da koebobaki, nepa da koelapa-
23. saka. Paikanja na'oamo ntaoe sondo meboo² marimbo, nadjoe-djoeli da ndapakoe ri kadjoe i Isa, ma'aimo karimbo nganga
24. ntaoe setoe pai wa'a ntadoe mpanjomba. Setoe pai napanto'o i
25. mPilatoe da naloeloemo raja ntaoe setoe, pai napalapasaka taoe ndataroenggoe peewanja ri Datoe pai pampepatenja taoe, gori mpamperapi ntaoe sondo, pai napawaimo i Isa da ndapampo-wiamo gori mpanto'o ntaoe setoe.

**Poeë Isa nawawanaka ntjoerodado ri
pongkoe ntana Takoe mBo'o.**

26. Nakenimo i Isa; pangkeninja se'i, narata taoe samba'a to-'onja i Simo To Kirene, mewalili oengka ri podjamaa, taoe setoe nasoendoeka da mampasa'a kadjoe da mantonda i Isa.
27. Sondomo taoe meloeloe, sa'e we'a; taoe setoe ma'ai potoe-
28. manginja, mantangisi i Isa. Metorobaka i Isa, naseko, nato'o: Ne'e nditangisi jakoe, wa'a mbe'a nTo Jeroesale, dja koromi da
29. nditangisi pai ananggodimi. Maka da ma'i eonja da panto'omi: Madago katoewoe ntaoe tamana, aoe bare'e re'e ananggodinja, aoe
30. bare'e re'e ana napasoesoe. Da natepoe'oe manto'oka wa'a boejoe:
31. Ndipere kami! pai wa'a ntamoengkoe: Ndika'oewimo kami! Maka ane ewantje'emo powianja ri kadjoe mata, ewambe'imo da powianja ri kadjoe mangaoe?

32. Laoe wo'oe taoe madja'a radoea ndakeni da ndapakoe ri kadjoe sangkani² pai Poeë Isa.

Poeë Isa napakoe ntjoerodado ri kadjoe.

33. Djelamo ri pongkoe ntana anoe Takoe mBo'o to'onja, napakoemo i Isa ri kadjoe pai taoe madja'a radoea, samba'a ri kananja, samba'a ri kaiinja. Mekakai i Isa, nato'o: Papa, ne'e ndipepali sala ntaoe setoe, maka bare'e naintjani powianja. Natimamo ntaoe setoe poedjoe ngkor o i Isa, nepa natendeka da-doe. Laoe wo'oe taoe sondo mampeole, mompasinggiri, ewase'e wo'oe wa'a ngkabosenja, nato'o: Taoe ntaninja nalapasaka, da nalapasakamo wo'oe koronja, ane si'amo i Masehi, anoe ndapotowe mPoeë Ala. Mompongirimo wo'oe soerodado, nape-mosoeki, nawawaka podi, nato'o: Ane siko mokole nTo Jahoedi, 38. lapasaka koromoe. Ndate wo'oe oeki ri wawonja, togongaja basanja: basa nTo Garika, basa nTo Roma pai basa nTo Jahoedi, ewase'i: Se'immo mokole nTo Jahoedi.
39. Samba'a taoe madja'a anoe ndapakoe sangkani² pai i Isa, mompasinggiri wo'oe, nato'o: Ane siko i Masehi, lapasakamo 40. koromoe pai kami. Pai se'i aoe samba'a mampetangani, nato'o: Bare'e noepokaeka Poeë Ala, siko anoe kono padjea siwia² 41. pai anoe mami? Pai padjeani kita majoa, maka gori mpowiata, paikanja taoe setoe bare'e napowia bara noendjaa² anoe ma- 42. dja'a. Nepa nato'oka i Isa: Poeë, ndiendo² jakoe, ane djelamo 43. komi ri poparentami. Mesono i Isa: Montjo koeto'oka siko: Sandeme se'i siko da djela ri Soeroega sangkani² pai jakoe.
44. Mosoe da sawimo reme, mawengimo sambawo ntana; ma- 45. djolimo reme nepa mareme moeni. Tekoelamoetimo eo, ma- 46. siamo koejamboe ri ra Banoea mPanjomba. Mekakaimo i Isa, bangke nganganja, nato'o: Papa, ri palemi koepadika inosakoe. Karoonja nato'o setoe, poeramo inosanja.
47. Pangkita ntadoelako ntjoerodado anoe mewali setoe, naoende 48. Poeë Ala, nato'o: Montjo, taoe setoe majoa rajanja. Se'immo taoe

- sondo poera² anoe ma'i mampeole, pangkitanja anoe mewali setoe,
49. natopo² dadanja, mewalilimo moeni. Pai wa'a ntaoe anoe maloeloe
i Isa lawa² pekakorenja mampeole, ewantje'e wo'oe wa'a mbe'a
anoe maloeloe si'a oengka ri tana Galilea.

Pampakapia koro i mPoeë Isa.

50. Laoemo taoe samba'a, i Joesoepoe to'onja, ntje'e samba'a
51. motoenda ri pogombo, taoe majoa pai madago rajanja, bare'e
na'ioka pompaoe pai powia ntaoe sampogombonja, taoe ri Arimatea
lipoe nTo Jahoedi, si'a wo'oe samba'a mampomata² poparenta
52. mPoeë Ala. Taoe setoe ndjo'oemo ri Pilatoe, naperapi koro i
53. mPoeë Isa, najali ri kadjoe, nasompoe noe ajapa madolidi, nadika
ri koemapa ndata'a, anoe bare'epa sangkani nakare'e ntaoe mate
54. owi. Eo setoe eo mpampakoroka, maka mosoemo eo Satoe.
55. Meloeloemo wo'oe wa'a mbe'a, anoe djela owi oengka ri Gali-
lea sangkani² pai i Isa, ndjo'oe mampeole kare'e ngkoro i Isa
56. ewambe'i padika. Mewalilimo, nepa napakoroka anoe mawongi
pai lana; djelamo ri eo Satoe, me'onto, gori mpadika mPoeë Ala.

24.

Pembangoe i mPoeë Isa.

1. Ri eo minggoe, sampowoero² we'a setoe pai joenoenja sa'e
ndjo'oe wo'oe ri koemapa i Isa, mangkeni lana pai rampa aoe
2,3. napakorokamo. Narata watoe majalimo ri wobo ngkoemapa, me-
4. soea, bare'e narata koro i mPoeë Isa. Soeboemo rajanja ma-
mpepali toendainja, se'i taoe radoeamekakore ri sorinja, makilaja
5. poedjoe ngkoronja. Maeka raja mbe'a, metoetoe, ntje'e pai na-
panto'o noe mala'eka: Makoedja komi mampepali taoe toewoe
6. ri taoe mate? Banja ire'i kare'enja, membangoemo. Ndiendo².
7. mo anoe nato'oka komi, ntongo ri Galileapa, panto'onja: i Ana
Manoesia da ndawaika taoe madja'a da napampakoe ri kadjoe;

8. katogo ndemenja nepa da membangoe moeni. Oengka lairia
9. naendomo paoenja setoe. Mewalilimo oengka ri koemapa, napetoemboemo poera² setoe ri ana goeroe sampoejoe samba'a
10. pai wa'a joenoenja. We'a setoe: i Maria Madalena, i Johana, i Maria nene i Jakoboe pai joenoenja, anoe mampetoemboe setoe
11. ri wa'a ana goeroe. Paikanja nato'o ntaoe setoe, dja wa'a
12. mbambanja paoe mbe'a, bare'e naaja. Dja i Petoerhoe meoko, ndjo'oe ri koemapa, metoetoe, dja wa'anja sompoe nakita; mewalilimo si'a ri banoea, napodjingki anoe mewalimo.

Pelindja ntaoe radoea ri lipoe Emaoe.

13. Ri eo setoe melindjamo joenoe i mPoeë Isa radoea, da ndjo'oe ri lipoe kodi samba'a, aono tindja kalawanja oengka ri Jeroesale, to'o lipoe setoe Emaoe; anoe napaoe ntaoe setoe,
14. bare'e ntaninja poera² podo anoe mewalimo. Ntongo mompaoe² pai mompasimbadjoe, se'i i Isa simpojoenoe pai taoe setoe,
15. paikanja mata ntaoe setoe lingoemo, pai nakabare'e naintjani
16. ka'i-Isanja. Mesono i Isa: Paoe noendjaa anoe ndipaoe se'i, melindja² dja mompasimbadjoe, pai makoedja liomi dja matoe'a-
17. toe'a? Mesono samba'a, anoe i Keleopa to'onja, nato'oka i Isa: Bara dja wa'anja siko linggona ri Jeroesale anoe bare'e maintjani
18. anoe mewali wawase'i ndjairia? Meoasi i Isa: Noendjaa? Mesono taoe setoe: Ka'i-Isanja To Nasare, nabi, makoeasa powianja pai
19. ponoentoenja ri soeara mPoeë Ala pai ri wa'a ntaoe, pai nanawoe-sakamo ntadoe mpanjomba pai ngkabosenja mami pai napa-
20. mpakoe ri kadjoe. Pai kami kapomata² kasi'anjamo aoe da malapaska To Israeli, paikanja se'i katogondemenjamo oengka'lairia.
21. Pai setoe wo'oe kami nalingoeni mbe'a, joenoe mami sa'e, ma-
22. ka taoe setoe ndjo'oe ri koemapa mowoero ngena, bare'emo na-
23. rata koronja, ntje'e pai ma'i napanto'oka kami re'e mala'eka nakita,
24. napetoemboeka si'a ka'i-Isanja toewoe moeni. Ntje'e pai naka-
25. ndjo'oe kami sa'e ri koemapa, narata montjo gori mpanto'o mbe'a, paikanja i Isa bare'e nakita. Mesono i Isa: E, komi taoe

26. tengo, mapeni rajami, bare'e ndiaja wati wa'a nabi poea! Banya ewantje'e da kapari ngkatoewoe i Masehi, da naparata pean
 27. wanja ri Poeë Ala? Nepa napetoemboeka taoe setoe poera² anoe
 ri Soera mPoeë Ala, natepoe'oe oengka ri Nabi Moesa pai
 wa'a nabi poera,² manjo'o kasi'anja.
 28. Mosoemo ri lipoe da kandjo'oenja, na'oamo i Isa da lioe,
 29. paikanja napetangani ntaoe setoe, nato'o: Ndikaroo² pai kami,
 maka mawengimo, laoekamo reme. Meponemo i Isa, da maroo²
 30. ri taoe setoe. Motoendamo da mangkoni pai taoe setoe, natima
 i Isa roti, mekakai ri Poeë Ala, napoe'asi, natilaka taoe setoe.
 31. Lairia menaamo raja'na pai napaintjanimo ka'i-Isanja, paikanja
 32. pajamo ntjoroba. Nepa napombeto'oka: Ara bare'e maroso
 rajata ntongo montoentoe si'a ri djaja, mampapaintjanika kita
 33. bangani nTjoera mPoeë Ala? Lioe² meokomo taoe setoe,
 mewalili ri Jeroesale, narata ana goeroe sampoejoe samba'a
 34. tepasambakamo, pai wa'a joenoenja, nato'o: Membangoemo kodjo
 35. i Poeë, nakitamo i nTjimo. Napetoemboemo ntaoe radoea
 anoe mewali ri pelindjanja pai kanakitanjamo ka'i-Isanja ri
 pampoe'asinja roti.

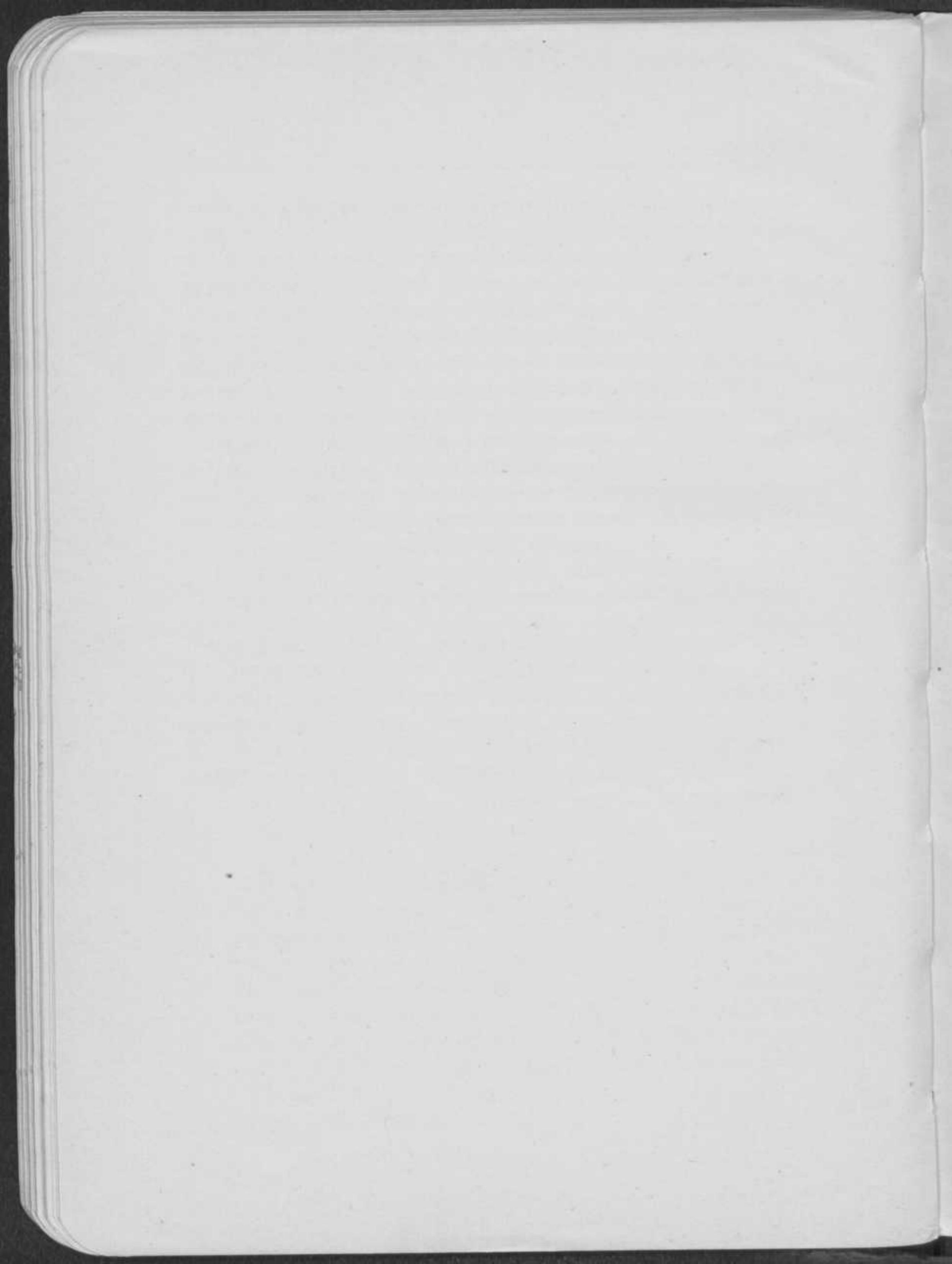
**Pepapamara ntjoroba i mPoeë Isa ri
 wa'a ana goeroe.**

36. Ntongo ntje'e napaoe² ntaoe setoe, se'i i Isa mekakore ri
 37. tongonja, nato'oka: Dago oengka ri Poeë Ala ri komi. Tesa-
 loentengkoe taoe setoe, maekamo raja'na, nasaroemaka ma-
 38. ngkita angga. Mesono i Isa: Makoedja komi tesaloentengkoe
 39. pai nakabata ndajami? Ndipeole palekoe pai witikoe, kajakoenja-
 mo se'i. Ndipedjama jakoe, ndipeole, maka angga bare'e mo-
 40. koro, mowoekoe, ewa ndikita riakoe. Mompaoe² ewantje'e,
 41. natoedjoeka taoe setoe palenja pai witinja. Kabare'epanja naaja
 ntaoe setoe, nakeni ngkawongko ndajanja pai kabenge ndajanja,
 42. nato'oka: Bare'e re'e anoe ndakoni? Nepa natondjoeka baoe

43. ndasole sampoe'a pai djoejoe oeani. Natima, nakoni ri soeara
 44. ntaoe setoe. Nepa nato'o: Ntje'emo anoe koeto'okamo komi,
 ntongo koepopojoenoe komi; poera² anoe laoe ri Soera i Nabi
 Moesa pai wa'a Nabi pai i mokole Daoedi, sangaja² da ndaba-
 45. ngani mPoeë Ala poera². Nepa napapenaa raja ntaoe setoe, na-
 46. paintjani posoki nTjoera mPoeë Ala, panto'onja: Nato'o nTjoera
 mPoeë Ala: i Masehi da nadjeani ntaoe, nepa da membangoe
 47. ri kapatenja ri katogo ndemenja. Pai da ndakenimo Noentoe
 ngKatoewoe ri taoe poera², tepoe'oemo oengka ri lipoe Jeroesale,
 manto'oka taoe da mabaliska raja, nakajali ntjalanja ri
 48. 49. Poeë Ala. Pai komi se'i sabinja. Ndipeole, sangaja² da
 koepatoedoe ri komi anoe ndadjandji mPapakoe; dja komi
 ndikaroo²mo rioenja ri lipoe Jeroesale, djela ri paratami roso
 ndaja oengka ri Soeroega.

Pepone i mPoeë Isa ndeki Soeroega.

50. Oengka lairia nawawanaka ana goeroenja, napapesoewoe
 ri lipoe, nakeni mosoe ri Betania, nalaenaka palenja, napeka-
 51. kaika taoe setoe ri Poeë Ala. Ntongo mekakai se'e, mogambo
 52. i Isa pai ana goeroenja, teoretakamo ndeki Soeroega. Metoetoe-
 mo taoe setoe manjomba ri si'a, nepa mewalili ri Jeroesale,
 53. mawongko raja. Madoedoemo taoe setoe ndjo'oe² ri Banoea
 mPanjomba, maoende² Poeë Ala.

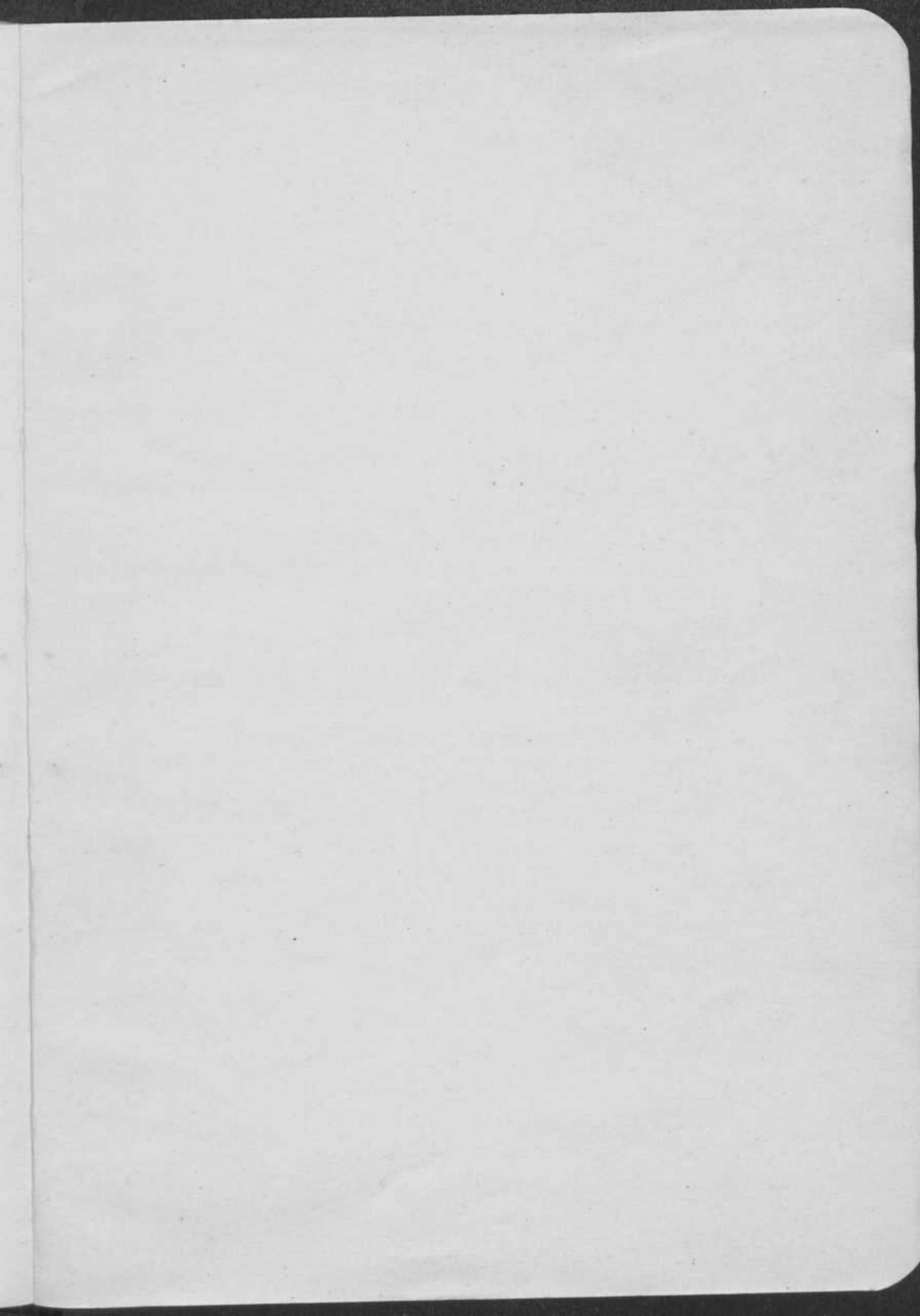
PODEDE WA'A LAOLITA RI RA NTJOERA SE'I.

	Ri take ngkara- tasa anoe ka-
To'o noe	
Laolita:	
Wo'onja	3
Pampetoemboe noe Mala'eka da pampoana i Johane	3
Pampetoemboe noe Mala'eka da pampoana i Poeë Isa.	5
Pesidoë i Maria ri Elisabe	5
Paoende i Maria Poeë Ala	6
Pampoana i Johane	7
Paoende i Sakaria Poeë Ala.	7
Pampoana i Poeë Isa	8
Pasoena i Poeë Isa	9
i Simeo pai i Ana	10
i Poeë Isa ri tongo wa'a mpandita.	11
Pampatoedjoe i Johane taoe sondō.	11
Pangarioe i Johane i Poeë Isa	13
Podede wa'a ntaoe toe'a i mPoeë Isa	13
Pangkelo ² i Madja'a raja i mPoeë Isa	14
Pairi nTo Nasare i Poeë Isa.	15
Taoe merata lamoanja napaka'osa i mPoeë Isa ri Kapenaoe.	16
Mania we'a i nTjimo napaka'osa i mPoeë Isa.	16
Kasondo baoe nale'o i nTjimo. Tepoe'oe ngkare'e ana goeroe i mPoeë Isa .	17
Taoe ketangga napaka'osa i mPoeë Isa	18
Taoe poengkoe napaka'osa i mPoeë Isa.	18
i Lewi napeboo i mPoeë Isa.	19
Popoeasa.	19
i Poeë Isa poeë noe Eo Satoe	20
Taoe kape palenja napaka'osa i mPoeë Isa	20
Pampilisi i mPoeë Isa ana goeroenja 12	21

Pampatoedjoe i mPoeë Isa taoc sondō ri Pongkoe nTana	21
i Tadoelako ntjoerodado ri Kapenaoe	24
Ngalitaoe mate ri Nai napatoewoe moeni i mPoeë Isa.	25
Taoe napokaoe i Johane da ndjo'oe ri Poeë Isa	25
Nalanai mbe'a samba'a witi i mPoeë Isa	26
Pantila mbe'a rengkonja ri Poeë Isa	27
Noentoe mporapa: Taoe mantjawoe inii to'onja	28
Noentoe mporapa: Taoe mantoetoeni silo	29
Kadjela noe dja'i i mPoeë Isa	29
Ngojoe pai ropo napakamanda i mPoeë Isa	29
Taoe merata lamoanja ri tana nTo Gadara.	30
Ana we'a mate napatoewoe i mPoeë Isa. We'a madjoe'a napaka'osa i mPoeë Isa.	31
Napokaoe i mPoeë Isa ana goeroenja 12 da ndjo'oe mampetoemboe Noentoe ngKatoewoe.	32
Pampakoni i mPoeë Isa taoe sondō	33
I sema ndito'o jakoe?	33
Taoe da mampasa'a kadjoe ndapapombepanggo saeo saeo	34
i Poeë Isa ri wawo boejoe pai Nabi radoea	34
Ananggodi mate woela napaka'osa i mPoeë Isa	35
I sema da bangke katoewoenja?	35
Poeë Isa bare'e napolingga nTo Samaria.	36
Bara ewambe'i da paloeloeta Poeë Isa?	36
Pitoempoejoe taoe napokaoe i mPoeë Isa da mangkeni Noentoe ngKatoewoe.	37
Noentoe mPorapa: To Samaria mapoeroe rajañja	39
i Marita pai i Maria.	40
Papa mami anoe ndate ri Soeroega kare'emi	40
Noentoe mporapa: Taoe merapi-rapi ri balenja	41
i Poeë Isa nanoentoeki ntaoe	41
Petondoni i Nabi Jona	42
Silo ngkoromoe, ntje'e matamoe.	43
Patoedjoe maroso i mPoeë Isa ri wa'a nTo Parisi pai Pandita.	43
Da koeto'oka komi aoe da ndipokaeka	45
Noentoe mporapa: i Taoe Kore'e aoe tengo	45
Wa'a ngkapari ri katoewoe	46

Noentoe mporapa: i Ana Majoenoe majoa raja	47
i Poeë Isa mampatoewoe apoe ri wawo lino	48
Petondoni mpengaja-ngaja.	48
To Galilea anoe napepate i mPilatoe. Taoe 18 anoe napere banoea watoe toaja madoengka	49
Noentoe mporapa: Kajoekoe aoe be mowoea	49
We'a mobonggo napaka'osa i mPoeë Isa	50
Noentoe mporapa: Woekoe nambo saogoe. Podi ndagaloka inaoe	50
Boboka anoe kodi.	51
Taoe mampapaintjanika Poeë Isa da kadja'a ndaja i Herode	51
Taoe mewoke koronja napaka'osa i mPoeë Isa	52
Noentoe mporapa: Taoe mampepali potoenda meawa	52
Noentoe mporapa: Posoesa bangke anoe naposari ntaoe	53
Noentoe mporapa: Taoe mawangoe banoea, bare'epa mogombo rioenja	54
Noentoe mporapa: Ana bimba tetadji. Soekoe-soekoe tetadji.	54
Noentoe mporapa: Ana mampalaika papanja	55
Noentoe mporapa: To popagampi anoe bare'e majoa	57
Poeë Ala mangkita raja ntaoe	58
Noentoe mporapa: i Taoe Kore'e pai i Taoe Kaasi-asi.	58
Pasapoe ntaoe Poeë Ala. Pampokapoeroe taoe masala. Katerangani noe aja ndaja.	
Ana majoenoe anoe bare'e re'e jowenja	59
10 taoe ketingga napaka'osa i mPoeë Isa	60
Kamara mpoparenta mPoeë Ala.	60
i To Pobotoesi anoe bare'e majoa	61
Noentoe mporapa: To Parisi pai To Peroeroe Asele	62
Poeë Isa masoko ananggodi	63
i Ngalitaoe Kore'e	63
Pampetoemboe i mPoeë Isa da kapatenza	64
Taoe Boeta ri lipoe Jeriko	64
i Sakeoe.	64
Noentoe mporapa: Mokole madika doi ri ana majoenenja	65
Pesoea i mPoeë Isa ri lipoe Jeroesale	66
Pairi i mPoeë Isa to pobaloe ² ri Banoea mPanjomba	67
Pangarioe i Johane taoe sondo, bara oengka ri sema?.	67

Taoe mangkariani bonde anggoro malja'a raja	68
Pawai asele ri Datoe	69
Pembangoe ntaoe mate	69
Poeë Isa i Masehi, makoempoe i Daoedi	70
Panawoe mbe'a kaasi-asi doi ri peti ri Banoea mPanjomba	71
Pampetœmboe i mPoeë Isa da kagero Banoea mPanjomba pai kamara ngkoeasa i mPoeë Ala	71
Da kagero noe lipoe Jeroesale	72
Petondoni da kadjela i Ana Manoesia	72
Ne'e lingoe rajami	73
Pogombo i Joedasi pai iwali i mPoeë Isa	73
Pangkoni i mPoeë Isa pai ana goeroenja ri wengi Eo Pasa	74
I sema ri komi anoe bangke katoewoenja?	75
Pampatoedjoe i mPoeë Isa i Petoerœ	75
Noendjaa nditako anoe bare'e ndirata?	76
Poeë Isa ri bonde Djatisemane	76
Poeë Isa nasoko ntaoe	77
Pesapoe i mPetoerœ	77
Poeë Isa mantjoeara wa'a ntadoe mpanjomba pai pandita mogombo	78
Poeë Isa mantjoeara i Petoro Pilatoe	78
Poeë Isa mantjoeara i Mokole Herode	79
I sema da mate, i Poeë Isa bara i Baraba?	79
Poeë Isa nawawanaka ntjoerodado ri pongkoe ntana Takoe mBo'o	80
Poeë Isa napakoe ntjoerodado ri kadjoe	81
Pampakapia koro i mPoeë Isa	82
Pembangoe i mPoeë Isa	82
Pelindja ntaoe radoea ri lipoe Emaoe	83
Pepapamara ntjoroba i mPoeë Isa ri wa'a ana goeroe	84
Pepone i mPoeë Isa ndeki Soeroega	85

246wrgy

